

DIE ERNÄHRUNGSWIRTSCHAFT

GOSPODARKA WYŻYWIENIA

Mitteilungsblatt der Zentralkammer für die Gesamtwirtschaft im G. G. Hauptgruppe Ernährung und Landwirtschaft
Wiadomości Centralnej Izby dla Ogólnej Gospodarki w G. G. Główny Oddział Wyżywienia i Rolnictwa

Bezugspreis monatlich Zl. 3.10 zuzügl. Trägerlohn bzw. Postzustellgebühren.
Erscheint jeweils zum 5. und 20. eines Monats. Bei höherer Gewalt oder sonstigen
Einwirkungen besteht für den Verlag keine Verpflichtung für eine Ersatzlieferung.
Prenumerala miesięczna zł 3.10 plus opłata za dostawę wzgl. za przesyłkę
pocztową. Ukazuje się 5 i 20 każdego miesiąca. W wypadku wyższej siły czy
innych wpływów wydawnictwo nie ma obowiązku dawać odszkodowania.

Anzeigenbedingungen: 1 mm hohe und 22 mm breite Zeile 50 gr. Grundschrift
Nonpareille, Textspalte 1 mm Höhe und 94 mm Spaltenbreite Zl. 4.—. Erm.
Grundpreise II. Preisl. Nr. 1. Brielanschr.: Agrarverlag, Krakau, Nürnbergerstr. 5a
Warunki ogłoszeń: wiersz 1 mm wys. i 22 szer. 50 gr. Pismo podstawowe Non-
pareille, szpaltła lektłowa 1 mm wys. i 94 szer. zł 4.—. Zniżone ceny ogłoszeń
w. Cennika Nr. 1. Adras: Wydaw. Rolnicze, Kraków, Nürnbergerstr. (Jul. Lea) 5a.

Nr. 2

20. 1. 1942

Jahrgang - Rok II

Zwei Jahre Eier- und Geflügelwirtschaft Dwa lata gospodarki jajami i drobiem

Von Karl Heinz Buck, Krakau

Die Eier- und Geflügelwirtschaft umfaßt die Erzeugnisse Eier, Schlachtgeflügel, Geflügelfedern. Auf allen diesen Gebieten ist eine erfreuliche und nennenswerte Aufwärtsentwicklung in den beiden Jahren nationalsozialistischer Wirtschaftsführung im Generalgouvernement zu verzeichnen.

Als dieses Aufgabengebiet im November 1939 in Angriff genommen wurde, waren so gut wie keine Voraussetzungen vorhanden. In der polnischen Republik war der Eier- und Geflügelhandel fast ausschließlich in jüdischen Händen. Der Anteil des arischen Handels und der polnischen Genossenschaften war so geringfügig, daß er praktisch überhaupt nicht in Erscheinung trat. Im Winter 1939/40 wurde unter größten Schwierigkeiten die erforderliche Organisation zur Erfassung, Be- und Verarbeitung und Verteilung der obengenannten Erzeugnisse geschaffen. Insbesondere wurden hierbei die polnischen Genossenschaften eingeschaltet sowie einige reichsdeutsche Fachfirmen herangezogen.

Trotzdem Ende Februar 1940 der Aufbau dieser Organisation als abgeschlossen angesehen werden konnte, waren keinerlei Anfängserfolge festzustellen. Der polnische Erzeuger stand noch zu stark unter dem Eindruck des Kriegsgeschehens und war noch restlos in den ihm durch den früheren jüdischen Handel anezogenen liberalistischen Wirtschaftsmethoden befangen, so daß er sich von einem unmittelbaren Absatz seiner Erzeugnisse an den Verbraucher im Wege des Schleichhandels ein nutzbringenderes Geschäft versprach als bei Ablieferung seiner Erzeugnisse an die eingesetzten Erfassungs- und Sammelstellen. Diese Einstellung wurde zu jener Zeit durch den jüdischen Mittelsmann zwischen Erzeuger und Verbraucher in jeder Richtung gestärkt.

Es war infolgedessen notwendig, neue Methoden anzuwenden, um für die Versorgung insbesondere der Großstädte die erforderlichen Mengen in die Hand zu bekommen. Versuchsweise wurde damals erstmalig bei Eiern die Ablieferung durch Ausgabe von Bedarfsgütern prämiiert. Man wählte seinerzeit für die Erfassung von Hühnereiern Zucker. Nach Überwindung der sich anfangs zeigenden technischen Schwierigkeiten war diesem Prämienverfahren ein außerordentlich günsti-

Gospodarka jajami i drobiem obejmuje: jaja, drób rzeźny i pierze. We wszystkich tych trzech działach można już dziś stwierdzić zadowalający rozwój i znaczne postępy, osiągnięte w ciągu dwóch lat istnienia narodowo-socjalistycznego systemu gospodarczego w Generalnym Gubernatorstwie.

Gdy w listopadzie 1939 r. przystąpiono do pracy na tym odcinku zadań administracyjnych, można rzec, że braki wówczas wszelkich podstawowych warunków dla tej pracy. Handel jajami i drobiem zagarnięty był w Rzeczypospolitej Polskiej prawie wyłącznie przez Żydów. Udział kupców aryjskich i polskich spółdzielni w tym handlu był tak nieznaczny, że w praktyce w ogóle nie wchodził w rachubę. Pomimo to już w zimie 1939/40 zdołano stworzyć potrzebną organizację dla ujęcia obróbki i przetróbkki oraz rozdziału wspomnianych wyżej produktów. Do udziału w tej pracy powołane zostały w szczególności polskie spółdzielnie i pewna ilość niemieckich firm fachowych z Rzeszy.

Jakkolwiek już z końcem lutego 1940 r. aparat tej organizacji można było uważać za całkowicie wykończony, nie można było w tym momencie mówić jeszcze o żadnych, nawet początkowych wynikach. Producent polski pozostawał jeszcze tak dalece pod przemożnym wpływem z jednej strony wypadków wojennych, z drugiej zaś strony pod wpływem wpojonych mu przez dawniejszy handel żydowski liberalistycznych metod gospodarczych, że upatrywał w bezpośrednim zbycie swych produktów do rąk spożywców przy pomocy handlu pokątnego korzystniejszy dla siebie interes, niż w dostarczaniu tych produktów ustanowionym urzędowo stacjom ujęcia i zbiornicom. Stanowisko wzmacniał w każdym kierunku uwijający się jeszcze podówczas pomiędzy wytwórcą a spożywcą żydowski pośrednik.

Powyższy stan rzeczy wytworzył nieuchronną konieczność zastosowania nowych metod, by zdobyć potrzebne dla zaopatrzenia ludności, zwłaszcza zaś dla mieszkańców większych miast, ilości tych ważnych produktów. Zastosowano wówczas na próbę, po raz pierwszy w ramach akcji ujęcia jaj, system premiowania dokonywanych dostaw przez wydawanie innych artykułów codziennej potrzeby. Jako artykuł premiowy przy ujęciu jaj kurzych wybrano wówczas cukier.

ger Erfolg beschieden, der dann auch dazu geführt hat, gleiche oder ähnliche Maßnahmen bei Erfassung anderer landwirtschaftlicher Erzeugnisse durchzuführen. Die von allen Stellen anerkannte gleichmäßige und ausreichende Versorgung der gesamten Bevölkerung ist im wesentlichen dieses nun inzwischen auch technisch einwandfrei funktionierendes Prämienv erfahren erleichtert.

Trotzdem durch den Krieg die Hühnerbestände im Gebiet des Generalgouvernements um 50% zurückgegangen waren und trotzdem das Prämienv erfahren erst Mitte Mai 1940 anlief, konnten durchschnittlich 35 Eier je vorhandene Legehennen noch erfaßt werden, wobei anzunehmen ist, daß etwa Mitte Mai die Legeleistung durchschnittlich nur noch 40 Stück je Henne ausmacht. Neben der Möglichkeit, auf Grund der erfaßten Eiermengen eine ausreichende Winterversorgung sicherzustellen, wurde darüber hinaus durch diese Maßnahme auch der Schleichhandel mit diesem Erzeugnis in weitestem Umfang unterbunden, da die nicht erfaßte, restliche Produktion vom Erzeuger selbst verbraucht wurde.

Darüber hinaus hat sich diese Maßnahme bereits für das folgende Jahr insofern günstig ausgewirkt, als dem Erzeuger ein Anreiz zur intensiveren Geflügelhaltung gegeben wurde. Die Ergebnisse des Jahres 1941 beweisen diese Annahme einwandfrei. Bei Eiern konnte die Erfassung um 30% gesteigert werden. Dadurch war es möglich, der Versorgung im Jahre 1941 über 100 Millionen Eier mehr zuzuführen als im vorhergehenden Jahr. Außerdem konnte die Vorratshaltung um 55% erhöht werden, so daß die Zuteilungen im Winter 1941/42 an Eiern als außerordentlich günstig angesprochen werden müssen. Im Jahre 1941 wurden durchschnittlich 60 Eier je Kopf der versorgungsberechtigten Bevölkerung ausgegeben (ein Satz, der über den durchschnittlichen Vorkriegsverbrauchssätzen in Polen liegt).

Ähnlich war die Entwicklung auf dem Schlachtgeflügelgebiet. Auch hier wurde die Erfassung durch Prämienv erfahren unterstützt. Die Erfassungsmenge des ungemästeten Geflügels wurde um 66% erhöht. Außerdem konnte das erreichte Durchschnittsgewicht der Mästereien verbessert werden, so daß die zur Verteilung gelangende Geflügelmenge im Jahre 1941 um über 100% höher war als im Vorjahr.

Ein besonderes Gebiet bedeutet der Artikel Geflügel-federn. Da es sich hierbei nicht um Nahrungsmittel handelt, wurde kein Prämienv erfahren eingeleitet. Trotzdem gelang es, erhebliche Mengen von Federn im Jahre 1940 zu erfassen, die im Jahre 1941 noch eine Steigerung um 10% erfuhren. Da der Bedarf im Generalgouvernement außerordentlich gering ist, konnte dieser ohne Schwierigkeiten voll befriedigt werden und darüber hinaus 90% der erfaßten Federn in erster Linie in das Reichsgebiet, jedoch auch in andere europäische Verbrauchsländer ausgeführt werden.

Alle Angaben beziehen sich nur auf das Gebiet des Generalgouvernements ohne den Distrikt Galizien. Der Distrikt Galizien ist gerade in der Eier- und Geflügelwirt-

Landwirtschaftliche Fachbücher

durch den Agrarverlag

Krakau, Nürnberger Straße 5a

schaft das größte Überschußgebiet gewesen. 60% der gesamten Ausfuhr der polnischen Republik an Eiern stellte Galizien. Die Bestände sind allerdings durch die Russenherrschaft und durch den Krieg stark reduziert, versprechen aber eine schnelle Aufwärtsentwicklung um so mehr, wenn es im kommenden Jahr möglich sein sollte, auch im Distrikt Galizien ähnliche Prämienv erfahren für die Erfassung von Eiern und Geflügel durchzuführen.

Po przewyciężeniu pewnych, połączonych z tym początkowo trudności, okazało się, że system premiowy przyniósł na tym odcinku akcji ujęcia tak nie z wykle korzystne wyniki, iż dały one następnie impuls do zastosowania takich samych lub podobnych środków w akcji ujęcia i innych płodów rolniczych. Dziś można już powiedzieć, że według zgodnej opinii wszystkich współinteresowanych władz i urzędów równomiernej i wystarczającej zaopatrzenie ogółu ludności zależne jest w głównej mierze od systemu premiowego, który od tego czasu udoskonalony został technicznie do tego stopnia, że dziś działa on już bez zarzutu.

Pomimo iż ilość kur w Generalnym Gubernatorstwie w następstwie skutków wojny zmniejszyła się o 50% i mimo, iż system premiowy zaczęto stosować dopiero od połowy maja 1940 r., zdołano ująć jeszcze przeciętnie 35 jaj na każdą nieśną kurę, przy czym uwzględnić trzeba, że nieśność kur w połowie maja wynosi przeciętnie zaledwie 40 sztuk jaj na jedną kurę. Dzięki zastosowaniu tych środków uzyskano z jednej strony możliwość pokrycia w wystarczającej mierze zapotrzebowania zimowego przy pomocy ujętych ilości jaj, a z drugiej strony zdołano bardzo silnie ograniczyć uprawiany tymi produktami handel pokątny, pozostała bowiem, nie ujęta część produkcji, spożrebowana została przez samych producentów w ich własnych gospodarstwach.

Zarządzenia te miały ponadto jeszcze i ten dodatni wpływ na rok następny, że st. orzyły dla wytwórców podniętę do powiększenia i intensyfikacji chowu drobiu. Rezultaty uzyskane na tym polu w roku 1941-szym potwierdzają wniosek ten w całej pełni. Wynik ujęcia jaj wykazał wzrost o 30% co pozwoliło uzyskać na cele zaopatrzenia ludności w 1941 r. o przeszło 100 milionów jaj więcej, niż to miało miejsce w roku ubiegłym. Ponadto można było powiększyć rezerwy zapasowe jaj o 50%, co pozwala ocenić możliwości przydziału jaj w zimie 1941/42 jako nadzwyczaj korzystne. W roku 1941 rozdano przeciętnie 60 jaj na głowę pomiędzy uczestniczące w repartycji jaj warstwy ludności (racja przewyższająca przeciętne spożycie jaj w Polsce przedwojennej).

Podobny rozwój zaznaczył się również w zakresie drobiu rzeźnego. Także i w tej dziedzinie akcja ujęcia przeprowadzona została przy zastosowaniu systemu premiowego. Cyfrowy wynik ujęcia drobiu nietuczonego podwyższył się o 66%. Prócz tego zdołano uzyskać poprawę przeciętnej wagi drobiu w tuczarniach, dzięki czemu ilości drobiu przeznaczone do repartycji w roku 1941 wzrosły w stosunku do roku ubiegłego o przeszło 100%.

Odrębne pole działania tworzy trzeci specjalny artykuł, t. j. pierze. Z uwagi na to, że nie należy ono do środków żywności, nie zastosowano na tym polu systemu premiowego. Pomimo to jednak zdołano ująć w 1940 r. bardzo znaczne ilości pierza, które w ciągu 1941 r. wzrosły jeszcze o 10%. Ponieważ Generalne Gubernatorstwo posiada nadzwyczaj małe zapotrzebowanie pierza, zostało ono nie tylko bez najmniejszych trudności pokryte, ale ponadto jeszcze można było wywieźć 90% ujętego pierza, w pierwszym rzędzie do Rzeszy, a częściowo także do innych krajów europejskich, posiadających nadwyżkę konsumpcji pierza.

Wszystkie powyższe dane odnoszą się jedynie do pierwotnego obszaru Generalnego Gubernatorstwa z wyłączeniem Okręgu Galicji. Okręg Galicji zaś był właśnie najpoważniejszym terenem nadprodukcji w zakresie gospodarki jajami i drobiem. Galicja produkowała 60% całkowitego wywozu jaj Rzeczypospolitej Polskiej. Wprawdzie w okresie rządów rosyjskich i w następstwie skutków wojny pogłowię drobiu na tym terenie znacznie się zmniejszyło, to jednak istnieje w tym kierunku możliwość szybkiego rozwoju, zwłaszcza gdyby w nadchodzącym roku można było zastosować także i w Okręgu Galicji podobny system premiowy w dziedzinie akcji ujęcia jaj i drobiu.

Verarbeitung von Gartenbau-Erzeugnissen

Przeróbka produktów ogrodnich

Von Erhard Finke, Krakau

Als im Herbst 1939 die Aufgabe gestellt wurde, den Weichselraum dem europäischen gesamtwirtschaftlichen Interesse binnen kürzester Zeit nutzbar zu machen, sah sich die deutsche Wirtschaftsführung vor gewaltige Aufgaben gestellt. Der Jude, welcher in erdrückender Mehrheit alle Teile der Landwirtschaft völlig beherrschte, hinterließ ein geradezu trostloses Erbe, sofern man überhaupt von einem solchen sprechen kann.

Neben den Sofortmaßnahmen für die Ernährungssicherung fand im ersten Nachkriegswinter 1939/40 die völlige Neuorganisation statt um damit die Lager- und Vorratshaltung zu entwickeln. Von einem Ausbau oder von möglichen Erweiterungen zu sprechen, war ausgeschlossen. Auf dem Gebiet Gartenbau war, außer einigen vollständig unzulänglichen, keineswegs den Bedürfnissen entsprechenden Einrichtungen, überhaupt nichts vorhanden.

Weder verfügte der Im- oder Binnhandel über geeignete Lagerräume (hierüber wird in einem der nächsten Aufsätze berichtet), noch standen der polnischen Wirtschaft Bearbeitungs- und Verarbeitungsbetriebe zur Verfügung, die auch nur annähernd einen nennenswerten Anteil an der Vorratsbewirtschaftung hätten tragen können. Die meist jüdischen „Unternehmen“, welche sich stolz Industriewerk, Fabrik, Be- oder Verarbeitungsbetrieb nannten, besaßen erstens nur vollständig veraltete Handbetriebseinrichtungen und zweitens nicht die erforderlichen Kenntnisse und Fachleute. Darüber hinaus fehlte jede staatliche Lenkung nach wirtschaftlichen, preislichen, fachlichen und gesundheitlichen Gesichtspunkten. Die Folgen aller dieser aufgezeigten Mängel waren nicht nur gänzlich unzureichende Vorratsmengen mit meistens schlechter Qualität, sondern in vielen Verarbeitungszweigen des Gartenbaus eine ungesunde Übersetzung.

Beispielsweise konnte festgestellt werden, daß Hunderte von sogenannten Obstsaft-, Obstwein- oder Metfabriken und rund 1000 Hersteller von alkoholfreien Getränken, also Limonaden, Sodawässern, Brausen usw. als Keller- und Zwergbetriebe anzusehen waren. Bei einer derartigen Zersplitterung, bei jeder technischen Einrichtung und bei dem Mangel wirklicher Fachkenntnisse stand der Preis des Fertigerzeugnisses in keinem Verhältnis zum wirklichen Wert desselben.

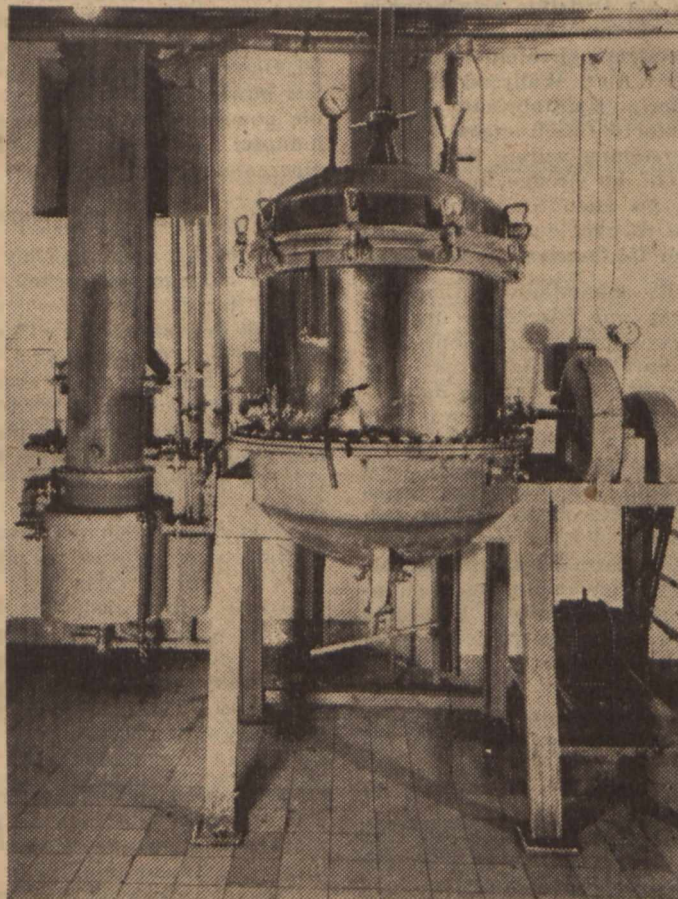
Kiedy w jesieni 1939 r. wystąpiło na pierwszy plan zadanie udostępnienia obszarów dorzecza Wisły potrzebom całokształtu europejskiej gospodarki i uczynienia ich w ciągu możliwie krótkiego czasu terenem dla tej gospodarki użytecznym, niemieckie kierownictwo gospodarcze stanęło wobec zadań następczących ogromne trudności. Żyd, który w olbrzymiej większości opanował tu całkowicie niemal wszystkie gałęzie gospodarki produktami rolnymi, pozostawił po sobie dziedzictwo wręcz beznadziejne, o ile w ogóle można tu mówić o jakimś dziedzictwie.

Obok pierwszych, nie cierpiących zwłoki wysiłków, mających na celu natychmiastowe zabezpieczenie wyżywienia na pierwszą powojenną zimę 1939/40 r. oraz stworzenie zupełnie nowej organizacji ujęcia całości produkcji rolnej — trzeba było w związku z tym przystąpić do rozwiązywania zagadnień połączonych z magazynowaniem produktów i tworzeniem zapasów. — O jakiejś rozbudowie i rozszerzeniu istniejących urządzeń nie można było nawet myśleć. Specjalnie w dziedzinie ogrodnictwa — oprócz kilku całkowicie niedostatecznych i zgoła nie odpowiadających istniejącym potrzebom zakładów — nie było literalnie niczego, od czego można by zacząć.

Zarówno handel importowy jak wewnętrzny handel hurtowy nie rozporządzały odpowiednimi magazynami (o czym będzie jeszcze mowa w jednym z następnych artykułów); nie posiadała też polska gospodarka ogrodnicza przedsiębiorstw obrabiających i przerabiających, które by mogły

choć w przybliżeniu odegrać jakąś poważniejszą rolę w gospodarce tworzenia zapasów. Istniejące, przeważnie żydowskie „przedsiębiorstwa”, które żywały się szumnie zakładami przemysłowymi, fabrykami, przedsiębiorstwami obróbki lub przeróbki, rozporządzały przede wszystkim tylko zupełnie przestarzałymi ręcznymi urządzeniami technicznymi, a poza tym nie posiadały ani potrzebnej wiedzy ani sił fachowych; niezależnie od tego zaznaczał się brak wszelkiego kierownictwa i nadzoru państwa, zarówno w kierunku gospodarczym i zdrowotnym, jak pod względem kształtowania cen i fachowego nadzoru. Następstwem wszystkich tych braków był z jednej strony zupełnie niewystarczający stan nagromadzonych zapasów towaru o niskiej najczęściej jakości, z drugiej zaś strony niezdrawe przeladowanie wielu gałęzi przeróbki produktów ogrodnich.

Jako przykład można przytoczyć stwierdzony fakt, ■

Vakuumkessel für die Marmeladenherstellung
Naczynie Vakum dla przyrządzania marmelady

Keiner der vorgefundenen Zustände konnte also als Grundlage übernommen werden. Es galt hier vollständig neu aufzubauen.

Die folgenden Feststellungen zu den einzelnen Zweigen der Veredlungswirtschaft auf dem Gebiet Gartenbauwirtschaft sollen nun Einblick in die bisher geleistete Arbeit, den augenblicklichen Entwicklungsstand und die noch erforderlichen Zukunftsaufgaben geben. Besonders der Gartenbau mit seiner Mannigfaltigkeit ist dazu berufen, gewisse Lücken in der Versorgung zu schließen und im höchsten Ausmaße an der Ernährungssicherung mitzuhelfen.

Marmelade

In dem Aufsatz „Erfassung von Gartenbau-Erzeugnissen“ in Heft 1 der Ernährungswirtschaft wurde bereits gesagt, daß von rund 100 „Marmelade-Fabriken“ nur noch 32 Herstellungsbetriebe zugelassen sind. Engste Bindung an die von den Abteilungen Ernährung und Landwirtschaft in den Ämtern der Distrikte zugelassenen Erfassungsstellen und darüber hinaus der Großverteiler sichern im Rahmen der vorhandenen Erntemengen den Bedarf an Rohware aller Art. Während im Herstellungsjahr 1940 vorkonservierte Halbfabrikate (Pulpen) verarbeitet wurden, die zumeist falsch angesetzt oder durch die Kriegseignisse überständig waren, kamen bereits im zweiten Jahr 1941 sowohl der strenge Maßstab bei der Berufsreinigung als auch Schulungen, Überprüfungen, gegebene Richtlinien und Anweisungen in beträchtlichem Umfang zur Auswirkung.

Von einigen Betrieben bereits gehandhabte „fliegende Pulpstationen“, Vorkonservierung nur frischerster und geeigneter Rohware, richtige Verwendung bester Konservierungsmittel, wie schwefeliger Säure, Natriumbenzoat oder Ameisensäure, kühle Lagerung unter Ausschaltung dauernder Temperaturschwankungen, Pflege und Überwachung der Vorräte usw. sicherten einwandfreies Ausgangsmaterial für die Herstellung von Marmeladen. Die offenen, zum Teil primitiven Kochkessel wurden, soweit es die Kriegslage bisher zuließ, von geschlossenen modernen Vakuunkesseln abgelöst, womit nicht nur untragbare Verdampfungsverluste herabgedrückt, sondern auch gleichmäßigere Kochungen mit besserem Geschmack erzielt wurden. Erstmals im Jahr 1940 verwendet. Pektine (Geliermittel) trugen ebenfalls wesentlich zur allgemeinen Verbesserung bei und förderten die Schnittfestigkeit.

Beträchtliches ist natürlich in diesem jungen und wichtigen Verarbeitungszweig noch zu meistern. In erster Linie die Verwendung geeigneter Obstsorten mit dem unbedingt erforderlichen Säuregehalt. Hartreife

Vorbildlicher Lagerraum
Wzorowy skład

setki t. zw. „fabryk“ soków owocowych, win owocowych i miodu oraz okragło 1000 wytwórni bezalkoholowych napojów, jak limonada, woda sodowa i inne napoje gazowe, musiało opierać swą egzystencję jedynie na trzymaniu piwnic lub na prowadzeniu karłowatych wytwórni. Spotęgowany do tego stopnia stan rozdrobnienia produkcji, łączący się z zupełnym brakiem wszelkich urządzeń technicznych i brakiem rzeczywistej wiedzy fachowej, doprowadził do tego, że ceny artykułów gotowych nie stały już w żadnym stosunku do ich rzeczywistej wartości.

Znalezonego w tej dziedzinie wytwórczości stanu rzeczy nie można było, rzecz jasna, w żadnym kierunku wziąć za punkt wyjścia do dalszej rozbudowy. Trzeba było zacząć pracę organizacyjną od samych podstaw.

Zestawione poniżej dane, dotyczące poszczególnych gałęzi przeróbki uszlachetniającej w dziedzinie gospodarki ogrodniczej, zawierają krótki przegląd wykonanej dotychczas pracy oraz rzut oka na chwilowy stan rozwoju i na zadania, czekające jeszcze swego rozwiązania w przyszłości. Ogrodnictwo, przy dużym bogactwie swoich możliwości, jest bowiem tym działem gospodarki, który jest szczególnie powołany do zapelnienia pewnych luk w aprowizacji ludności i do odegrania doniosłej roli w pracy nad zabezpieczeniem wyżywienia.

Marmelada

Jak to już zaznaczyliśmy w zamieszczonym numerze 1-szym naszego czasopisma, w artykule p. t. „Ujęcie produkcji jarzyn i owoców“, z okragłej setki istniejących „fabryk marmelady“ tylko 32 wytwórniom zezwolono na dalszą działalność przemysłową. Ścisły związek organizacyjny ze stacjami ujęcia, upoważnionymi przez Wydziały Wyżywienia i Rolnictwa Urzędów Okręgowych, w połączeniu z istniejącym aparatem rozdzielczym zapewnia w granicach rozporządzalnych zbiorów pokrycie zapotrzebowania na wszelkiego rodzaju surowce. Podczas gdy w roku produkcyjnym 1940 poddawane były przeróbce zakonserwowane przygotowawczo półfabrikaty (miazga owocowa), które zresztą były z reguły nieumiejętnie przetwarzane, o ile w ogóle nie były już przestale wskutek wypadków wojennych, to już w ciągu następnego roku 1941 dała się odczuć w dużym stopniu poprawa tych stosunków dzięki zastosowaniu surowej skali wymogów przy przeprowadzeniu reorganizacji z awodowej oraz środków wyszkolenia i kontroli, przy jednoczesnym udzielaniu odpowiednich dyrektyw i wskazówek.

„Ruchome przetwórnice miazgi“, z których korzysta już dziś szereg przedsiębiorstw, przygotowawcze konserwowanie tylko zupełnie świeżych i odpowiednich surowców, umiejętne stosowanie tylko najlepszych środków konserwacyjnych, jak kwas siarkowy, benzoesany sodowy i kwas mrówkowy, przechowywanie w chłodzie z wyłączeniem ciągłych wahań temperatury, opieka i nadzór nad zapasami itp. — wszystkie te zabiegi doprowadziły do tego, że wyrob marmelad rozporządza już dziś nie-nagannym materiałem surowym. Używane dotychczas otwarte, po części prymitywne, kotły do gotowania zostały zastąpione, o ile to tylko w warunkach wojennych było możliwe, zamkniętymi kottami próżniowymi nowoczesnego typu, przez co osiągnięto nie tylko znaczne obniżenie ubytku wagi z powodu wyparowania, ale także możliwość równomiernego gotowania, a przez to i lepszy smak gotowanych produktów. Zastosowane po raz pierwszy dopiero w r. 1940 „pektyny“, t. j. środki powodujące zgalaretowanie, przyczyniły się również w znacznej mierze do podniesienia ogólnej jakości gotowych wyrobów i do nadania im gęstości umożliwiającej krajanie.

Rzecz jasna, że to, co pozostaje jeszcze do zrobienia w tej młodej, a tak poważnej gałęzi przemysłu przerabiającego,

Stachelbeeren und Johannisbeeren, unreife und stark säurehaltige Äpfel, aber auch Erdbeeren sind die „Seele“ der Marmelade. Ohne diese Säuren erhält Marmelade keine einwandfreie Qualität. Durch lediglich süßen Geschmack wird das Fruchtaroma herabgedrückt. Die Streichfähigkeit ist nur in den größten Dampfverlusten zu erzielen. Weiter sind die Rohwaregruppen innerhalb der gegebenen Herstellungsvorschriften in ein richtiges Mischungsverhältnis zueinander zu bringen, wobei auch wieder Beachtung des Säure- und Zuckergehalts oberster Grundsatz bleiben muß.

Aus dieser richtigen Erkenntnis heraus haben eine Reihe von Betrieben Chemiker in eigens geschaffenen Laboratorien angestellt, die ständig Proben ziehen und konnte somit eine beachtliche Qualität dem Markt zur Verfügung stellen. Das vom Hauptverband der Gartenbauwirtschaft eingerichtete Untersuchungsinstitut mit seinen Fachleuten wird künftig laufende Proben ziehen, Trockensubstanz, Zucker- und Säuregehalt feststellen und dort eingreifen, wo sinnlos, ohne Rücksicht auf die Ernährungssicherung und die Forderungen der deutschen Wirtschaftsführung, von Natur wertvollste Rohware nicht in bester verarbeiteter Qualität zur Verfügung gestellt wird.

Kunsthonig

Kunsthonig ist im Generalgouvernement noch mehr als im Reichsgebiet ein kriegsbedingtes Brotaufstrichmittel. Auch an dieser Stelle soll nochmals betont werden, daß Zucker-Freigaben im Herstellungsverhältnis 80:100 nur so lange noch erfolgen, als nicht die Verarbeitungsbetriebe für Marmelade bis zu einem gewissen Umfang ausgebaut sind. Kann in Jahre 1942 nochmals eine beträchtliche Steigerung der Marmeladenerzeugung erfolgen, so wird die Erzeugung von Kunsthonig gedrosselt. Unter diesem Gesichtspunkt wurden rund 20 Betriebe mit der Herstellung beauftragt, welche Ausweichmöglichkeiten auf andere Zweige der Veredlungswirtschaft besitzen. Die beträchtlichen Schwierigkeiten, welche zurzeit in der Beschaffung von Verpackungsmaterial für die allgemein bekannten Würfel bestehen, werden ab Januar 1942 durch Verpackung in Eimern, Kisten und anderen Gefäßen behoben.

Trockenobst — Gemüse — Pilze

Immer wieder muß darauf hingewiesen werden, daß mit dem heutigen Trockengemüse das aus dem Weltkrieg bekannte Dörrgemüse keinen Vergleich dul-

Süßmilch

Quark und Rohmilch

gewährleistet

eine gute Versorgung der Städte!

del. Die trockenen lederartigen oder auch harten „Scheiben“ und „Schnitzel“ ohne jeden Geschmack der damaligen Zeit sind verschwunden und haben einem Gemüse Platz gemacht, welches in modernsten, meistens Heißluft-Trockenapparaten unter gewissenhaftester Beachtung der Struktur der einzelnen Gemüsearten lediglich „stapelfähig“ gemacht wird.

Eine systematische oder gar annähernd ausreichende Bearbeitung zu Trockengemüsen, Pilzen und Obst gab es

wymagać będzie wielu jeszcze wysiłków. W pierwszym rzędzie chodzić będzie o to, aby używać tych tylko gatunków owoców, które nadają się do przeróbki ze względu na swą koniecznie potrzebną zawartość kwasu. „Duszą“ marmelady są niezupełnie dojrzałe porzeczki i agrest, niedojrzałe jabłka o dużej zawartości kwasu oraz truskawki. Bez tych kwasów nie można zrobić prawdziwie dobrej marmelady. Wyłącznie słodki smak tłumi bowiem

Książki ze wszystkich dziedzin gospodarki wyżywienia

dostarcza najszybciej

WYDAWNICTWO ROLNICZE

Kraków, Juliusza Lea 5 a

naturalny aromat owocu; konsystencję zaś umożliwiającą smarowanie otrzymać można wówczas tylko kosztem bardzo wielkiego ubytku przez wyparowanie. Dalszym wymogiem jest zestawianie mieszanek z różnymi gatunków surowych owoców we właściwym stosunku poszczególnych składników, nie wykraczającym poza ramy przepisanych metod produkcji, przy czym naczelną zasadą pozostaje zawsze względ na stosunek zawartości kwasu i cukru.

Mając na względzie powyższe, zupełnie racjonalne wymogi, właściciele całego szeregu przedsiębiorstw zatrudnili w urządzonych na ten cel laboratoriach specjalistów chemików, którzy próbki wyrabianych towarów poddają stale badaniu; dzięki temu jakość towaru, który pojawia się dziś na rynku, uległa znacznej poprawie. Związek Naczelny Gospodarki Ogrodniczej zorganizował instytut badawczy, który przy pomocy swych fachowych sił przeprowadzać będzie ze swej strony stale badanie próbek oraz ustalać zawartość substancji suchej, cukru i kwasu, aby móc interweniować wszędzie tam, gdzie się okaże, że cenny surowiec naturalny, ze szkodą dla ogólnych interesów gospodarki wyżywienia i wbrew wymaganiom niemieckiego kierownictwa gospodarczego, z niedbalstwa czy z braku umiejętności nie został przerobiony na towar pierwszorzędnej jakości.

Sztuczny miód

Sztuczny miód spełnia w Generalnym Gubernatorstwie w wyższym jeszcze stopniu niż w Rzeszy rolę wojennego środka do smarowania chleba. Warto na tych łamach raz jeszcze przypomnieć, że przydziały cukru w stosunku zawartości 80:100 będą tylko dopóty jeszcze kontynuowane, dopóki produkcja marmelady nie osiągnie pewnych określonych rozmiarów. Jeżeli w przyszłym roku uda się osiągnąć dalszy, pokazywałby wzrost produkcji marmelady, to wpłynęło to na ograniczenie produkcji sztucznego miodu. Mając na względzie powyższą możliwość, udzielono upoważnienia do wyrobu sztucznego miodu tylko 20 przedsiębiorstwom, które mają możliwość przestawienia swej produkcji w razie potrzeby na inne gałęzie przeróbki uszlachetniającej. Duże trudności, połączone chwilowo z otrzymaniem materiału do

im früheren Polen nicht. Lediglich im geringsten Umfang für eine rein örtliche Bedeutung wurden insbesondere Pilze und etwas Obst getrocknet. Die Bearbeitung geschah mittels primitivster Einrichtungen oder durch natürliche Lufttrocknung der Sammler und Erzeuger selbst.

Es galt daher, auch hier wieder ohne jede Grundlage einen ganzen Bearbeitungszweig aufzubauen, der berufen ist, im größten Umfang an der Gemüseversorgung mitzuwirken.

Im ganzen Wirtschaftsgebiet des Generalgouvernements bestehen nur 6 Großbetriebe, wovon drei bereits im Januar 1941 arbeiteten und nennenswerte Mengen zur Verfügung stellen konnten. Die restlichen 3 Betriebe beenden die Aufstellung modernster Anlagen bis zum Frühjahr 1942. Der Vorratswirtschaft im Winter 1942/43 dürfte bei Zugrundelegung einer Normalernte an Gemüse die zehnfache Menge an Trockengemüse als bisher zur Verfügung stehen. Rechtzeitig im Frühjahr bereits abge-

Nicht ab 1. Januar, wie angekündigt, sondern erst ab 1. April 1942 erfolgt der Einzug der Bezugsgebühren durch die Post.

Das Bezugsgeld für das 1. Vierteljahr 1942 ist also an dieselbe Stelle zu entrichten, von der sie bisher erhoben wurde.

Agrarverlag, Krakau, Nürnberger Straße 5a

schlossene Anbau- und Lieferungsverträge mit Erfassungsstellen, Großverteilern und auch Anbauern selbst werden dringend erforderlich.

Beachtlich ist trotz gewisser Schwierigkeiten und des nassen kalten Sommers und Herbstes das Ergebnis bei Trockenpilzen, die unmittelbar von Sammlern selbst an der Luft getrocknet wurden. Im ganzen getrocknet und abgeliefert, gerissen oder gemahlen ergibt die diesjährige Menge einen wertvollen Beitrag als Gewürz- und Geschmacksträger. Eine Steigerung der Mengen ist durch besseren Ernteverlauf und durch verstärkten Einbau der Pilzerfassung in das Prämienscheinsystem zu erwarten.

Sauerkraut

Trotz der Wichtigkeit des Sauerkrauts, besonders in den Wintermonaten, entsprach auch dieser Verarbeitungszweig nicht annähernd den Bedürfnissen. Maschinelle Schneideeinrichtungen, geeignete Gärbehälter oder Bottiche und ausreichendes Faßmaterial fehlten in den meist jüdischen Betrieben gänzlich. Mittels Handbetriebs wurde eingeschnitten, sofort verkauft, nach Rückgabe der Fässer erneut eingeschnitten und wiederum der fertige Bestand geräumt. Eine großzügige Vorratshaltung in trockenen geeigneten Lagerräumen mit möglichst gleichmäßiger Temperatur war unbekannt.

Die sofort eingeleitete Berufsvereinigung unter Belassung der kräftigsten Unternehmen sowie die weitere Einschaltung fachlich und kaufmännisch geführter Betriebe verstärkten diesen Verarbeitungszweig derart, daß bereits ab Herbst 1941 Lagerverpflichtungen und gestaffelte Freigaberregelungen ausgesprochen werden konnten. Als vorrangige Aufgaben für 1942 sind im

opakovania na znane powszechnie kostki, będą usunięte od stycznia 1942 r. przez zastąpienie dotychczasowych opakowań wiadrami, skrzynkami i innymi naczyniami.

Suszone owoce — jarzyny — grzyby

Należy nieustannie zwracać uwagę na to, że wyrabiane jeszcze podczas wojny światowej suszone jarzyny nie wytrzymują nawet porównania z dzisiejszymi suszonymi jarzynami. Oweczesne, wysuszone jak skóra, niekiedy nawet twarde i pozbawione wszelkiego smaku „plasterki“ i „wiórki“, znikły bezpowrotnie, ustępując miejsca produktom, którym najnowocześniejsze aparaty do suszenia za pomocą gorącego powietrza, przy starannym uwzględnieniu różnic w strukturze poszczególnych jarzyn, zapewniają wymaganą trwałość.

Dawna Polska nie posiadała urządzeń do systematycznej, odpowiadającej choćby w przybliżeniu istotnym potrzebom obróbki suszonych jarzyn, grzybów i owoców. Zaledwie w najskromniejszych rozmiarach i dla ściśle miejscowych potrzeb suszono tu jedynie grzyby i niewielkie ilości owoców. Obróbka odbywała się przy pomocy najprymitywniejszych urządzeń lub po prostu drogą zwyczajnego suszenia na wolnym powietrzu przez wytwórców i zbieraczy.

W tych warunkach trzeba było i na tym odcinku, pomimo braku wszelkiej podstawy wyjściowej, zorganizować całą nową gałąź przemysłu obrabiającego, który by mógł współdziałać na wielką skalę w pokryciu zapotrzebowania jarzyn.

Na całym obszarze gospodarczym Generalnego Gubernatorstwa istnieje zaledwie 6 wielkich wytwórni, z których trzy czynne były już w styczniu 1941 r. i zdołały rzucić na rynek pokaźne ilości towaru. Pozostałe 3 wytwórnie zajęte są w tej chwili montowaniem nowoczesnych urządzeń technicznych, które będą wykończone do wiosny 1942 r. Istnieje uzasadniona nadzieja, że do rezerwy zapasowej na zimę 1942/43 r. — przyjmując tylko normalnych rozmiarów zbiór jarzyn w przyszłym roku — można będzie dostarczyć dziesięciokrotnie większej ilości suszonych jarzyn, niż to miało miejsce dotychczas. W związku z tym zachodzi jednak niecierpiąca zwłoki konieczność pozawierania zawczasu, t. zn. już z nadejściem wiosny, kontraktów uprawy i dostawy ze stacjami ujęcia, hurtowymi rozdzielcami, a także z samymi plantatorami.

Pokaźne wyniki, pomimo pewnych trudności oraz mokrego, chłodnego lata i jesieni, przyniosła akcja ujęcia suszonych grzybów, zwłaszcza grzybów suszonych na powietrzu przez samych zbieraczy. Całkowity plon tegoroczny ususzonych grzybów, dostarczonych w całości lub w postaci zmielonej, stanowi cenne uzupełnienie rozporządzalnego wyboru przypraw korzennych i stołowych. Na przyszłość należy liczyć się z dalszym wzrostem tego plonu dzięki spodziewanym lepszym zbiorom oraz ściślejszemu włączeniu akcji ujęcia grzybów w system wydawania zaświadczeń premiowych.

Kiszona kapusta.

Pomimo zasadniczej doniosłości, jaką szczególnie w okresie zimowych miesięcy — posiada kiszona kapusta, nawet i ta gałąź przeróbki nie odpowiadała ani w przybliżeniu istotnemu zapotrzebowaniu. Przedsiębiorstwa trudniące się kiszaniem kapusty, pozostające do niedawna po największej części w rękach żydowskich, nie posiadały ani maszyn do szatkowania kapusty, ani odpowiednich zbiorników lub kadzi do kiszania, ani nawet wystarczającej ilości beczek. Szatkowanie odbywało się z reguły ręcznie, gotowe ilości były niezwłocznie sprzedawane, po czym, po zwrocie beczek, szatkowano dalsze ilości, aby gotowy towar znowu natychmiast sprzedać. Przechowywanie zapasów na wielką skalę, w od-

Rahmen der Möglichkeit folgende Maßnahmen zu betrachten:

1. Rechtzeitige Abschlüsse und Lieferungsverträge bereits im Frühjahr mit Anbauern, Erfassungsstellen und Großverteilern unter Beachtung der für die Einsäuerung geeigneten Kohlsorten.

2. Schnellster Einbau von weiteren Gärbehältern aus Zement oder Holz.

3. Beschaffung ausreichender Laubholzfässer und Lagerräume.

Zusammengenommen gibt der nächstjährige weitere Ausbau erstmalig die Möglichkeit einer beachtlichen Vergrößerung der Produktion und somit in Verbindung mit gestaffelten Freigaben über Bezugscheine eine noch günstigere Versorgung in den gemüsearmen Vorfrühjahrsmonaten mit Sauerkraut.

Gurken

Neben den gleichen schwierigen Aufgaben wie bei der Herstellung von Sauerkraut stand bei der Verarbeitung von Gurken die Notwendigkeit der unverzüglichen Umstellung auf Gurken in Fässern und Gläsern. Die bekannte Verarbeitung in Dosen und Büchsen konnte wegen Mangel an Weißblech nicht beibehalten werden. Hier wie bei Sauerkraut sind die gleichen Maßnahmen für 1942 erforderlich. Es gilt insbesondere nicht, in abwartender Haltung auf „Zuteilungen“ von Rohware zu rechnen, sondern in äußerster Anspannung alle Einkaufsmöglichkeiten auszus schöpfen. Be- und Verarbeitungsbetriebe aller Art, die über unzureichende Geldmittel verfügen, müssen für Gewährung entsprechender Zwischenkredite besorgt sein.

Obstsaft, Fruchtweine und Säbmost

Hunderte von Kellerbetrieben ohne jede technische Einrichtung wurden ausgeschaltet. Hier fehlten die einfachsten Voraussetzungen für eine weitere Belassung. Saubere Kessel mit einwandfreier Wasserzuleitung lösten die bis dahin üblichen Kochgefäße aller Art ab. Die verbliebenen rund 60 Betriebe verarbeiteten im

Bücher über alle Gebiete der Ernährungswirtschaft

liefert schnellstens der

AGRARVERLAG Krakau
Nürnberger Str. (Juliusza Lea) 5a

Verhältnis 65 Teile Zucker zu 100 Liter Saft Brombeeren, Himbeeren und Weichseln. Seit Dezember 1941 dürfen Freiverkäufe der fertigen Säfte nicht erfolgen. Vielmehr traten auch hier Freigaberegelungen in Streckung des fehlenden Rohobstes in Kraft.

Der erforderliche technische Ausbau ist noch nicht abgeschlossen. Die zurzeit in Betrieb befindlichen Unternehmen werden alles daransetzen müssen, um ihre Betriebe in jeder Hinsicht auf einen einwandfreien Stand zu bringen.

powiednich suchych magazynach o możliwie równomiernej temperaturze, bylo tu rzeczą nieznaną.

Przedsięwzięcia niezwłocznie reorganizacja zawiodowa tej gałęzi przeróbki, pozostawiając w ruchu tylko najsilniejsze z istniejących przedsiębiorstw oraz uruchamiając szereg dalszych, pod względem fachowym i kupieckim należyte prowadzonych zakładów, przyczyniła się skutecznie do wzmocnienia tego działu przeróbki, tak, że od jesieni 1941 r. można już było zacząć zawierać umowy składowe i ustalić odpowiednio uszczelnione normy przydziałowe. Jako najpilniejsze zadania na rok 1942 należy — oczywiście w ramach istniejących możliwości — uważać następujące zarządzenia:

- 1) zawarcie zawczasu, tj. już w ciągu wiosny, kontraktów uprawy i dostawy z plantatorami oraz ze stacjami ujęcia i z hurtowymi rozdzielcami, z uwzględnieniem gatunków kapusty, nadających się do kiszenia;
- 2) jak najszybszy montaż dalszych zbiorników do kiszenia z cementu lub drzewa;
- 3) przygotowanie dostatecznej ilości beczek z drewna drzew liściastych oraz pomieszczeń na magazyny.

Reasumując powyższe dane, wolno spodziewać się, że planowana w przyszłym roku dalsza rozbudowa umożliwi po raz pierwszy pokaźny wzrost produkcji kiszzonej kapusty, a tym samym, w połączeniu z unormowaniem uszczelnionych przydziałów na karty poboru, przyczyni się tym skuteczniej do pokrycia zapotrzebowania kiszzonej kapusty podczas ubogich w jarzyny miesięcy przedwiosennych.

Ogórki

Niezależnie od takich samych, a równie wielkich trudności, jak te, które musiały być przezwyciężone przy wyrobie kiszzonej kapusty, przy organizacji przeróbki ogórków dołącza się jeszcze konieczność niezwłocznej zmiany systemu opakowania, a mianowicie ograniczenie się wyłącznie do beczek i słoików. Stosowany dotychczas powszechnie system kiszenia w puszkach nie dał się utrzymać ze względu na dotkliwy brak białej blachy. Przygotowania na rok 1942 wymagają tu podobnych zabiegów jak kiszona kapusta. Innymi słowy znaczy to, że nie należy wyczekiwać biernie na przydziały surowca, lecz wyteżyć wszystkie siły i wyczerpać wszelkie możliwe źródła zakupu. Przedsiębiorstwa obróbki i przeróbki wszelkiego typu, które nie rozporządzają dostatecznymi środkami finansowymi, muszą postarać się o przyznanie im potrzebnych na ten cel kredytów.

Soki owocowe, wina owocowe i soki miodowe

W tej gałęzi zamknięte zostały setki przedsiębiorstw, utrzymujących jedynie jedyne piwnice, bez wszelkich poza tym urządzeń technicznych, gdyż nie czyniły one zadość najelementarniejszym nawet wymogom, od jakich musiano uzależnić zezwolenie na dalszą działalność przedsiębiorstw w tym dziale przeróbki.

Używane dotychczas najrozmaitszego rodzaju naczynia do gotowania zastąpione zostały już niemal wszędzie czystymi kotłami z należytym dopływem wody. Około 60 pozostawionych w ruchu przedsiębiorstw przerabiało jeżyny, maliny i wiśnie w stosunku 65 części cukru na 100 litrów soku. Począwszy od grudnia 1941 r. obowiązuje zakaz wolnej sprzedaży gotowych soków. Weszły natomiast w życie normy przydziałowe z uwagi na brak surowych owoców.

Niezębna rozbudowa techniczna przedsiębiorstw nie jest jeszcze ukończona. Przedsiębiorstwa będące obecnie w ruchu będą musiały dolożyć wszelkich starań, aby doprowadzić swe zakłady do poziomu pod każdym względem nienagannego.

Resumując wszystko powyższe, można stwierdzić, że po

Zusammengefaßt ergibt sich, daß im Laufe von 2 Jahren straffer Lenkung dem Gartenbau eine Be- und Verarbeitungsindustrie zur Verfügung gestellt werden konnte, die einen sehr beachtlichen Abflußkanal für hochverderbliche und infolge der stoßweise anfallenden Ernten nicht sofort vom Markt aufnehmbare Gartenbauerzeugnisse bildet.

Das Endziel, nämlich die Überbrückung der Versorgung des Generalgouvernements mit Brotaufstrichmitteln, Dauer Gemüse in den frischeobst- und gemüscarmen Wintermonaten, ist durch die vorstehend geschilderte Arbeit bedeutend näher gerückt.

Flachs und Hanf aus heimischer Landwirtschaft Len i konopie w rodzimej produkcji

Von Oscar Tackmann, Krakau

Das zu Ende gehende Jahr 1941 läßt uns eine Atempause und wir nutzen sie, um kurz zurückzuschauen. Es versprach, ein ausgezeichnetes zu werden, leider hatte der Wettergott uns einen Strich durch die Rechnung gemacht und vieles verdorben, was tausend fleißige Bauernhände gesät hatten. Wir wollen ihm darob nicht zürnen, ihn aber daran erinnern, daß er für das kommende Jahr sehr vieles gutzumachen hat; insbesondere bei den Flachsbauern! Merk' Dir's gut, Du Wettergott, der Flachs will Freunde haben, denn man sagt ihm nach, daß er bei seinen Erzeugern nur zeitbedingt beliebt, weil er sehr anspruchsvoll, eigensinnig und liebebedürftig sei! Er fordert besonders gute Bodenverhältnisse, lehnt unsachgemäße Behandlung ab und wolle öfters behackt und von Unkraut befreit sein! Diese Arbeiten sollen seine Aufzucht gegen andere Feldfrüchte angeblich teurer stellen! Weit gefehlt, diese Behauptung ist irrig; er ist bei richtiger Behandlung sehr dankbar und lohnt die aufgewandten Mühen doppelt und dreifach! Er liebt ein feuchtes und nicht zu heißes Klima, keinen dünnen Sand- oder strengen Tonboden, keine frische Stallmist- und unmittelbare Kalkdüngung! Er gedeiht am besten auf milden, lehmigen Sandböden, aber auch noch auf sandigen Böden, wenn diese ausreichend feucht sind. Er benötigt außer Stickstoff, Phosphorsäure und Kali, auch einen genügenden Vorrat an Kalk. Doch muß man bei Kalk- und Stallmistdüngung sehr vorsichtig verfahren. Die notwendige Kalkung muß man 1 bis 2 Jahre vor der Flachsbestellung in den Boden bringen. Auch nach Stallmistdüngung gedeiht der Flachs, wenn diese 1 bis 2 Jahre vorher erfolgt ist. Alle Anstrengungen sind aber dann vergeblich, wenn man schwächlichen, keim schwachen Samen verwendet. Das 1000 Korngewicht soll mindestens 4 Gramm betragen. Guter Leinsamen muß dick, kurz und von gleicher Stärke sein und eine hellbraune, glänzende Farbe haben. Wenn man die Leinsamenkörner auf eine heiße Platte wirft, so müssen sie mit einem Knall aufspringen. Leinsaat ins Wasser gelegt sinkt nach und nach unter. Je schwerer der Samen, desto besser ist er! Körner, welche schwimmen, taugen nicht zur Saat!

Der Flachsbauer muß, wenn er in seinen Bepflanzungsplan Flachs eingesetzt hat, zeitig Umschau halten und sobald er merkt, daß er ackern kann, das ist ja bekanntlich dann, wenn am blanken Stockende keine nasse Erde haften bleibt, den Flachs säen. Frühzeitig gesäter Flachs bringt bessere Erträge und läßt ihn nach 100 Tagen Wachstum und Blütezeit noch vor dem Korn fertig werden. Die alten Bauernregeln sind immer die besten; sie sind hundertprozentig erprobt und als gut befunden und darum befolge man sie! Der Spätflachs kommt nicht nur ungelegen, wenn

2 latach sprężystego kierownictwa gospodarka ogrodnicza rozporządza dziś przemysłem obrabiającym i przerabiającym, który spełnia rolę bardzo wydajnego kanału odpływowego dla produkcji nader szybko psujących się, a z uwagi na krótkotrwały okres zbiorów nie dających się odrazu wchłonąć przez rynek produktów ogrodniczych.

Oceniając całość wykonanej dotychczas, wyżej opisanej pracy, można też bez przesady powiedzieć, że przybliżyła nas ona znacznie do celu ostatecznego, jakim jest pokrycie zapotrzebowania Generalnego Gubernatorstwa na środki do smarowania chleba i na trwałe jarzyny podczas ubogich w świeże jarzyny i owoce miesięcy zimowych.

Kończący się rok 1941 daje nam chwilę czasu, którą wykorzystamy, by spojrzeć wstecz. Obiecał nam być nadzwyczajnym, niestety zaś bóg pogody przekreślił rachunek i zniszczył wiele z tego, co tysiące pracowitych rąk wiejskich posiało. Jednak nie chcemy się nań za to gniewać, lecz mu tylko przypomnieć, że w przyszłym roku wiele ma do naprawienia, szczególnie dużo dla hodowców lnu. Pamiętaj o tym dobrze, bożku pogody, że len szuka przyjaźni, gdyż mówi o nim, że nie zawsze jest lubiany przez producentów, gdyż jest wymagający, uparty, potrzebujący troskliwości. Potrzebuje wyjątkowo dobrej ziemi, jest wrażliwy na niewłaściwą uprawę i wymaga częstego przerabiania i usuwania szkodliwego zielska. Wydawałoby się przez to, że prace przy uprawie lnu przedstawiają się korzystniej, niż przy uprawie innych płodów rolnych. Nie bardziej błędne, niż to; przy właściwej uprawie len jest wdzięcznym produktem i wynagradza daną mu pracę w dwójnasób i trójnasób. Wymaga on wilgotnego, niezbyt gorącego klimatu, nie znosi suchego piaszczystego gruntu, ani twardej ziemi gliniastej, jak również świeżego nawozu bydlęcego ani bezpośredniego nawożenia wapnem. Dojrzewa najlepiej na łagodnych glinkowych ziemiach piaszczystych, a nawet i na piaskach, jeżeli te posiadają dostatecznie wilgoci. Oprócz azotu, kwasu fosforowego i potasu, wymaga on także odpowiednich ilości wapna. Jednakże przy nawożeniu wapnem i nawozem bydlęcym należy zachować ostrożność. Koniecznego nawożenia wapnem należy dokonać na rok lub dwa lata przed zasiewem lnu. To samo dotyczy też nawożenia nawozem bydlęcym. Wszelkie trudy nie dadzą jednak pożądanego rezultatu, jeżeli użyjemy gorszego i o osłabionej zdolności kiełkowania nasienia. Tysiąc nasionek lnu, musi ważyć co najmniej 4 gramy. Dobre nasienie lnu musi być grube, krótkie, jednokiej grubości, koloru jasno brązowego, o silnym połysku. Jeżeli nasionka lnu rzucimy na gorącą blachę, to muszą one pękać z trzaskiem. Nasiona lnu rzucone do wody, toną powoli. Im cięższe jest nasienie, tym jest lepsze. Nasionka, które nie toną, nie nadają się do wysiewu.

Producent lnu musi, gdy zaplanował uprawę lnu, zawczasu dawać baczenie i gdy zauważy, że już można orać (a to następuje wtedy, kiedy do oczyszczonego końca laski nie przyklepiają się grudki wilgotnej ziemi), zaraz len wysiewać. Przy wczesnym wysianiu, len zapewnia nie tylko lepszy zbiór, ale pozwala też, aby po 100 dniach rozwoju i kwitnienia zebrać go jeszcze przed żniwami zbóż. Stare chłopskie powiedła są najlepsze; są one wielokrotnie wypróbowane, i dlatego należy się nimi kierować. Późno wysiany len nie tylko, że przynosi zbiory nie w porę, wtedy, kiedy inne plody już dojrzały, ale i wydajność jest mniejsza i nie posiada właściwej mocy.

die anderen Feldfrüchte erntereif sind, er ist auch schwächer in Ertrag und in der Festigkeit.

Im GG. finden wir nun leider die Tatsache, daß keine einheitliche Planwirtschaft getrieben wird. Rußland und Polen waren immer schon flachsangebende Länder, aber der polnische Flachs war im Auslande dafür bekannt, daß er zu weich und gering in der Faserausbeute war. Es kommt darauf an, Faserflachs zu ernten, von dem der Spinner möglichst viel Langfaserausbeute hat. Der polnische Flachs bringt infolge seiner teilweise mangelhaften Bestellung größtenteils Wergflachs, von dem man bei der Aufbereitung keine Langfasern, sondern ein Fasergewirr — Werg genannt — erhält. Darum kann der Spinner nur Werggarne spinnen, welche wiederum nur zu größeren Geweben verarbeitet werden können. Es gilt also, Faserflachs zu erzielen, so wie er in Deutschland, Belgien, den russischen Ostseeprovinzen, im Smolensker und im Kalininer Gouvernement zu finden ist. Polen hat teilweise ausgezeichnete Böden, auf denen auch guter Flachs gedeiht, so in der Gegend von Lancut, Sokal, Siedlee. Aber das sind verschwindend geringe Resultate, wenn man das ganze Gebiet des GG. überblickt. Wir müssen auch im GG. dazu kommen, die kümmerlichen Bodenerträge von durchschnittlich ca. 22 dz je ha auf den deutschen Durchschnitt von 44 dz je ha zu bringen. Mir ist in Niederschlesien

Schützt die Nahrungsmittel vor Verderb!

ein alter Flachsangebauer gut bekannt, der jahrzehntlang ca. 600 Morgen unter Flachs hält und im Jahre 1937 88 dz je ha durchschnittlich erzielte und für diese hervorragende Leistung eine Staatsprämie erhielt. Bei solchen Leistungen braucht uns nicht bange zu sein, daß der Zwirn ausgeht.

In Polen haben wir zum Teil deshalb so kümmerliche Resultate, weil man den Flachs und Hanf oft noch gartenmäßig auf Beeten anbaut, was seinen Grund darin hat, daß die Bauern, die für die jüdischen Händler nur Ausbeutungsobjekte waren, keine Wirtschaftsrücklagen machen konnten, um im Gegensatz zu Deutschland Bodenmeliorations- und Drainagearbeiten vornehmen zu können. Dieser Flachsangebauer auf Beeten hat zur Folge, daß die Flachsstengel an den Beeträndern kurz bleiben und nur in der Mitte eine kaum durchschnittliche Länge erreichen. Dann verwenden die polnischen Flachsangebauer oft jahrzehntealte Absaaten, die sie in Ermangelung ausreichender Mengen oder in Unkenntnis zu breit aussäen. Auf durchschnittlich tragenden Böden gehören frühzeitig gesät ca. 136 kg Leinsaat je ha, dann erntet man Spinnfasern. Bei weniger Aussaat hat der Flachs die Möglichkeit, sich von unten auf zu verästeln und Samen zu treiben. Man erntet dann mehr Leinsaat als Fasern, deren Stengel zu Spinnzwecken ungeeignet sind. Solchen Flachs nennt man in Fachkreisen Öflachs.

Dann findet man in Polen noch oft die Tatsache, daß der geerntete Strohflachs mit dem Dreschflegel zerschlagen wird, um seinen Samen zu erhalten, statt ihn durch einen Riffelkamm zu ziehen. Wenn man den Flachs durch den Riffelkamm zieht, erhält man vielmehr Spinnfasern. Die vom Dreschflegel zerschlagenen Spitzen des Flachsstengels geben nur Flachswerg, das minder bewertet werden muß, weil seine Verarbeitung eine teure ist als die der Langfasern! Der Flachs darf also nicht gedroschen werden! Die Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft bzw. die Landwirtschaftliche Zentralstelle stellt durch ihre Dienststellen in der Provinz solche Flachsriffelkämme zur Verfügung und es würde im Interesse der Spinnstoffwirtschaft dankbar begrüßt werden, wenn von dieser Möglichkeit ausgiebig Gebrauch gemacht werden würde. Außerdem werden in Verbindung mit der L. Z. die besten Flachsangebauer des GG. ermittelt und Prämien

W Polsce spotykamy się niestety z tym, że nie ma tu jednolitej planowej uprawy. Len oddawna hodowano już w Rosji i w Polsce. Jednakże polski len był za granicą znany z tego, że był za miękki i wydawał za mało włókna. Chodzi przecież o to, żeby zbierać taki len, z którego otrzymania przedziałnia możliwie dużo długich włókien. Polski len wydaje, wskutek częściowo błędnej uprawy, przeważnie włókno, z którego nie otrzymuje się włókien długich, lecz płataminę krótkich włókien, nazywanych pakulami. Z tych to włókien możemy w przedziałni sporządzić jedynie nici pakulane, które znów nadają się tylko do grubszych tkanin. Należy dążyć zatem do tego, aby otrzymać włókna takie, jakie otrzymuje się w Niemczech, Belgii, w krajach nadbałtyckich, oraz w guberniach Smoleńskiej i Kalinińskiej. Polska ma częściowo pierwszorzędne ziemie, na których dojrzewa też i len wysokogatunkowy, np. w okolicach Łańcuta, Sokala i Siedlee. Resultaty, które się otrzymuje są jednakże znikome w porównaniu z tym, co można by dokonać na całym obszarze Generalnego Gubernatorstwa. Musimy więc i w Generalnym Gubernatorstwie dojść do tego, aby liche zbiory, przeciętnie 22 q na hektar, podnieść do poziomu przeciętnych niemieckich zbiorów, które wynoszą 44 q z hektara. Znam dobrze na Dolnym Śląsku jednego starego producenta lnu, który od dziesiątków lat, zasiewa około 600 morgów lmem, i w roku 1937 osiągnął przeciętny zbiór 88 q z hektara, i za te godne podziwu wyniki, otrzymał nagrodę państwową. Przy takich wynikach nie trzeba się obawiać niestawności. W Polsce spotykamy się dlatego z tak lichymi resultatami, gdyż hoduje się tu len i konopie często jeszcze na grzędach ogrodu. Ma to swą przyczynę w tym, że chłopcy wyszkoleni przez żydowskich handlarzy nie mieli środków na to, by podobnie jak w Niemczech przeprowadzać melioracje gruntów i ich zdrenowania. Podobna hodowla lnu na grzędach ma ten skutek, że żdźbło lnu na brzegu grzędy pozostaje krótkie, a zaledwie w jej środku osiąga przeciętną wysokość. Ponadto używają polscy hodowcy lnu często nasion wysiewanych od dziesiątków lat, które w dodatku wobec braku dostatecznej ilości lub nieświadomości wysiewają zbyt rzadko. Na przeciętnie dobrym gruncie należy wcześniej wysiać około 136 kg nasienia na hektar, wtedy zbierzemy takie włókna, jakich potrzebuje przedziałnia. Przy rzadszym wysiewie len ma możliwość rozgaleziania się od dołu i produkowania więcej nasienia. Wskutek tego zdobywa się więcej siemienia lnianego niż włókien, których długość nadawałaby się do przedzenia. W kołach fachowych taki len nazywamy lmem na olej.

Wreszcie spotykamy się w Polsce i z tym, że zebrana słomę lnianą wymłóca się cepami, by otrzymać siemię, zamiast przeciągania tej słomy przez grzebień. Jeżeli przeciągniemy len przez grzebień, otrzymamy daleko więcej włókien nadających się do przedzenia. Rozbite cepami końce żdźbła lnu dają wtedy tylko pakuły lniane, które

Czytajcie także

„WZOROWĄ GOSPODARKE”

Zamawiać w Wydawnictwie Rolniczym
Kraków, ulica Juliusza Lea 5a.

są niżej cenione, gdyż ich przeróbka jest droższa, niż przeróbka włókien długich. A zatem lnu nie należy wymłócać cepami. Główny Wydział Wyżywienia i Rolnictwa, względnie Centralny Urząd Rolnictwa za pośrednictwem swych oddziałów na prowincji stawia takie grzebień do czesania lnu do dyspozycji. W interesie rozwoju przedziałnictwa należy sobie życzyć, aby możliwości te były jak najbardziej wykorzystane. W porozumieniu, Centralny Urząd Rolniczy będzie wyszukiwał najlepszych producentów lnu na terenie Generalnego Gubernatorstwa i udzie-

an sie verteilt; so hofft man, durch mehrere gute Resultate in die Lage versetzt zu werden, recht viele Prämien austheilen zu können, denn es muß jeder Flachsbauer im GG. danach streben, gute Fasern aufzubringen, damit wir unsere Basfaser-Spinnerei, wozu auch die einst so renommiert gewesene Zyrardower Manufakturen A. G. Hielle und Dittrich in Zyrardow gehört, wieder zur früheren Blüte bringen.

Die an die Produktionskraft unserer Flachsbanauer gestellten Anforderungen sind sehr große, aber wir richten trotzdem an den Bauern im Ostraum die Mahnung, weiter unverdrossen zu werken und den Flachs- und Hanfanbau im eigensten Interesse vermehrt und verbessert zu betreiben.

Von der Zuckerrübe zum Rohzucker Od buraka cukrowego do cukru surowego

Zuckerfabrik zur Zeit der Zuckerrübenschlacht — das bedeutet, daß die Belegschaft ruckartig ansteigt und daß die Wege zur Fabrik in weitem Umkreis gezeichnet sind durch volle Waggonen und schwer beladene Fuhren, die peitschenknallend, pfeifend und ratternd aus allen vier Winden anrollen, in Reih und Glied über die Waage gehen und im Handumdrehen ihre Last unter dem Druck eines mächtigen Wassertrahles verlieren. Der Schwemmkanal spült dann die so vorgereinigten Zuckerrüben in die Wäsche, lange eiserne Tröge, in denen Rührwerke laufen und nicht eher ruhen, bis der anhaftende Schmutz gründlich entfernt ist.

Darauf macht die Schnitzelmaschine aus der Zuckerrübe lange und ein paar Millimeter starke Schnitzel. Diese gleiten am laufenden Band in die Gefäße der Diffusionsbatterie, um hier mit Hilfe warmen Wassers ausgelaugt zu werden. Durch immer erneuerten Wasserzufluß wird den Schnitzeln so der Zuckergehalt bis auf einen geringen Rest entzogen. Immerhin aber sind die ausgelaugten Schnitzel ihres restlichen Zuckergehaltes wegen als Futtermittel sehr begehrt und gehen entweder in nassem Zustand gleich weg oder werden in dicken und langen, ständig rotierenden Trommeln durch hindurchstreichende Gase zuvor getrocknet.

Durch die Auslaugung der Schnitzel ist der Rohsaft gewonnen worden. Zur Reinigung des Rohsaftes dient gebrannter Kalk oder eine besonders zubereitete Kalkmilch. In beiden Fällen sind die Fremdstoffe vom Kalk zwar aufgesogen, aus dem Rohsaft jedoch noch nicht ausgeschieden. Das Ausfällen ist nun Sache der „Saturation“, die sich wie in großen Pfannen abspielt und bei der die beim Brennen des Kalkes frei gewordene Kohlensäure in Tätigkeit tritt.

Durch Filterpressen hindurchgedrückt, läuft der saturierte Saft jetzt hellgelb schimmernd ab, während er als Rückstand den zu Düngewecken geeigneten Schlammkuchen hinterläßt. Scheidung und Saturation wiederholen sich so lange, bis der Kalk fast restlos ausgefällt ist und der völlig klare Dünnsaft in der Verdampfanlage zu Dicksaft von 50—55 v. H. Zuckergehalt eingedickt wird.

Dünnsaft, Dicksaft — noch ist kein kristallisierter Zucker da, sondern nur eine zähflüssige Masse. Diese gelangt in hohe, zylinderförmige Zuckerkocher, um hier nach einer Kochzeit von 6—9 Stunden kristallförmigen Zucker ausfallen zu lassen. Der zurückgebliebene Sud hingegen wird zwecks weiterer Entzuckerung den mit Rührwerken ausgestatteten Maischen zu-

laßt im nagród w nadziei, że przez liczne dobre rezultaty będziemy mogli tych nagród udzielać jak najwięcej. Każdy producent lnu na terenie Generalnego Gubernatorstwa musi dążyć do uzyskania jak najlepszego włókna, abyśmy przez to mogli nasz rodzimy przemysł włókienniczy (tu należą niegdyś tak słynne Zakłady Żyrardowskie Sp. Akc. Hielle i Dittrich w Żyrardowie), podnieść do dawnego świetnego poziomu.

Wymagania skierowane do producentów lnu są duże. Mimo to zwracamy się do chłopów na wschodzie z zaleceniem, aby nie zrażali się trudnościami, lecz poświęcili się w swym własnym interesie rozszerzonej i poprawnej uprawie lnu i konopia.

Obraz charakterystyczny dla każdej cukrowni podczas kampanii cukrowej — to gwałtowny wzrost załóg robotniczych; to natłoczenie wszystkich dróg dojazdowych do cukrowni pełnymi wagonami i ciężko obciążonymi wozami, które przy trzasku z bicia, trzeszcząc i skrzypiąc, toczą się ze wszystkich stron świata, całymi szeregami przejeżdżając przez wagę i w jednym mgnieniu oka zrzucają swój ciężar pod wpływem tryskających potężnymi strumieniami potoków wody. Kanał płuczkowy splukuje następnie te, oczyszczone z grubsza, buraki cukrowe do płuczkarńi, t. j. do długich żelaznych koryt, w których obracają się mieszaki i w których płuczą się dopóty, dopóki cały brud nie zostanie dokładnie zmyty.

Teraz dostaje się burak do t. zw. szarpacza, t. j. do maszyny, która kraje go na skrawki o długości mniejszej od centymetra, a grubości zaledwie paru milimetrów. Dalszą wędrówkę, już w postaci tej krajanki, odbywają buraki na taśmie bieżącej, z której dostają się do naczyń t. zw. „baterii dyfuzyjnej“, gdzie poddane zostają ługującemu działaniu gorącej wody. Nieprzerwany przepływ wody zmienia je w t. zw. wylłoki, pozabawiając je prawie całej zawartości cukru. Wylłoki huraczane, które ze względu na niewielką resztę cukru, jaka w nich po tej kąpieli jeszcze pozostaje, stanowią nader cenną paszę, wychodzą z fabryki jako odpadki bądź w stanie jeszcze mokrym, bądź po wysuszeniu w długich i grubych, obracających się bębnach, przez które przepływają gorące gazy.

Produktem ługowania wylłoków w gorącej wodzie jest surowa ciecz cukrowa, która musi być dopiero oczyszczona za pomocą palonego wapna lub specjalnie przyrządzonego mleka wapiennego. W obu wypadkach niepożądane składniki ulegają wprawdzie wchłonięciu przez wapno, nie zostają jednak tym samym jeszcze wydalone z cieczy. Skutek ten osiąga się dopiero przy pomocy t. zw. „saturacji“, procesu odbywającego się jak gdyby na wielkich panewkach, a polegającego na działaniu wyzwoleńca przy wypalaniu wapna kwasu węglowego.

Przetłoczona przez prasy filtrowe splywa teraz ciecz saturacyjna kłującym, jasnożółtym strumieniem, pozostawiając znów, jako produkt uboczny, placki szlamowe, używane jako nawóz. Wyzdzielanie i saturacja powtarza się tak długo, dopóki wapno nie zostanie prawie całkowicie z cieczy usunięte i dopóki jasny, rzadki płyn nie zageści się przez wyparowanie w gęstą ciecz o zawartości cukru 50—55%.

Ale od tej gęstej, lepkiej, półpłynnej masy, do otrzymania krystalicznego cukru — jeszcze daleko. Musi ona przejść jeszcze przez wysokie cylindryczne kotły, z których dopiero po 6—9 godzinach gotowania, wydostaje się cukier w postaci kryształków. Pozostały w kottach war skierowuje się, w celu całkowitego odukrzenia, do zbior-

geleitet. Der in der Kochstation gewonnenen Rohzucker-
masse haftet noch Sirup an. Davon muß sie in der Zuckerzentrifuge befreit werden, die bei einer Temperatur von 40—50 Grad Celsius arbeitet, kreisend die Füllung schleudert, den Sirup durch die Siebe hindurchdrückt und den Rohzucker hergibt.

Mehr oder weniger gelb von Aussehen wird der Rohzucker in seltensten Fällen gleich so dem Verbrauch zugeführt. Vielmehr muß das Produkt der Rohzuckerfabriken für den Konsum meist weitergereinigt, verarbeitet und veredelt werden. Das ist dann Sache der Zuckerraffinerie.

ników wyposażonych w mieszaki. Ale uzyskana w wazelnii surowa masa nie jest jeszcze wolna od syropu. Od tej niepożądanego domieszki uwalnia ją wirnik, pracujący w temperaturze 40—50°, który ruchem obrotowym wyrzuca syrop i wytłacza go przez sita. W ten sposób powstaje cukier surowy cz. nierafinowany.

Cukier surowy, posiadający jeszcze mniej lub więcej żółtą barwę, w wyjątkowych tylko wypadkach dostaje się w tej postaci do rąk odbiorcy. Stanowi on właściwie tylko surowy produkt fabrykacji cukru, który staje się gotowym do konsumpcji wytworem dopiero przez dalsze oczyszczenie i przeróbkę uszlachetniającą. Ale to jest już zadaniem rafinerii cukru.

Die Außenstellen der Landwirt. Zentralstelle Biura zewnętrzne Centralnego Urzędu Rolniczego

Nachdem in einer früheren Folge der „Ernährungswirtschaft“ von der Geschäftszentrale der „Landwirtschaftlichen Zentralstelle“ die Rede gewesen ist, soll nunmehr im Allgemeinen von den Außenstellen, also von den Distrikts- und Kreisstellen, als den eigentlichen Trägern der Kleinarbeit in der Erfassung und Verteilung, berichtet werden.

Distriktsstellen und Kreisstellen

Anfänglich war bei der Durchführung der Aufgaben der Landwirtschaftlichen Zentralstellen geplant, sich der vorhandenen Einrichtungen im Generalgouvernement, also des Landhandels und der Genossenschaften zu bedienen. Es stellte sich jedoch bald heraus, daß auf diesem Wege die Durchführung der Aufgaben nicht möglich war, da ein Landhandel, wie wir ihn vom Reich her kennen, infolge der Ausschaltung des jüdischen Handels nicht vorhanden war. Der Jude hatte den gesamten Landhandel beherrscht. Die vorhandenen Genossenschaften waren nicht allein in der Lage, die Aufgaben in der gewünschten Weise durchzuführen, da sie weder in personeller Hinsicht noch in sachlicher Beziehung hierfür eingerichtet waren. In jedem Distrikt befand sich aus polnischer Zeit ein Wirtschaftsverband bzw. ein Syndikat. Diese Einrichtungen wurden für die Durchführung der Aufgaben der Landwirtschaftlichen Zentralstellen übernommen.

In jeder Distrikthauptstadt wurde eine Außenstelle, die sogenannte Distriktsstelle eingerichtet. Diese Distriktsstelle hat die Aufgabe über die Kreisstellen und Kreisgenossenschaften landwirtschaftliche Erzeugnisse nach den Weisungen der Geschäftszentrale zu erfassen. Der innere Aufbau der Distriktsstellen ist dem Aufbau der Geschäftszentrale in Krakau nachgebildet. Die Distriktsstellen verfügen daher über einen Apparat, der in der Lage ist, die mit der zentralen Erfassung im Distrikt verbundenen Aufgaben zu bewältigen.

In jeder Kreisbauernschaft wurde eine weitere Außenstelle, die Kreisstelle, eingerichtet. Es sei noch bemerkt, daß weder den Distriktsstellen noch den Kreisstellen eine rechtliche Selbstständigkeit zukommt; sie sind unselbständige Außenstellen der Geschäftszentrale, die allein rechtsfähig ist.

Die erste Aufgabe der Landwirtschaftlichen Zentralstelle war nun, die Kreisstellen mit Fachkräften zu besetzen. Die Durchführung dieser Aufgabe war nicht leicht, da entsprechende Fachkräfte der Landwirtschaftlichen Zentralstelle nicht zur Verfügung standen und es ganz besonders im ersten Halbjahr 1940 Schwierigkeiten machte, solche schnellstens zu erhalten. Der volle personelle Einsatz der Fachkräfte erfolgte erst ab Juni 1940.

W ślad za zamieszczonym w poprzednim numerze „Gospodarki Wyżywienia“ artykułem, w którym omówiono organizację Centrali Handlowej „Centralnego Urzędu Rolniczego“, poświęcimy dziś uwagę specjalnie Biurom zewnętrznym tegoż urzędu, t. j. jego organom okręgowym i powiatowym, na których spoczywa właściwe zadanie codziennej pracy terenowej w dziedzinie ujęcia i rozdziału.

Biura Okręgowe i Powiatowe

Przy planowaniu sposobu rozwiązania zadań C. U. R. żywiono początkowo zamiar postąpienia się w tym celu istniejącym już w G. G. ramami organizacyjnymi, a w szczególności handlem wiejskim i spółdzielniami. Okazało się wszakże niebawem, że tą drogą cel nie da się osiągnąć. Handel wiejski, w tej postaci, w jakiej istnieje on w Rzeszy, przestał tu istnieć zupełnie z chwilą wyeliminowania handlarzy żydowskich, handel bowiem wiejski znajdował się poprzednio całkowicie w rękach żydów; istniejące zaś spółdzielnie nie mogły same sprostać w należytej mierze postawionemu im zadaniu, gdyż nie były do tego przygotowane ani pod względem aparatu osobowego, ani co do środków rzeczowych. Natomiast w każdym Okręgu znajdował się pozostały jeszcze z czasów polskich związek gospodarczy wzgl. syndykat. Te ośrodki organizacyjne zostały też użyte do współpracy w rozwiązaniu zadań C. U. R.

W każdym mieście okręgowym utworzone zostało biuro zewnętrzne cz. t. zw. Biuro Okręgowe. Zadaniem tych Biur Okręgowych jest prowadzenie pod kierownictwem Centrali Handlowej akcji ujęcia płodów rolniczych za pośrednictwem Biur Powiatowych i Spółdzielni Powiatowych. Organizacja wewnętrzna Biur Okręgowych wzorowana jest na organizacji Centrali Handlowej w Krakowie. Biura Okręgowe rozporządzają aparatem, przy którego pomocy są w możności opanować całość zadań, związanych z akcją ujęcia płodów rolnych w danym Okręgu.

Przy każdym Starostwie powiatowym utworzono dalsze biura zewnętrzne, t. zw. Biura Powiatowe. Zaznaczyć należy, że ani Biura Okręgowe ani Biura Powiatowe nie posiadają samodzielnej osobowości prawnej; są one jedynie niesamodzielnymi organami zewnętrznymi Centrali Handlowej, która jedynie posiada zdolność prawną.

Najpierwszym więc zadaniem C. U. R. było obsadzenie Biur Okręgowych odpowiednimi pracownikami fachowymi. Rozwiązanie tego zadania nie było bynajmniej rzeczą łatwą. C. U. R. nie miał bowiem odpowiednio uzdolnionych sił fachowych pod ręką, a dostatecznie szybkie ich skompletowanie natrafilo, szczególnie w pierwszym półroczu 1940 na bardzo duże trudności. Trudności te

Landwirtschaftliche Handelsgenossenschaften

Die Kreisstellenleiter haben die Erfassung aller landwirtschaftlichen Erzeugnisse im Kreise zu überwachen und zu fördern und es unterstehen ihnen in dieser Hinsicht alle landwirtschaftlichen Handelsgenossenschaften sowie alle Handelsbetriebe im Kreise, soweit sie dem Sektor Ernährung und Landwirtschaft angehören. Die einheitliche Ausrichtung und Lenkung der Kreisstellenleiter wird von der Geschäftszentrale vorgenommen. Die Kreisstellenleiter erhielten den Auftrag, in erster Linie eine führende Genossenschaft im Kreise als Kreishandelsgenossenschaft aufzubauen.

Wie schon anfangs erwähnt, konnten die hier vorhandenen landwirtschaftlichen Handelsgenossenschaften in keiner Weise mit denen des Altreiches verglichen werden. Im Durchschnitt fand man im Generalgouvernement an größeren Genossenschaften Unternehmungen vor, die neben einem Geschäftsführer noch zwei bis drei, im Höchstenfall 5 kaufmännische Angestellte und einige wenige Lagerarbeiter hatten. Es war daher auch nicht verwunderlich, wenn diese größeren Genossenschaften im Durchschnitt einen Jahresumsatz von nur Zl. 150.000.— bis 200.000.— aufwiesen. Die Büroräume, wenn man von solchen überhaupt sprechen kann, befanden sich in völlig unzureichendem Zustande. Dasselbe kann von Lagerräumen gesagt werden.

Als nun der Haupteinsatz der Kreisstellenleiter im Juni, Juli und August 1940 erfolgte, war es notwendig, in kürzester Zeit, oft nur in wenigen Wochen, die Voraussetzungen zu schaffen, um das Brotgetreide zu erfassen. Die Schwierigkeiten, die landwirtschaftlichen Genossenschaften in kürzester Frist auf- und auszubauen und aus ihnen brauchbare Instrumente zu machen, waren sehr groß. Es mußten nicht nur die notwendigsten

Kampf der Gefahr!

Sorgt in den Betrieben für Beachtung der Unfallverhütungsvorschriften!

Büro- und Lagerräume beschafft werden, sondern auch das erforderliche Personal. Fachpersonal stand den Genossenschaften weniger zur Verfügung. Mit großer Mühe gelang es schließlich, Fachkräfte heranzubolen. Auch hinsichtlich der Beschaffung der Büro- und Lagerräume wurde beachtliches geleistet. Trotz aller dieser Schwierigkeiten gelang es in aller kürzester Frist, 40 führende Kreishandelsgenossenschaften, also in jedem Gebiet einer Kreishauptmannschaft ein derartiges Unternehmen, rechtzeitig aufzubauen.

Neben diesen Kreishandelsgenossenschaften, wurden gleichzeitig über 350 Erfassungsstellen zur Aufnahme von Getreide errichtet, deren Zahl weiterhin ständig zunahm. Die Erfassungsstellen wurden ebenfalls mit dem notwendigen Personal und den Auffanglagern versehen. Es war mit diesen Einrichtungen möglich, sowohl die Aufgaben der Erfassung des Getreides, als auch die anschließende Erfassung von Kartoffeln durchzuführen. Im Laufe des zweiten Halbjahres 1940 wurden nicht nur die Kreishandelsgenossenschaften und die Erfassungsstellen ausgebaut, sondern auch weiter bestehende Genossenschaften zu Bezirks- und Untergenossenschaften aufgezogen. Soweit diese Bezirks- und Untergenossenschaften nicht vorhanden waren, wurden Filialen und Zweigstellen der Kreishandelsgenossenschaften errichtet.

sprawy, że pełny zespół fachowych pracowników zaczął działać dopiero od czerwca 1940 roku.

Spółdzielnie rolniczo-handlowe

Zadaniem Kierowników Biur Powiatowych jest sprawowanie nadzoru i bezpośrednio czuwanie nad akcją ujęcia; jako organy wykonawcze podlegają im w tym względzie wszystkie znajdujące się w powiecie spółdzielnie rolniczo-handlowe oraz wszystkie czynne w obrębie powiatu przedsiębiorstwa handlowe z branży żywienia i rolnictwa. Jednolite wyszkolenie kierowników Biur Powiatowych oraz kierowanie ich działalnością spoczywa w rękach Centrali Handlowej. Kierownicy Biur Powiatowych otrzymali przede wszystkim polecenie wybrania w każdym powiecie jednej z czolowych spółdzielni i wyszkolenie jej na powiatową spółdzielnię handlową.

Jak to już wyżej wspomniano, istniejących tu spółdzielni rolniczo-handlowych nie można było żadną miarą porównać z tymi spółdzielniami, które istniały w dawnej Rzeszy. Większe spółdzielnie, jakie zastało w Generalnym Gubernatorstwie, miały zazwyczaj charakter przedsiębiorstw, które posiadały prócz kierownika jeszcze dwu do trzech, w najlepszym razie pięciu współpracowników handlowych i kilku magazynierów. Nie można też było dziwić się, że nawet te większe spółdzielnie wykazywały przeciętnie obrót roczny zaledwie 150 000 zł do 200 000 zł. Lokale biurowe tych spółdzielni, o ile w ogóle można było o nich mówić, były najzupełniej nieodpowiednie dla swych celów. To samo mniej więcej da się powiedzieć o magazynach.

Gdy więc w czerwcu, lipcu i sierpniu 1940 r. kierownicy Biur Powiatowych podjęli w pełnej mierze swe wysiłki, pierwszym i najkonieczniejszym ich zadaniem, które musiało być rozwiązane w jak najkrótszym czasie, często zaledwie w ciągu niewielu tygodni, było przygotowanie warunków, któreby zapewniły skuteczne ujęcie zbóż chlebowych. Na pierwszym planie stało tu zorganizowanie i rozbudowa w jak najkrótszym czasie spółdzielni rolniczych i stworzenie z nich narzędzia zdolnego do pracy — co nastąpiło nadzwyczaj wielką trudnością. Trzeba było nie tylko wystrząść się o niezbędne lokale biurowe i magazyny, ale skompletować również potrzebny personel. Sił fachowych posiadały spółdzielnie bardzo niewiele. Kosztem dużych wysiłków udało się wreszcie zgromadzić niezbędną ilość fachowych pracowników. Nielada pracy musiało też dokonać, aby dostarczyć spółdzielniom odpowiednich lokali biurowych i magazynów. Wbrew wszystkim tym trudnościom powiodło się w czasie niewiarogodnie krótkim powołać do życia 40 powiatowych spółdzielni handlowych, t. zn. po jednej na przestrzeni każdego Starostwa powiatowego.

Niezależnie od powiatowych spółdzielni handlowych zorganizowano równocześnie ponad 350 stacji ujęcia dla odbioru dostarczanego zboża, których ilość nadal stale wzrastała. Stacje ujęcia trzeba było również wyposażyć w niezbędny personel i w magazyny odbiorcze. Dzięki stworzeniu tych urządzeń udało się doprowadzić do skutku zarówno akcję ujęcia zboża jak i bezpośrednio po niej także akcję ujęcia ziemniaków. W ciągu drugiego półrocza 1940 r. rozbudowano jak należy nie tylko powiatowe spółdzielnie handlowe i stacje ujęcia, ale ponadto wyszkolono dalsze jeszcze spółdzielnie na spółdzielnie obwodowe i podspółdzielnie. Gdzie tam takich spółdzielni obwodowych i podspółdzielni nie było, zorganizowano filie i oddziały powiatowych spółdzielni handlowych.

Powiatowe Spółdzielnie Handlowe

Obok akcji ujęcia zboża i ziemniaków poświęcono wiele czasu i pracy innym zadaniom, a więc: ujęciu wszyst-

Kreishandelsgenossenschaften

Neben der Erfassung von Getreide und Kartoffeln nahm selbstverständlich auch die Erfassung aller anderen landwirtschaftlichen Erzeugnisse, wie Heu, Stroh, Flachs, Hanf, Sämereien und Saaten, Hülsenfrüchte, Hirse, Wolle, die Zucker-, Eier-Tauschaktion die Einkalkung von Eiern, einen großen Raum ein. Die Kreishandelsgenossenschaften wurden mit Saatreinigungs- und Beizanlagen versehen und erhielten den Auftrag, in größerem Maße Saatgut sowohl für die Herbstaussaat 1940, als auch für die Frühjahrssaat 1941 bereitzustellen und zu verteilen. Im Rahmen der Erzeugungsschlacht erhielten die Kreishandelsgenossenschaften die Aufgabe zugewiesen, nicht nur die Düngemittel und das Saatgut mit ihrem Apparat zur Verteilung zu bringen, sondern auch die Landmaschinen und Geräte heranzuschaffen und zu verteilten sowie Druschkohlen und Mineralölerzeugnisse, soweit sie für die Landwirtschaft als Treibstoffe und für Beleuchtungszwecke Verwendung finden, heranzuschaffen, zu lagern und zu verteilen. Diese Aufgaben wurden trotz der aufgeführten Schwierigkeiten in kurzer Zeit hervorragend gelöst.

Daneben lief vom ersten Tage an die weitere innere und äußere Ausgestaltung der Geschäfts- und Lagerräume der Kreishandelsgenossenschaften. Da zur Durchführung ihrer Aufgaben die führenden Kreishandelsgenossenschaften auch die notwendigen eigenen Betriebsmittel benötigten, diese aber nicht immer vorhanden waren, wurde gleichzeitig auf Veranlassung der Landwirtschaftlichen Zentralstellen eine Mitglieder-Werbeaktion durchgeführt.

Dies alles zeigt eindeutig, welche ungeheure Arbeit, in der kurzen für den Aufbau zur Verfügung stehenden Zeit, geleistet worden ist. Dabei konnte an dieser Stelle aus dem vielgestaltigen Rahmen der Außenstellen nur ein kleiner Ausschnitt gezeigt werden. Aber auch schon dieser dürfte zweifellos deutlich gemacht haben, daß es nicht zuviel gesagt ist, wenn man heute behauptet, die Landwirtschaftliche Zentralstelle sei als ausführendes Organ der Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft aus der Gesamtwirtschaft des Generalgouvernements nicht mehr fortzudenken.

klich in anderen Produkten rolnych, jako to, siano, słomy, lnu, konopi, nasion i materiału siewnego, płodów strączkowych, prosa, wełny, a dalej akcji zamiany cukru na jaja, wapnowaniu jaj itp. Powiatowe spółdzielnie handlowe zostały wyposażone w urządzenia do oczyszczania i zaprawy materiału siewnego i otrzymały zadanie wytwarzania na większą skalę materiału siewnego oraz rozdzielania go już dla zasiewów jesiennych 1940 r., a następnie dla zasiewów wiosennych 1941 r. W ramach kampanii produkcyjnej otrzymały dalej powiatowe spółdzielnie handlowe inne jeszcze ważne zadania, a w szczególności funkcje: rozdzielania przy pomocy swego aparatu nie tylko nawozów i materiału siewnego, ale i dostarczania i rozdzielania maszyn i narzędzi rolniczych oraz zgromadzenia, magazynowania i rozdzielania węgla dla młócki i przetworów olejów mineralnych w zakresie, w jakim materiały te wchodziły w rachubę dla rolnictwa jako środki dla popędu i oświetlenia. Wszystkie te zadania zostały wbrew wspomnianym już trudnościom w krótkim czasie i z pełnym powodzeniem rozwiązane.

Jednocześnie z tym kontynuowane były starania o dalsze, zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne ulepszenia lokali biurowych i magazynów powiatowych spółdzielni handlowych. Ponieważ człowe powiatowe spółdzielnie handlowe potrzebowały dla spełnienia wykniętych im zadań własnych środków obrotowych, którymi nie zawsze rozporządzały w dostatecznej mierze, przeprowadzono jednocześnie z polecenia C. U. R. akcję dla zjednania tym spółdzielniom większej ilości członków.

Wszystkie to wysiłki świadczą dobitnie, jak olbrzymia wprost praca została dokonana w ciągu tego krótkiego czasu, w jakim wyniki te zostały osiągnięte. Dodać trzeba, że ramy tych uwag pozwoliły na opis tylko niewielkiego odcinka z bogatego i różnorodnego zakresu pracy biur zewnętrznych. Ale i to już wystarcza niewątpliwie, aby nacożnie wykazać, że całokształt gospodarki Generalnego Gubernatorstwa nie dałby się już dziś wprost pomyśleć bez Centralnego Urzędu Rolniczego jako organu wykonawczego Wydziału Głównego Wyżywienia i Rolnictwa.

Vom Schlachtvieh zur Konserve Od bydłęcia do konserwy

„Die Fleischversorgung Warschaws muß darauf abgestellt sein, daß unter Umständen Schneestürme die Zufuhren für Tage, ja Wochen unterbrechen können“ erläuterte uns zu Beginn der Führung durch die Schlachthofanlagen Warschaws der verantwortliche Leiter. Diese Vorsorge zu treffen, erforderte viel Organisationskunst und die Durchführung umfangreicher technischer Verbesserungen. War doch z. B. die Kälberschlachthalle des Schlachthofes für die Millionenstadt Warschau nicht größer als etwa der Turnsaal einer deutschen Kleinstadtschule. Den Hauptteil der Zufuhren macht das Großvieh aus. Aber was für Vieh ist das! Unter den Tieren ist kaum eines, das einer guten Schlachtwertklasse zugeteilt werden könnte. Die durchschnittliche Ausbeute an Schlaggewicht erreicht denn auch nicht viel mehr als 50 Prozent der durchschnittlichen Schlachtausbeute an Fleisch in den Schlachthöfen des Reiches.

Die Anlage des Schlachthofes, der in den Gebäuden einer ehemaligen Emaillefabrik untergebracht wurde, ist nach neuzeitlichen Begriffen denkbar unübersichtlich und auch viel zu klein. Allerdings, für die früheren Verhältnisse mochten die Anlagen noch einigermaßen genügen, da nur ein Bruchteil des Fleischbedarfs für Warschau auf dem ordnungsmäßigen Weg über den Schlachtviehmarkt

„Organizacja dowozu mięsa do Warszawy musi się liczyć z tym, że dowóz ten może skutkiem zawiei śnieżnych ulec przerwie na szereg dni, a nawet tygodni“ wyjaśniał wprowadzający nas po urządzeniach rzeźni miejskiej odpowiedzialny kierownik tych zakładów. Należyte przygotowanie się na tę ewentualność wymaga wiele talentu organizacyjnego oraz wykonania wielostronnych ulepszeń technicznych. Wystarczy nadmienić, że np. hala przeznaczona dla uboju cieląt dla milionowego miasta Warszawy nie przewyższała rozmiarami sali gimnastycznej pierwszej lepszej szkoły w małym niemieckim mieście. Podobnie ma się rzecz z dużym bydłem, które stanowi lwia część całego dowozu. Ale jakie jest to bydło! Na setki zwierząt zdarza się może jedna sztuka, którą można zaliczyć do jakiejś wyższej klasy wartości. Przeciętne wyzyskanie wagi rzeźnej osiąga tu niewiele ponad 50% przeciętnej wydajności mięsa w rzeźniach Rzeszy.

Samo pomieszczenie urządzeń rzeźni warszawskiej, która — nawiasem mówiąc — mieści się w budynkach dawnej fabryki emalii, jest z punktu widzenia nowoczesnych pojęć możliwie nieprzejrzyste i znacznie za ciasne. Co prawda, na dawniejsze potrzeby urządzenia te mogły od hiedy jeszcze wystarczyć, zważywszy, że tylko niewielka część całego zapotrzebowania mięsa dla War-

an den Verbraucher gelangte, der größere Teil aber schon damals über den Schleichhandel, also unter „Einsparung“ der Gebühren, vor allem aber unter Umgehung der Prüfung des Gesundheitszustandes der Tiere und des Fleisches in die Kochtöpfe wanderte. Heute hat die Marktordnung ein das ganze Land überziehendes Netz der Erfassung des Schlachtviehs beim Erzeuger, den Zwang zum Schlachten im gemeindlichen Schlachthaus und die Verteilung über zugelassene Fleischerläden eingeführt. Ganz ließ sich der durch die Kriegsverhältnisse

Vergeudet keine Rohstoffe!

Nahrungsgüter sind Allgemeingut!

besonders anreizend gewordene Schleichhandel mit Fleisch allerdings nicht eindämmen. Welche Gefahren damit für die Bevölkerung verbunden sind, mag aus der Angabe erhellen, daß monatlich mehrere tausend Kilo Fleisch auf den Bahnhöfen und Zufahrtsstraßen aus Gründen des Gesundheitsschutzes beschlagnahmt werden müssen.

Mit der Steigerung der täglichen Schlachtleistung des Warschauer Schlachthofes war es aber noch nicht getan. Da die Kühllhallen den für den Tagesbedarf überschüssigen Fleischfall nicht fassen können, mußte an die Schaffung von Konservierungsanlagen gegangen werden. In zwei halbwegs geeignet erscheinenden, leerstehenden Fabrikgebäuden wurden Anlagen eingebaut, in denen das in Blechbüchsen gefüllte zerkleinerte Fleisch in großen Kesseln durch Hitze sterilisiert wird. Andere Mengen werden durch Einpökeln in Fässer haltbar gemacht. Diese provisorischen Anlagen werden schon in Kürze ersetzt sein durch eine mit allen Einrichtungen der modernen Konservierungstechnik ausgestattete Fleischkonservenfabrik, an deren Fertigstellung mit Nacht gearbeitet wird. Hier kann dann auch Fleisch zu Dauerware verarbeitet werden.

Mit recht besonders stolz ist die Leitung des Schlachthofes, auf die aus dem Nichts geschaffene Verwertung der Schlachtabfälle. Von den Klauen bis zu den Drüsen des Tierkörpers wird alles zur Herstellung technischer und medizinischer, meist hochwertiger Präparate (Feinöl, Hormonpräparate, Insulin usw.) ausgenützt.

Bald muß Warschau allerdings einen neuen, allen Anforderungen gewachsenen Schlachthof erhalten.

szawy dostawała się do rąk spożywczy drogą prawidłową, t. j. przez targ bydła rzeźnego; większa część przywożonego bydła wędrowała jeszcze wówczas do garnków kuchennych tajnymi drogami handlu pokątnego — z jednej strony dla „zaoszczędzenia“ opłat, z drugiej dla uniknięcia badania stanu zdrowia przywożonych zwierząt i mięsa. Dziś jednak panuje tu reglamentacja rynku, która zaprowadziła obejmującą cały kraj sieć ujęcia bydła rzeźnego u samego wytwórcy, a dalej przymus uboju w rzeźniach gminnych oraz rozdział całego uzyskanego materiału pomiędzy upoważnione do sprzedaży mięsa sklepy rzeźnicze. Nie znaczy to, aby handel pokątny mięsem, który w warunkach wytworzonych wojną stał się procederem szczególnie ponętnym, udało się całkowicie ujarzmić. Jak wielkie niebezpieczeństwa grożą z tej strony ludności miejskiej, wynika już stąd, że dużo tysięcy kilogramów miesięcznie ulega na dworcach kolejowych i drogach dojazdowych konfiskacie ze względów ochrony zdrowia.

Ale wzrost dziennego uboju w rzeźni miejskiej nie rozwiązuje jeszcze całości zagadnienia. Ponieważ istniejące chłodnie nie są w stanie pomieścić całej nadwyżki dowożonego mięsa ponad dzienne zapotrzebowanie, trzeba było stworzyć urządzenia do konserwowania mięsa. W dwóch od biedy nadających się na ten cel, opróżnionych budynkach fabrycznych wmontowane zostały urządzenia, w których mięso, pokrajane na kawałki i opakowane w puszkach blaszanych, poddaje się sterylizacji w wysokiej temperaturze, wytwarzanej w wielkich kotłach. Inną część mięsa konserwuje się przez zamarynowanie w beczkach. Prowizoryczne te urządzenia zastąpi już niebawem fabryka konserw mięsnych, wyposażona we wszystkie urządzenia nowoczesnej techniki konserwacyjnej. Prace nad wykończeniem tej fabryki postępują w szybkim tempie. Będzie tu można również przetwarzania mięso na kielbasy wędzone.

Ze szczególnie jednak uzasadnioną dumą spoglądać może kierownictwo rzeźni warszawskiej na stworzone po prostu z niczego użytkowanie odpadków rzeźniczych. Od racie aż do różnorodnych gruczołów organizmu zwierzęcego — wszystko podlega tu wykorzystaniu dla wyrobu technicznych i medycznych, przeważnie wysokowartościowych preparatów (wyborowe oleje, preparaty hormonowe, insulina itp.).

Z tym wszystkim jednak — Warszawa musi otrzymać wkrótce nową, odpowiadającą wszelkim nowoczesnym wymaganiom rzeźnię.

Japans Landwirtschaft Rolnictwo w Japonii

Die Bedeutung der Landwirtschaft und des Bauerntums für das japanische Volk wird aus der Tatsache ersichtlich, daß mehr als die Hälfte der Bevölkerung Ackerbau treibt, teils als Bauern auf eigenem Grund, teils als Pächter. 32 v. H. aller Haushalte sind bäuerlich, ein kleiner Teil davon gehört Personen, die neben dem Ackerbau noch einen anderen Beruf betreiben. In den letzten fünfzehn Jahren nahm die Zahl der Bauern, die ausschließlich von der Arbeit auf ihrem Lande und von seinen Erzeugnissen leben, ständig zu.

Diese Aufteilung des Bodens unter die bäuerliche Bevölkerung ist jedoch noch ziemlich jung. Bis zum Jahre 1872 bestimmt die feudale Regierungsform das Gesicht der japanischen Landwirtschaft. Die Feudalfürsten und ihre Lehnsleute waren die Besitzer von Grund und Boden, sie belehnten die Bauern als Pächter mit dem Ackerlande. We-

Znaczenie rolnictwa i włościactwa dla narodu japońskiego jest widoczne z faktu, iż więcej niż połowa ludności zajmuje się uprawą roli, częściowo jako włościanie na własnym gruncie, częściowo zaś jako dzierżawcy. Gospodarstwa włościńskie stanowią 32% wszystkich gospodarstw, mała część z tego należy do osób, trudniących się obok rolnictwa innym jeszcze zawodem. W ciągu ostatnich 15 lat stale wzrastała liczba włościń, żyjących wyłącznie z pracy na swej ziemi oraz z jej plodów.

Jednakże ten podział ziemi między ludność włościńską ma miejsce od dość niedawna. Do roku 1872 oblicze rolnictwu japońskiemu nadawała feudalna forma rządu. Właścicielami ziemi byli książęta feudalni i ich lennicy; wypożyczali chłopom rolę w lenno, jako dzierżawę. Na kilka lat przedtem drogą „pokojuowego przewrotu“ ponownie przywrócono bezpośrednią władzę cesarską, a Meiji wstąpi-

nige Jahre zuvor war in einer „friedlichen Umwälzung“ die unmittelbare Macht des Kaisers wiederhergestellt worden, und Meiji hatte den Thron seiner Väter bestiegen. Mit der Beseitigung der jahrhundertelangen Macht des Feudalismus bekamen alle Angehörigen des japanischen Volkes gleiches Recht und wurden unter die unmittelbare Führung des Tenno gestellt, der sich alsbald auch in besonderem Maße der Bauern annahm. Sämtliche Ländereien wurden verstaatlicht und danach von neuem, vorwiegend in Form von Kleinbetrieben, unter das Volk verteilt. Die Regierung richtete ein neues Bodenschätzungssystem ein. Außerdem verhinderten reiche Spenden des Kaiserhauses in Jahren der Mißernte die bitterste Not.

Wenn die Lebenshaltung des japanischen Bauern dennoch sehr bescheiden ist, und wenn sich der japanische Bauer mit diesem einfachen Dasein begnügt, so ist das nur

Wettbewerb nur durch gute Leistung!

kennzeichnend für seine Opferbereitschaft dem Volksganzen gegenüber. Japan, das der Fläche nach kleiner als Finnland ist, muß doch auf diesem Raum 73 Mill. Menschen ernähren. In den letzten zwanzig Jahren ist die Bevölkerungszahl um 17 Mill. gestiegen. Rechnen wir noch die japanischen Besitzungen auf Korea, Formosa, Sachalin usw. dazu, dann beläuft sich die Bevölkerungsziffer auf 105,2 Mill. gegenüber nur 77,7 Mill. im Jahre 1920. Der japanische Bauer muß also, wie das gesamte Volk, nicht nur sehr fleißig, sondern auch sehr genügsam sein. Nur auf diese Weise gelang es, die sich von Jahr zu Jahr vorgrößemde Bevölkerung zu ernähren.

Was gibt dem japanischen Bauern die Kraft zu dieser Selbstlosigkeit? Warum bestellt er seine Felder heute noch nach Arbeitsmethoden, die so alt sind wie der Reisanbau selber? Warum verwendet er einfache Ackergeräte, die meistens von Hand bedient werden oder ein Pferd, einen Ochsen als Zugkraft benötigen, während doch die japanische Industrie für das Ausland die modernsten Maschinen herstellt? Er wird seit Jahrhunderten in der Erkenntnis erzogen, daß der einzelne seinen Wert und seinen Lebensinhalt nur in der Pflichterfüllung gegenüber dem Volk und dem Kaiserhause findet. Der Tenno und sein Volk bilden zusammen eine einzige Einheit, dem Gefühl nach ist das Verhältnis zwischen dem Tennohause und dem Volk wie das zwischen Vater und Kindern. Die Pflichterfüllung gegenüber dem Tenno deckt sich demgemäß auch mit dem Gehorsam gegen die Eltern, sowie mit der Vaterlandsliebe. Dadurch besitzt Japan ein Staatsgebilde wie kein anderes Volk; denn es beruht wesentlich auf religiösen und ethischen Vorstellungen.

Der japanische Bauer, der ja, wie wir gesehen haben, das Volk schon durch seine überwiegende Zahl trägt und darstellt, verkörpert diese nationalen Tugenden in besonders starkem Maße. Während Japan ein reiches Land wird, trägt er die steigenden Lasten seines Berufes, die sich in der Wirtschaftsführung darstellen. Seine Hoffnung sind seine Söhne, die als Soldaten und Offiziere des Tenno bei der gewaltigen Auseinandersetzung, die einmal kommen mußte, dem japanischen Volk und damit auch seinem Bauernstande ein besseres, gesichertes Auskommen erkämpfen werden. Ja, viele berühmte Feldherren Japans entstammen bäuerlichen Familien, und die Samurai, diese mittelalterlichen, durch Heldentaten wie durch sittliche Lebenshaltung gleich berühmten Ritter, waren von Hause aus Bauern.

Die ethischen Forderungen, die der japanische Bauer an sich selbst stellt, spiegeln sich auch in seinem Brauchtum. Nur der würdigste Sohn darf nach dem Tode des Vaters wieder Bauer werden, und vor Jahrhunderten schon war es ungeschriebenes Gesetz, daß ein Bauer seinen Besitz verliert, wenn er seine Pflichten nicht erfüllt. Gleich das nicht

piß na tron swych ojców. Przez usunięcie długowiecznej potęgi feudalizmu wszystkie osoby przynależne do narodu japońskiego uzyskały równą prawą i zostały podporządkowane bezpośrednio kierownictwu Tenno (cesarza), który w szczególnej mierze zajął się zaraz chłopami. Upaństwowiono wszystkie dobra, następnie zaś rozdzielono je ponownie między naród przeważnie w formie drobnych gospodarstw. Rząd ustalił nowy system szacunkowy ziemi. Ponadto bogate ofiary domu cesarskiego w latach nieurodzajów zapobiegały najgorszej nędzy.

Jeżeli stopa życiowa chłopu japońskiego jest jeszcze bardzo skromna, a chłop japoński zadowolnia się tym prostym bytem, znamionuje to jego ofiarność wobec całego narodu. Japonia, będąca powierzchniowo mniejsza od Finlandii, na przestrzeni tej musi jednak wyżywić 73 miliony ludzi. W okresie ostatnich 20 lat zaludnienie wzrosło o 17 milionów. Gdy doliczymy jeszcze posiadłości japońskie na Korei, Formozie i Sachalinie, wtedy liczba zaludnienia wzrosnie do 105,2 milionów wobec 77,7 milionów w roku 1920. Chłop japoński więc musi być nie tylko bardzo pracowitym, jak cały naród, lecz także i bardzo skromnym. Tym tylko sposobem udaje się wyżywić ludność, powiększając się z roku na rok.

Skąd chłop japoński czerpie siły do tej bezinteresowności? Dlaczego pola swoje uprawia dziś według metod pracy, równie starych jak sama uprawa ryżu? Dlaczego używa prostych narzędzi polowych, najczęściej ręcznych lub wymagających jako siły pociągowej konia wzgl. wołu, gdy natomiast przemysł japoński konstruuje najnowocześniejsze maszyny dla zagranicy? Od stuleci wychowywany jest w przekonaniu, iż jednostka wartości swą i treść życia znajduje tylko w spełnianiu obowiązków wobec narodu i domu cesarskiego. Tenno i jego naród stanowią razem zwartą całość, stosunek uczuciowy między domem cesarza a narodem jest taki, jak między ojcem a dziećmi. Wypełnianie obowiązków wobec Tenno pokrywa się odpowiednio do tego z posłuszeństwem wobec rodziców, jak i z miłością ojczyzny. Skutkiem tego Japonia posiada państwowość jak żaden inny naród, opiera się ona bowiem na pojęciach religijnych i etycznych.

Chłop japoński, który, jak widzieliśmy, już dzięki swej przewadze liczebnej stanowi podstawę narodu i reprezentuje go i przedstawia naród, w szczególności znacznej mierze

Korzystajcie z ciekawych książek

„BIBLIOTEKI ROLNICZEJ”

Zamówienia kierujcie do

**„Wydawnictwa Rolniczego” Kraków
ulica Lea 3a. (Krakau, Nürnbergerstr. 5a)**

ucieleśnia te cnoty narodowe. Podczas gdy Japonia staje się krajem bogatym, chłop ponosi wzrastające ciężary swego zawodu, które w ostatnich dziesięciu latach spowodowały nawet deficyt w prowadzeniu jego gospodarstwa. Nadzieja jego spoczywa w synach, którzy jako żołnierze i oficerowie cesarza w walnej rozprawie, która musi kiedyś nastąpić, wywalczą narodowi japońskiemu, a tym samym i własnemu stanowi chłopskiemu, lepszą i pewną egzystencję. Wielu sławnych wodzów Japonii pochodziło z rodzin włościańskich, a średniowieczni samurajowie, owi rycerze, równie sławni dzięki czynom bohaterским jak i dzięki moralnemu sposobowi życia, z domu byli chłopami.

Wymagania etyczne, jakie chłop japoński stawia sam sobie, odzwierciedlają się również w jego obyczajach. Tyl-

den wichtigsten Bestimmungen unseres Reichserbhofgesetzes?

Betrachten wir auch einmal die japanische Landwirtschaft und ihre Erzeugnisse. Der Reis bildet das wichtigste Nahrungsmittel des Volkes, und so machen von der gesamten Anbaufläche die Reisfelder 54 v. H. aus. Die erzeugte Menge genügt, um den Bedarf des Inlandes zu befriedigen. Wieder denken wir hier an die Genügsamkeit und Sparsamkeit des japanischen Bauern. Trotz der veralteten Arbeitsmethoden konnte der Reisanbau immer mehr intensiviert werden.

Neben dem Reis, der auf Wasserfeldern angebaut wird, erzeugt die japanische Landwirtschaft Weizen, Hafer, Roggen, Gerste, Buchweizen und Süßkartoffeln, daneben Gemüse und Obst. Raps, Bohnen und Erbsen. Es gibt auch eine Tabakkultur, die unter der Monopolverwaltung der Regierung steht. Einige Zahlen zum Vergleich: Die Reisanbaufläche beträgt rd. $3\frac{1}{4}$ Mill. ha; Weizen wird auf einem Gesamtareal von rd. 650 000 ha, Hafer auf einer Fläche von rd. 120 000 ha angebaut. Unter den Gemüsearten steht, was die Ausdehnung des Anbaues betrifft, die Sojabohne an erster Stelle; die Anbaufläche beträgt rd. 260 000 ha. Ihr folgen die Bataten (eine Knollenpflanze) mit einem Gesamtareal von fast der gleichen Größe. Der Wert ihrer Erträge übertrifft aber den der Sojabohnenernten um das Doppelte, er beläuft sich nämlich auf rd. $70\frac{1}{2}$ Mill. Yen. Etwas mehr beträgt der Gesamtwert der Obsterte, bei der Mandarinen und Apfelsinen an erster Stelle stehen.

Hinter diesen Zahlen tritt der Wert der Viehzucht mehr oder weniger zurück. Die Zahl der Pferde beträgt in Japan rd. $1\frac{1}{2}$ Mill., die der Schweine hält sich dicht unter der Millionengrenze. An Ziegen werden nur rd. $\frac{1}{4}$ Mill., an Schafen sogar nur rd. 30 000 Tiere gehalten. Für die Hühnerzucht gelten folgende Zahlen: Es gibt in Japan rd. 50 Mill. Hühner, die im Jahr ungefähr 3 Milliarden Eier legen, die einen ungefähren Wert von 70 Mill. Yen darstellen. Durch die mit der Seidenzucht beschäftigten Bauern werden in einem Jahr rd. 100 Mill. Yen verdient. Der Wert der Seidenpuppen beträgt rd. 300 Mill. Yen. Das Landwirtschafts- und Forstministerium schätzt die Gesamtproduktion an Frühlingskokons auf rd. 50 Mill. Kan (1 Kan = 3,75 kg). Die Ausfuhrmenge an Rohseide beläuft sich auf durchschnittlich 540 000 Ballen mit einem ungefähren Wert von 420 Mill. Yen.

Von seiten der Regierung wurde der Bauernstand seit 1909 durch Gründung von Genossenschaften gefördert, von denen es jetzt rd. 15 000 mit über 10 Mill. Mitgliedern gibt. Der Landesverband der Handels- und Marktgensenschaften für Landesprodukte, der 1931 gegründet wurde, nahm den Vertrieb der Landesprodukte zum Nutzen der Erzeuger selbst in die Hand.

ko najgodniejszemu synowi po śmierci ojca wolno zostać chłopem, a od stuleci już istnieje niepisane prawo, że chłop wtedy traci swą posiadłość, gdy nie wypełnia swych obowiązków. Czyż nie przypomina to najważniejszych postanowień prawa o zagrodach dziedzicznych w Rzeszy?

Przypatrzmy się jednak rolnictwu japońskiemu i jego wytwórczości. Ryż stanowi najważniejszy artykuł spożycia ludności, a pola ryżowe zajmują 54% ogólnej powierzchni uprawnej. Produkcja jest wystarczająca dla pokrycia potrzeb kraju. I w tym wypadku widnieje wstrzeźliwość i oszczędność japońskich włościan. Mimo przestarzałych metod pracy uprawę ryżu stale dało się nasilać.

Obok ryżu, uprawianego na polach nawadnianych, rolnictwo japońskie produkuje pszenicę, owies, żyto, jęczmień, grykę i ziemniaki słodkie, poza tym zaś warzywa i owoce, rzepak, fasolę i groch. Istnieje również uprawa tytoniu, stojącego pod zarządem monopolu rządowego. A teraz kilka liczb porównawczych: powierzchnia uprawy ryżu wynosi ok. 3,25 milionów ha; ogólny areal pod pszenicą obejmuje ok. 650.000 ha, owies uprawia się na powierzchni ok. 120.000 ha. Pomiędzy warzywami pod względem rozmiaru uprawy pierwsze miejsce zajmuje soja, której powierzchnia uprawna wynosi ok. 260.000 ha. Po niej przychodzą bataty (roślina bulwiasta), których areal dorównuje prawie poprzedniemu. Wartość ich plonów dwukrotnie jednak przewyższa zbiory soi i wynosi ok. 70,5 milionów yenów. Nieco więcej wynosi ogólna wartość zbioru owoców, między którymi pierwsze miejsce zajmują pomarańcze i mandarynki.

Wobec liczb powyższych wartość hodowli inwentarza ustępuje mniej lub więcej na dalszy plan. Ilość koni w Japonii wynosi ok. 1,5 miliona, ilość świń utrzymuje się blisko granicy miliona. Kóz chowa się tylko $\frac{1}{4}$ miliona, owiec zaś zaledwie ok. 30 000. Odnośnie do hodowli kur mamy następujące liczby: Japonia posiada ok. 50 milionów kur, niosących rocznie ok. 3 miliardów jaj, przedstawiających wartość mniej więcej 70 milionów yenów. Chłopi zatrudnieni w hodowli jedwabników zarabiają w ciągu roku ok. 100 milionów yenów. Wartość poczwarek jedwabników wynosi ok. 300 milionów yenów. Ministerstwo rolnictwa i leśnictwa ocenia ogólną produkcję oprzędów na ok. 50 milionów kan (1 kan = 3,75 kg). Wywóz jedwabiu surowego wynosi przeciętnie 540.000 bel wartości mniej więcej 420 milionów yenów.

Rząd popiera stan włościański, wyrazem tego jest zakładanie od roku 1909 spółdzielni, których obecnie istnieje ok. 15 000 z ponad 10 milionami członków. Krajowy Związek Spółdzielni handlowych i targowych dla produktów krajowych, założony w 1931 roku, z korzyścią dla wytwórcy ujął w swe ręce zbyt produktów krajowych.

Abfälle für Kleintiere Odpadki dla drobnego inwentarza

Seit Eintritt der kriegsbedingten Ernährungsschwierigkeiten streben immer weitere Kreise der Bevölkerung danach, ihre Ernährungslage durch die Haltung von Kleintieren zu verbessern. Diese Bestrebungen sind vertretbar, solange die Fütterung der Kleintiere mit Abfällen aus Haus, Garten und Feld erfolgt. Neben diesen Abfällen werden aber in zunehmendem Maße auch Getreidefuttermittel, ja sogar Nahrungsmittel, vor allem Speisekartoffeln, Speisebohnen und Haferflocken, verfüttert. Diese Entwicklung belastet während des Krieges die allgemeine Versorgung mit Nahrungs- und Futtermitteln in einer nicht mehr vertretbaren Weise.

Odkąd nastąpiły uwarunkowane wojną trudności żywienia, coraz szersze koła ludności starają się polepszyć swą sytuację żywnościową przez chowanie drobnego inwentarza. Usiłowania te dają się usprawiedliwić o tyle tylko, o ile chowany drobny inwentarz karmiony jest odpadkami z domu, ogrodu i pola. Niestety jednak oprócz tych odpadków, skarmiane są, i to w coraz większej mierze, także i pasze zbożowe, a nawet także srodki żywności, jak jadalne ziemniaki, jadalna marchew i płatki owsiane. W ten sposób chów drobnego inwentarza stanowi nie dające się już usprawiedliwić obciążenie ogólnego zaopatrzenia w żywność i pasze. Srod-

Nahrungsmittel, wie Brot, Speisekartoffeln, Speisemöhren, Haferflocken usw. müssen unbedingt der menschlichen Ernährung verbleiben; alle Futtermittel werden für die Versorgung unserer Rinder- und Schweinebestände benötigt, d. h. für die Viehhaltungen, die das Fleisch für die allgemeinen Fleischrationen liefern.

Zu beachten ist außerdem, daß Brotgetreide (Roggen, Weizen), Mehl, Grieß, Brot und andere Backwaren nicht — auch nicht in kleinen Mengen — verfüttert werden dürfen (gesetzliches Verfütterungsverbot!), und daß der landwirtschaftliche Erzeuger Getreide oder Futtermittel — auch Stroh — auf Ablieferungsbescheinigungen abliefern muß und daher an Tierhalter nicht abgeben darf. Im Falle eines Verstoßes haben beide Teile mit einer empfindlichen Bestrafung zu rechnen.

Deshalb, Kleintierhalter, ist es ein Gebot der Stunde, daß ihr nur soviel Kleintiere einschließlich der Hunde haltet, wie ihr aus Abfällen des Haushalts, Gartens oder Feldes füttern könnt!

Diese Forderung wird zu wenig beachtet! Die sprunghafte Zunahme der Kleintierbestände, insbesondere an Enten, Gänsen und Kaninchen, wirkt sich mit zunehmender Kriegsdauer zu einer immer fühlbarer werdenden Belastung der Futtergetreide- und Speisekartoffelversorgung aus. Solange z. B. Kaninchen mit Gras aus dem Garten oder von Wegrändern und mit sonstigen für die menschliche Ernährung nicht mehr verwendbaren Abfällen gefüttert werden, ist die Kaninchenhaltung am Platz. Abzulehnen ist aber eine Kaninchenhaltung während des Krieges, wenn z. B. Speisemöhren angepflanzt werden, um die Kaninchen damit zu füttern.

Von der auffallenden Bestandszunahme entfällt heute ein erheblicher Teil auf die städtischen Kleintierhalter, die nur in den wenigsten Fällen über ausreichendes Abfallfutter verfügen. Der außerordentlich hohe Speisekartoffelverbrauch in den Städten seit Kriegsbeginn ist nicht zuletzt darauf zurückzuführen, daß eine erhebliche Bestandsvermehrung an Hühnern, Enten, Gänsen und Kaninchen erfolgt ist, die im Hinblick auf die Kartoffelversorgung der Städte nicht verantwortet werden kann.

Eine Verminderung der Kleintierhaltung ist daher zwingend notwendig. Jeder, der heute noch Hühner, Enten, Gänse oder Kaninchen ohne ausreichendes Abfallfutter hält und Getreidefuttermittel oder Nahrungsmittel, die für die menschliche Ernährung bestimmt sind, an Kleintiere verfüttert, schädigt die Versorgung der Allgemeinheit mit den Hauptnahrungsmitteln!

ki żywności takie jak chleb, ziemniaki jadalne, marchew jadalna, płatki owsiane itd. muszą być zastrzeżone tylko dla wyżywienia ludzi; podobnie wszelkie pasze niezbędne są dla wykarmienia naszego bydła i nierogacizny, tj. dla tych gospodarstw posiadających chów bydła, które dostarczają mięsa dla celów ogólnego rozdziału pomiędzy ludność w postaci racyj mięsnych.

Należy ponadto pamiętać, że zboż chlebowych (żyta, pszenicy), oraz maki, kaszy, chleba i wszelkiego pieczywa nie wolno skarmiać nawet i w małych ilościach (ustawowy zakaz skarmiania!) i że każdy producent rolny obowiązany jest dostarczyć wyprodukowane zboża i pasze — nawet i słomę — wzamian za zaświadczenie dostawy, nie może więc zbywać tych produktów hodowcom drobnego inwentarza. W wypadkach wykroczeń przeciw powyższemu zakazowi obie strony podlegają dotkliwym karom.

Hodowcy drobnego inwentarza! Jest dziś nakazem chwili, byście trzymali tyle i tylko tyle drobnego inwentarza, nie wyłączając psów, ile go możecie wyżywić odpadkami z waszych domów, ogrodów i pól!

Postulat ten nie jest niestety przestrzegany dość ściśle! Uderzająco szybki wzrost drobnych inwentarzy, szczególnie kaczek, gęsi i królików, staje się w miarę przedłużania się wojny coraz to dotkliwszym obciążeniem dla gospodarki zaopatrywania w pasze zbożowe i w jadalne ziemniaki. Dopóki np. króliki żywią się trawą rosnącą w ogrodach i na skrajach dróg albo innymi odpadkami nieprzydatnymi już na żywność dla ludzi, dopóty chów królików daje się usprawiedliwić. Należy jednak bezwarunkowo wyrzec się podczas wojny chowu królików tam, gdzie np. sadi się specjalnie marchew jadalną, aby karmić nią króliki.

Poważny udział w ogólnym wzroście stanu drobnego inwentarza przypada na hodowców tego inwentarza po miastach, którzy w najrzadszych tylko wypadkach rozporządzać mogą potrzebną dla wykarmienia zwierząt ilością odpadków. Toteż uderzający od czasu wojny wzrost konsumpcji jadalnych ziemniaków w miastach przypisać trzeba w dużej mierze jednoczesnemu zwiększeniu pogłowia kur, kaczek, gęsi i królików, — na co, z uwagi na trudności w zaopatrzeniu ludności miejskiej w ziemniaki, bezwarunkowo zgodzić się nie można.

Wynika stąd nieunikniona konieczność ograniczenia chowu drobnych inwentarzy. Każdy, kto chowa dziś jeszcze kury, kaczki, gęsi lub króliki, nie rozporządzając dostateczną ilością potrzebnych na to odpadków i karmi te zwierzęta paszami zbożowymi lub pokarmami zdatnymi na żywność dla ludzi, wyrządza szkodę sprawie zaopatrzenia ogółu ludności w podstawowe środki żywności.

Gegründet im Jahre 1900

Mühlenganstalt und Maschinenfabrik

ŁĘGIEWSKI & HARTWIG

Eigentümer OSKAR HARTWIG-Nachfolger

Warschau, Szerokastr. 11 - Ruf 10-16-08

Wir liefern:

Sämtliche Müllereimaschinen. Speichereinrichtungen und Getreideelewatoren.

Egzystuje od roku 1900

Fabryka Maszyn i Kamieni Młyńskich

ŁĘGIEWSKI & HARTWIG

Właściciel OSKAR HARTWIG-Spadekoblery

Warszawa-Praga, Szeroka 11 - Tel. 10-16-08

Dostarczamy:

Wszelkie maszyny młyńskie. Urządzenia spichrzów i elewatorów zbożowych.

Europäische Landwirtschaft

Rolnictwo europejskie

Ungarn schließt die Fettlücke

Die Aufforderung der ungarischen Regierung, die Produktion an Öl- und Faserpflanzen zu steigern, ging Hand in Hand mit staatlichen Förderungsmaßnahmen. Es wurde für geeignetes Saatgut gesorgt, die landwirtschaftlichen Fachschulen und Winterschulen erteilten Auskünfte und Anweisungen, und für die Übernahme wurden angemessene Preise festgesetzt.

Schon in den letzten Jahren hat — wie „Südost Economist“ Nr. 26/1941 mitteilt — die inländische Produktion den ungarischen Bedarf an Pflanzenölen mehr und mehr gedeckt. Nach dem soeben veröffentlichten Bericht der Futura A. G., des mit der Verwertung von Getreide, Saatgut, Öl- und Hülsenfrüchten und Wolle betrauten Organs, übertraf die Ölsamenbaufläche in der Saison 1940/41 die vorjährige um 50 v. H. Nachdem die Winterfröste viel Schaden angerichtet hatten, konnte die ausgefrorene Saat durch Frühjahrsanbau ersetzt werden. Dies war möglich durch die zum Teil unentgeltliche Verteilung von Saatgut. Fördernd wirkten auch der Abschluß von Produktionsverträgen, die Gewährung von Anbaukrediten und die Zuteilung von Ölkuchen an die Landwirte, die sich mit Ölsamenproduktion befassen.

Die Ölsaateredlung hat große Fortschritte gemacht; so wurde von Raps ausschließlich und von Rizinus zum größten Teil veredeltes Saatgut verwendet. Die Erzeuger von Sonnenblumenkernen und von Leinsaat werden ebenfalls im Laufe der nächsten Jahre mit veredeltem Saatgut versehen werden können. Auch in der intensiveren Verwendung der Ölsamen war man erfolgreich.

Zur gleichen Zeit ging die Einfuhr von Kopro und Fischtran, die im Jahre 1936 noch einen Wert

Schleichhandel gefährdet die Versorgung deshalb: Kampf dem Schleichhandel!

von 36 Mill. Pengö darstellte, so rasch zurück, daß Ungarn heute auf Koproimport vollständig verzichten kann und Fischtran nur noch in geringen Mengen einführt.

Die bulgarischen Tabakgenossenschaften

Die Tabakerzeugung Bulgariens wird weitgehend gesichert und gefördert durch die Tabakgenossenschaften, die mit allen Entwicklungsphasen der Tabakproduktion im Einklang stehen und zugleich die Qualitätsleistung, die Stabilisierung des Tabakpreises auf dem Binnenmarkt sowie die Wahrung der Interessen der Tabakerzeuger sichern. Gleich nach dem Weltkrieg, als Bulgarien seinen Tabakbau festigte, entstanden die Tabakgenossenschaften, von denen es derzeit 19 in allen Tabak-Anbaubezirken Bulgariens gibt. Sie sind in einem besonderen Verbandsverband zusammengeschlossen, der ihre einzige Landeszentrale bildet und zwei Tabakfabriken besitzt.

Wie M. Wesselinow, der Direktor dieses Verbandes, in der „Bulgarischen Wochenschau“, Nr. 74/1941 be-

Wegry wyrównują brak tłuszczów

Odezwie rządu węgierskiego, wzywającej do wzmożenia produkcji roślin oleistych i włóknistych towarzyszyło jednoczesne wydanie zarządzeń państwowych, zmierzających do poparcia i ułatwienia realizacji tego postulatu. Postarano się przede wszystkim o odpowiedni materiał siewny; inspektoraty rolnicze, rolnicze szkoły zawodowe i szkoły zimowe powołane zostały do udzielania potrzebnych informacji i wskazówek, a jednocześnie wyznaczono odpowiednie ceny, płatne przy odbiorze dostarczonych produktów.

Już w ciągu lat — jak donosi „Südost Economist“ w Nr. 26/1941 — krajowa produkcja węgierska pokrywała w coraz większym stopniu wewnętrzne zapotrzebowanie olejów roślinnych. Ogłoszone niedawno sprawozdanie Spółki Akc. Futura, będącej organem powołanym do czuwania nad właściwym zużyciwaniem zbóż, materiału siewnego oraz plodów strączkowych, oleistych i wlny, łączna powierzchnia uprawy roślin oleistych w sezonie 1940/41 przewyższyła zeszłoroczną o 50%. Dotkliwe szkody, wyrządzone ubiegłej zimy przez silne mrozy, zdołano naprawić przez zastąpienie wymarłych plonów zasiewami wiosennymi. Stało się to możliwe dzięki częściowo bezpłatnemu rozdawnictwu materiału siewnego. Niemniej ożywczy wpływ miało zawarcie licznych kontraktów plantacyjnych, udzielanie kredytów na cele uprawy oraz przydział makuchoń dla gospodarzy trudniących się uprawą roślin oleistych. Także i uszlachetnienie uprawianych odmian roślin oleistych poczyniło duże postępy; tak np. do zasiewów rzepaku użyty został wyłącznie, a do zasiewów rzewienia (Ricinus) w przeważnej mierze uszlachetniony materiał siewny. W przeciągu najbliższych lat otrzymają także producenci ziaren słonecznikowych i lnu wyborowy materiał siewny do dyspozycji. Dobre wyniki uzyskano również w zakresie zwiększonej intensywności zużyciwania plodów oleistych.

Równoległe z tymi zabiegami import kopry i tranu rybiego, który jeszcze w 1936 roku przedstawiał wartość 36 milionów pengö, spadł od tego czasu tak dalece, że Węgry mogą dziś całkowicie zrezygnować z przywozu kopry, a tran rybi importują jeszcze tylko w niewielkiej ilości.

Spółdzielnie tytoniowe w Bułgarii

Ważnym czynnikiem siły i rozwoju produkcji tytoniu w Bułgarii są spółdzielnie tytoniowe, których zasługą jest dotrzymywanie kroku wszystkim nowoczesnym postępowi w dziedzinie produkcji tytoniu, a jednocześnie utrzymanie wysokiego poziomu jakościowego, stabilizacja cen tytoniu na rynku krajowym oraz obrona interesów producentów tytoniu. Spółdzielnie tytoniowe, których łączna ilość we wszystkich bułgarskich okręgach produkcyjnych dosięga dziś liczby 19, powstały zaraz po zakończeniu wojny światowej, kiedy to Bułgaria przystąpiła do wzmocnienia podstaw swej uprawy tytoniu. Wszystkie te spółdzielnie zrzeszone są w specjalnym Związku spółdzielni tytoniowych, który stanowi zarazem ich jedyną krajową centralę i jest sam właścicielem dwóch fabryk tytoniu.

Według sprawozdania M. Wesselinowa, dyrektora tegoż związku, zamieszczonego w Nrze 74/1941 „Bulgarische Wochenschau“, około piąta część wszystkich bułgarskich plantatorów tytoniu, których liczba wynosi okragło 120.000 osób, należy do

richtet, ist etwa ein Fünftel der rund 120 000 Personen umfassenden Tabakproduzenten des Landes individuelles Mitglied bei den Tabakgenossenschaften. 17—20 v. H. der durchschnittlichen Landesproduktion, nämlich 6 100 000 kg Tabak, wurden 1941 von den Genossenschaften eingesammelt. Das Kapital der Genossenschaften beläuft sich auf rund 250 Millionen Lewa.

Die bulgarische Tabakwirtschaft zieht selbst den größten Nutzen aus der Arbeit der Genossenschaften. So wurde erst nach der Gründung der Genossenschaften der richtige Preis des bulgarischen Tabaks bekannt, und die Erzeuger waren nicht mehr der Willkür der privaten Aufkäufer preisgegeben. Die Tabakgenossenschaft

„Der Musterbetrieb“

Die Zeitschrift für die fortschrittliche Landwirtschaft

zu beziehen durch den AGRARVERLAG, Krakau

Nürnbergerstr. (Jul. Lea) 5a

verbesserte aber auch die Tabakkultur durch Schaffung von Versuchs- und Prüffeldern, Verbesserung von Sorten und Verteilung von Saatgut.

Die Slowakei will ihre Milchwirtschaft heben

Der Stand der slowakischen Milchwirtschaft ist zur Zeit nicht sonderlich gut. Während in anderen Staaten pro Person mit einem Verbrauch von 400 Litern Trinkmilch gerechnet wird, beträgt — nach den Darlegungen des Abgeordneten Beniak — die slowakische Milchproduktion nur etwa 210—220 Liter Milch pro Person. In der Slowakei entfällt eine Kuh auf 4,5 ha, während andere Staaten mit annähernd der gleichen wirtschaftlichen Struktur bereits auf 1,5 ha eine Kuh aufweisen.

Doch kann in der Slowakei bei geeigneten Anstrengungen die Zahl der Kühe verdoppelt und auch der Milchertrag der einzelnen Kuh gesteigert werden. Eine Regelung der Milchpreise und der Bau von Großmolkereien, um die erhöhte Produktion richtig zu erfassen und zu verarbeiten, dürften die Milcherzeugung weitgehend fördern.

Völlig gesicherte Zuckerversorgung Italiens

Das Ergebnis der diesjährigen italienischen Zuckerproduktion übertrifft die anfänglich errechneten Werte. Nach den Mitteilungen des Nationalkonsortiums der italienischen Zuckerrübenproduzenten waren bis Ende Oktober an die Fabriken 36,1 Mill. dz Zuckerrüben abgeliefert worden. Die gesamte Zuckerrübenernte belief sich, nach den endgültigen Ermittlungen auf 38,6 Mill. dz. Es wurde festgestellt, daß für Viehfutterzwecke etwa 2—3 Mill. dz Zuckerrüben verwendet wurden. Der Zuckeranfall aus der Zuckerrübenernte beläuft sich nunmehr auf 4,1 Mill. dz, die Alkoholproduktion auf 650 000 hl. Diese Zuckermenge deckt den Eigenbedarf Italiens, ohne daß es dabei nötig wäre, die noch vom vorigen Jahre übriggebliebenen Zuckervorräte in Höhe von 1,25 Mill. dz anzutasten.

Der rumänische Getreidehandel verstaatlicht

Der Getreide- und Mehlhandel in Rumänien wurde jetzt vollständig verstaatlicht, um die Sicherung der Versorgung mit Getreide, Mehl und Brot restlos gewähr-

wspomnianych spółdzielni w charakterze indywidualnych członków. W roku 1941 spółdzielnie reprezentowały 17—20% całkowitej przeciętnej produkcji krajowej, t. zn. 6,100.000 kg tytoniu. Kapitał spółdzielni wynosi łącznie okragło 250 milionów lew.

Praca spółdzielni tytoniowych przynosi ogromne korzyści bułgarskiej gospodarce tytoniowej. Tak np. rzeczywiste ceny bułgarskich tytoni zaczęto ogłaszać publicznie dopiero po powstaniu spółdzielni, co ochroniło producentów przed wyzyskiem prywatnych kupców. Zasluga spółdzielni jest również podniesienie poziomu uprawy tytoniu dzięki założeniu kultur doświadczalnych i kontrolnych oraz uszlachetnieniu uprawianych odmian i rozławnictwu materiału siewnego.

Słowacja podnosi swą gospodarkę mleczną

Poziom współczesnej gospodarki mlecznej w Słowacji nie jest szczególnie wysoki. Podczas gdy w innych państwach obliczać należy roczne zużycie mleka na 400 litrów na głowę, to — według wywodów p. Beniaka — produkcja mleka w Słowacji wynosi zaledwie 210—220 litrów na głowę. W Słowacji przypada jedna krowa na 4,5 ha, gdy w innych państwach o tej samej w przybliżeniu strukturze gospodarczej przypada jedna krowa już na 1,5 ha.

Przy odpowiednich wysiłkach można by jednak ilość krów w Słowacji podwoić oraz podnieść przeciętną wydajność posiadanej bydła mlecznego. Do wydatnego podniesienia produkcji mlecznej przyczyni się również niezawodnie uregulowanie sprawy cen mleka oraz budowa wielkich mleczarni, która pozwoli na należyte ujęcie wzmożonej produkcji.

Pokrycie zapotrzebowania cukru we Włoszech

Wyniki tegorocznej produkcji cukru we Włoszech przewyższyły oczekiwania oparte na początkowych obliczeniach. Według sprawozdania Narodowego Konsorcjum plantatorów buraka cukrowego we Włoszech łączna ilość buraków cukrowych, dostarczonych cukrowniom włoskim do końca października, wynosiła 36,1 milionów kwintali. Całkowity zbiór buraków cukrowych należy przyjąć według ostatecznych obliczeń na 38,6 milionów kwintali. Z ilości tej, jak stwierdzono, 2—3 mil. kwintali zużyte zostały na paszę dla bydła. Ilość cukru, uzyskiwana z powyższego zbioru buraków cukrowych, obliczona

Reglamentacja rynku

ma na celu zabezpieczenie żywienia dla wszystkich

jest na 4,1 milionów kwintali, produkcja zaś alkoholu na 650.000 hl. Podana wyżej ilość cukru pokrywa w całości wewnętrzne zapotrzebowanie Włoch, bez potrzeby naruszenia pozostałych z roku ubiegłego zapasów cukru, które wynoszą 1,25 mil. kwintali.

Upaństwowienie handlu zbożem w Rumunii

Handel zbożem i mąką został obecnie w Rumunii całkowicie upaństwowiony, aby zapewnić pełne zaopatrzenie ludności w zboże, mąkę i chleb. Całkowita ilość

leisten zu können. Alle nicht für den Eigenverbrauch zugelassenen Getreide- und Mehlvorräte dürfen nur noch dem Staat verkauft werden, der den Ankauf grundsätzlich von der Armee und dem Nationalen Genossenschaftsinstitut besorgen läßt. Von den größeren Maisvorräten müssen 50 vH dem Staat angeboten werden. Die Auflösung aller Unternehmen und Genossenschaften, die sich bisher im Getreidehandel betätigten, ist im Zuge.

Weltere Zunahme des Sojabohnenanbaues in Bulgarien

Im europäischen Südosten war es Bulgarien, das seine Aufgabe im Rahmen der europäischen Neuordnung bald erkannte. Ein Beweis hierfür ist, daß einer der für die bulgarische Landwirtschaft wesentlichen Produktionszweige, die Rosenherzeugung, langsam aber stetig zugunsten der heute wichtigeren Sojabohne eingeschränkt wird. Diesen Wandel begünstigte der Preisverfall des Rosenöls, das von einem Stand von 110 000 Lewas je kg im Jahre 1929 auf einen Preis von 32 000 Lewas gefallen ist. Es ist daher zu erwarten, daß die Rosenproduktion noch stärker zugunsten der Sojabohne zurückgehen wird, dies umso mehr als auch der Preis für die Sojabohne eine steigende Tendenz aufweist. Die Anbaufläche für Sojabohne beträgt derzeit in Bulgarien 70 000 ha. Die Ernte wird nur zu einem kleinen Teile im Inlande verbraucht, doch wird bei einer weiteren Ausdehnung der Anbaufläche die eigene Ölerzeugung erwogen.

zapasów zboża i mąki, prócz tych ilości, które pozostawiono producentom rolnymi do ich własnego użytku, może być sprzedawana tylko państwu, które skup tych produktów powierzyło zasadniczo władzom wojskowym oraz Narodowemu Instytutowi Spółdzielczemu. Większe zapasy kukurydzy muszą być w 50% zaofiarowane państwu do nabycia. Likwidacja wszelkich przedsiębiorstw i spółdzielni, które zajmowały się dotychczas handlem zbożowym, znajduje się w toku.

Wzrost uprawy soi w Bulgarii

Bulgaria była tym z pomiędzy państw południowego wschodu Europy, które szybko zorientowało się w przypadających mu zadaniach w ramach nowego porządku europejskiego. Dowodzi tego fakt, że jedna z podstawowych dla bułgarskiego rolnictwa gałęzi produkcji, t. j. produkcja róż, podlega obecnie stopniowemu, ale stalemu ograniczeniu na korzyść daleko dziś ważniejszej uprawy soi. Zmianę tę przyspieszył spadek cen olejku różanego, które z poziomu 110.000 lew za 1 kg w 1929 r. spadły na 32.000 lew. W tych warunkach oczekiwać należy dalszego, jeszcze silniejszego ograniczenia uprawy róż na korzyść produkcji soi, — a to tym więcej, że w cenach soi zaznacza się coraz silniejsza tendencja zwyżkowa. Łączna powierzchnia uprawy soi w Bulgarii wynosi obecnie 70.000 ha. Zbiory soi zużywa się tylko w niewielkiej części wewnątrz kraju, lecz w razie dalszego rozszerzenia powierzchni tej uprawy rozważa się myśl rozpoczęcia własnej wytwórczości oleju sojowego.

Heilkräuter im Generalgouvernement. Zioła lecznicze w Generalnym Gubernatorstwie

Schon immer haben Heilkräuter aller Art in der Krankenbetreuung eine maßgebende Rolle gespielt. Wenn diese auch in neuerer Zeit gegenüber anderen, künstlichen Mitteln zurückgetreten sind, so kann doch ihre Bedeutung keineswegs geleugnet werden. So manches altbewährte Hausmittel, dazu eine große Zahl von Gesundheitstees, verdanken wir einheimischen Heilpflanzen. Darüber hinaus stellt die pharmazeutische Industrie viele wertvolle Präparate daraus her.

Der erhöhte Bedarf an Heilkräutern und aus ihnen hergestellten Arzneien gerade jetzt im Kriege, weiterhin aber auch die Notwendigkeit zur Gewinnung von einheimischen Tee, hat naturgemäß zu einer Steigerung der Bedeutung aller in Frage kommenden Pflanzen geführt und das auch in wirtschaftlicher Hinsicht. Im Reich waren schon seit langem Kräutersammelaktionen zur Durchführung gelangt, es galt nunmehr auch im Generalgouvernement entsprechende Maßnahmen zur Erfassung der auffallenden Heilpflanzen zu treffen. Mit der Durchführung der Erfassung wurde die „Landwirtschaftliche Zentralstelle“ beauftragt.

Im Sommer des Jahres 1940 wurde der Aufbau der notwendigen Organisation vorgenommen. Seitens der Landwirtschaftlichen Zentralstelle wurden die ländlichen Kreis- und Bezirckgenossenschaften zur Erfassung aller Arten von Heilkräutern eingespannt. Da wirklich geeignetes Fachpersonal nicht zur Verfügung stand, mußte zunächst einmal eine umfassende Aufklärungsarbeit geleistet werden. Um eine möglichst große Menge Heilkräuter gewinnen zu können wurden auch private Sammler, die sich bereits vor dem Kriege mit dieser Materie befaßt hatten, eingesetzt. Es war hierbei nicht immer leicht die nötigen Kräfte zu gewinnen, zumal die Preise für die abgelieferten Mengen de-

Od dawna już zioła lecznicze odgrywały znaczną rolę w lecznictwie. I chociaż w nowszych czasach stosowanie ich w porównaniu z lekarstwami syntetycznymi zmalało, to jednakże znaczenia nie można im w żadnym razie zaprzeczyć. Tyle przecież od dawna stosowanych środków domowych i wielkie ilości herbat leczniczych zawdzięczamy roślinom krajowym. Ponadto przemysł farmaceutyczny wytwarza z nich wiele wartościowych preparatów.

Wzmożone zapotrzebowanie na te rośliny lecznicze i wytwarzane z nich leki, zwłaszcza teraz w wojnie, a także konieczność produkowania krajowej herbaty doprowadziła do zwiększenia znaczenia wszelkich wchodzących w rachubę roślin, co ma także znaczenie gospodarcze. W Rzeszy przeprowadzano już od dawna zbieranie ziół leczniczych, w Generalnym Gubernatorstwie wydano również odpowiednie zarządzenia celem zbierania przydatnych roślin. Przeprowadzenie zbiórki ziół leczniczych powierzono Centralnemu Urzędowi Rolniczemu.

W lecie roku 1940 przedsięwzięto rozbudowę odpowiedniej organizacji. Centralny Urząd Rolniczy uruchomił powiatowe i okręgowe spółdzielnie dla ujęcia wszelkiego rodzaju ziół leczniczych. Ponieważ nie było do tego odpowiednio wyszkolonego personelu, przeto musiano zacząć od szeroko zakrojonej akcji uświadamiania. Aby otrzymać możliwie wielkie ilości ziół, zatrudniono także prywatnych zbieraczy, którzy się tym już przed wojną zajmowali. Przy tym nie zawsze było łatwo pozyskać konieczne siły, zwłaszcza, że ceny za dostarczone towary musiały być dostosowane do odpowiednich cen w Rzeszy. Aby tej całej gałęzi gospodarczej można było dać szerokie i pewne podstawy, użyto jako zbieraczy dzieci szkolnych. Osiągnięto to w ten sposób, że urządzono dla nauczycielstwa spe-

nen des Reiches angepaßt werden mußten. Daher galt es insbesondere auf Schulkinder als Sammler zurückzugreifen, um den ganzen Wirtschaftszweig auf eine breitere Basis stellen zu können. So ist man nunmehr dazu übergegangen, für die Lehrerschaft besondere Kurse und Vorträge einzurichten, damit später Schüler und Schülerinnen sich in größerem Maße unter sachgemäßer Anleitung an den Sammelaktionen beteiligen können.

Welche Kräuter kommen nun hauptsächlich für eine Sammlung in Frage und welche davon wurden im Bereich des Generalgouvernements bereits erfaßt? Es waren dies insbesondere alle solchen, die vorzugsweise als Ersatztees Verwendung finden, also Brombeer-, Himbeer-, Erdbeer- und Johannisblätter. Darüber hinaus wurden natürlich alle Kräuter erfaßt, die irgendwie der pharmazeutischen Industrie nutzbar gemacht werden können. Hierzu gehören Salbei, Coriander, Lycopodium (Bärlapp), Fruct. Carvi (Kümmel), Herba Droserae (Sonnentau) und andere.

Das Gesamtaufkommen an Kräutern war für den Anfang durchaus befriedigend. Hierbei ist jedoch zu berücksichtigen, daß die ehemals polnischen Kräuterspezialgebiete, nämlich Wolhynien, das Lemberger Gebiet usw. für die Sammlung ausfielen, bzw. erst in der zweiten Hälfte des Jahres 1941 mit in den Rahmen der Aktion einbezogen werden konnten. Auch hatten sich früher größere Güter um Posen, Graudenz, Bromberg und in Pomerellen speziell auf den Anbau von Arzneipflanzen eingestellt, deren Ertrag nun direkt dem Reich zugute kommt. Dennoch wird das Aufkommen an Heilkräutern im kommenden Jahre gewaltig zunehmen und damit nicht nur den Eigenbedarf des Generalgouvernements decken, sondern darüber hinaus auch noch einen größeren Export als bisher ermöglichen.

ejnale kursy i wykłady, aby uczniowie i uczennice mogły pod fachowym kierownictwem przyłączyć się do zbierania.

Jakie więc zioła wchodzą głównie w rachubę dla takiej zbiórki i które z nich zostały już ujęte na obszarach Generalnego Gubernatorstwa? Przede wszystkim były to wszelkie te, które w pierwszym rzędzie znajdują zastosowanie jako namiastki herbaty, a więc liście ostrężyn, malin, poziomek i porzeczek. Ponadto były naturalnie zbierane wszelkie zioła, które mogły być użyte w jakikolwiek

Handel pokątny utrudnia zaopatrzenie ludności w żywność

sposób w przemyśle farmaceutycznym. Do nich należały: szalwia, kolendra, widłak (Lycopodium), owocki kminu (Fructus Carvi), rosiczka (Herba Droserae) i inne.

Calkowity zbiór był jak na początek zupełnie zaskakujący. Należy przy tym zwrócić uwagę, że były polski specjalny obszar zielarski, mianowicie Wołyń, okręg lwowski i inne odpadły dla zbiórki, względnie dopiero w drugiej połowie 1941 roku mogły być wciągnięte w ramy wspomnianej akcji. Dawniej także większe dobra pod Poznaniem, Grudziądzem, Bydgoszczą i na Pomorzu, których plony przypadają dzisiaj Rzeszy, były nastawione na uprawę ziół lekarskich.

Mimo to zbiór ziół leczniczych w nadechodzącym roku musi być wydatnie większy, aby nie tylko pokrył własne zapotrzebowanie Generalnego Gubernatorstwa, ale także aby umożliwić z niego większy niż dotychczas eksport.

STEUER UND SPRAWY PRAWNE RECHT I PODATKOWE

Landwirtschaftl. Betriebe und Handelsregister

Dem poln. HGB, wie auch dem poln. Registerrecht (Verordnung des Justizministers vom 1. Juli 1934 — GBl. RP. ex 1934, Pos. 511) ist grundsätzlich nur der Begriff eines Kaufmanns kraft Betätigung bekannt.

Kaufmann im Sinne des HGB ist, wer in seinem Namen ein Erwerbsunternehmen betreibt (Art. 2 § 1 HGB).

§ 2 des Art. 2 HGB schließt aus der Reihe der Erwerbsunternehmungen, deren Betrieben dem Unternehmer die Eigenschaft eines Kaufmanns Betätigung gibt, Betriebe der Landwirtschaft aus. Als Betriebe der Landwirtschaft im Sinne dieser Bestimmung gelten auch Betriebe der Forst-, Gartenbau-, Viehzucht-, Fisch- und Jagdwirtschaft, wie auch der Bienenzucht.

Eine Ausnahme von diesem Grundsatz bilden die Bestimmungen des Art. 7 HGB. Danach kann, wer einen Betrieb der Landwirtschaft größeren Umfanges betreibt, auf seinen Antrag hin in das Handelsregister eingetragen werden und erlangt durch die Eintragung die Eigenschaft eines Registerkaufmannes. (Also: Kaufmann kraft Eintragung). Er ist also eintragungsberechtigt, nicht aber eintragungsgewilligt.

Gospodarstwa rolne a kodeks handlowy

Zarówno polskiemu Kodeksowi Handlowemu (KH) jak i polskiemu prawu rejestrowemu (rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lipca 1934 r. — Dz. Ust. R. P. z 1934 r., poz. 511), znane jest zasadniczo tylko pojęcie kupca oparte na jego kupieckiej działalności.

Kupcem w rozumieniu KH jest każdy, kto prowadzi w własnym imieniu przedsiębiorstwo zarobkowe (art. 2 § 1 KH).

Przepis § 2 art. 2 KH wyłącza jednak z rzędu tych przedsiębiorstw zarobkowych, których prowadzenie nadaje przedsiębiorcy charakter kupca z uwagi na jego działalność — gospodarstwa rolne. Do gospodarstw rolnych w rozumieniu tego przepisu należą również gospodarstwa, mające za główny przedmiot swej działalności leśnictwo, ogrodnictwo, chów bydła, rybołówstwo lub łowiectwo, jak również pszczelarstwo.

Wyjątek od tej zasady wprowadzają przepisy art. 7 KH. W myśl tego artykułu każdy, kto prowadzi gospodarstwo rolne większych rozmiarów, może wystąpić z wnioskiem o wpisanie go do rejestru handlowego

pflichtig. Er kann zu jeder Zeit (nach Belieben) die Löschung seiner Eintragung beantragen und verliert mit der erfolgten Löschung seine Eigenschaft als Kaufmann. Anders bei eintragungspflichtigen Unternehmern. Da müssen die im Gesetz bezeichneten sachlich-rechtlichen Voraussetzungen zur Löschung vorhanden sein).

Welche landwirtschaftlichen Betriebe als solche größeren Umfangs gelten, ergibt sich aus der in Kraft gebliebenen Verordnung des Ministers für Landwirtschaft und Bodenreform vom 22. August 1934 (GBl. RP. ex 1939, Pos. 740).

Danach gelten als landwirtschaftliche Betriebe größeren Umfangs:

- a) landwirtschaftliche Betriebe, die landwirtschaftliche Rechnungsbücher, gemäß den Grundsätzen einer regelrechten kaufmännischen Buchführung, mindestens seit zwei Jahren vor dem Zeitpunkt der Antragstellung führen und
- b) auf Grund dieser Bücher einen Bruttoeinnahmenbetrag von mindestens Zł. 50.000.— in einem dem Antrag vorhergehenden Jahre nachweisen können.

Setzt sich ein landwirtschaftlicher Betrieb aus mehreren Teilbetrieben (also Landwirtschaft im engeren Sinne des Begriffs und Forst-, Gartenbau-, Viehzucht-, Fisch- und Jagdwirtschaft, auch Bienezucht) zusammen, so genügt es nach den Bestimmungen dieser Verordnung, wenn die obenbezeichneten Voraussetzungen (regelrechte Buchführungen und Mindesteinnahme von Zł. 50.000.— im Jahre) auch nur bei einem der Teilbetriebe gegeben sind.

Ist aber mit dem Betriebe der Landwirtschaft (im breiten Sinne des Begriffs) ein Nebenbetrieb verbunden, der nach dem Gutachten der örtlich zuständigen Landwirtschaftskammer (jetzt Distriktskammer für die Gesamtwirtschaft im Generalgouvernement) über 50% der Erzeugnisse (Rohprodukte) verarbeitet, die nicht aus dem Hauptbetriebe stammen, so ist der Eigentümer dieses Nebenbetriebes eintragungspflichtig. Er ist also Kaufmann kraft Betätigung.

Ein Nebenbetrieb muß allerdings soweit wirtschaftlich selbständig sein, daß sein weiteres Bestehen auch unabhängig vom Hauptbetriebe im Bereiche des praktisch möglichen liegt.

Eine Aufstellung der Betriebe, die in diesem Sinne als Nebenbetriebe der Landwirtschaft in Frage kämen, ergibt sich aus der in Kraft gebliebenen Verordnung des Industrie- und Handelsministers vom

i durch ten wpis zyskuje charakter kupca rejestrowego. (A więc kupiec z tytułu wpisu do rejestru). W wypadku tym zachodzi więc prawo, nie zaś obowiązek wpisu do rejestru. Wpisany do rejestru może też w każdym dowolnym czasie zażądać wykreślenia tego wpisu z rejestru i z chwilą wykreślenia traci charakter kupca. Inaczej ma się rzecz, jeśli idzie o przedsiębiorców obowiązanych do zgłoszenia wpisu w rejestrze. W tym bowiem wypadku wykreślenie wpisu zależy od istnienia przewidzianych przez ustawę rzeczowych i prawnych warunków.

Jakie zaś gospodarstwa rolne należy uważać za gospodarstwa o większych rozmiarach, wynika z przepisów utrzymanego dotychczas w mocy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 22 sierpnia 1934 r. (Dz. Ust. R. P. z 1934 r., poz. 740). Z mocy tych przepisów uważać należy za gospodarstwa rolne większych rozmiarów:

- a) gospodarstwa rolne, które prowadzą przynajmniej od dwóch lat przed dniem postawienia wniosku o wpis do rejestru rolnicze książki rachunkowe, odpowiadające wymogom prawidłowej rachunkowości kupieckiej, i
- b) na zasadzie tych książek mogą wykazać sumę dochodu brutto w wysokości przynajmniej 50 000 zł., uzyskanego w jednym z lat poprzedzających złożenie wniosku.

Jeżeli gospodarstwo rolne składa się z dwóch lub więcej różnych gospodarstw częściowych (a więc z rolnictwa w ścisłym znaczeniu oraz z leśnictwa, ogrodnictwa, chowu bydła, rybołówstwa, łowiectwa lub pszczelarstwa), to w myśl przepisów rozporządzenia wystarcza, jeśli wyżej wymienione warunki (prawidłowa rachunkowość i minimalny dochód roczny w sumie 50.000 zł.) zachodzą choćby tylko co do jednego z gospodarstw częściowych.

Jeśli jednak z gospodarstwem rolnym (w szerszym znaczeniu słowa) połączone jest także gospodarstwo uboczne, które na zasadzie opinii właściwej miejscowo Izby Rolniczej (obecnie Izby Okręgowej dla ogólnej gospodarki w Generalnym Gubernatorstwie) przerabia ponad 50% produktów (surowych), nie pochodzących z produkcji gospodarstwa głównego, natomiast właściciel tego gospodarstwa ubocznego jest obowiązany zgłosić swój wpis do rejestru. Jest on przeto kupcem z tytułu swej kupieckiej działalności.

Gospodarstwo uboczne musi wszakże być na tyle gospodarczo samodzielne, aby dalsze jego istnienie było rzeczą praktycznie możliwą także i niezależnie od istnienia gospodarstwa głównego.

Wyszczególnienie gospodarstw, które mogą w powyższym rozumieniu wchodzić w rachubę jako gospodarstwa uboczne przy gospodarstwach rolnych, zawarte jest w utrzymanym dotychczas w mocy rozporządzeniu Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 października 1936 r. (Dz. Ust. R. P. z 1936 r., poz. 590) w związku z załącznikiem do art. 23 ustawy o podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. Ust. R. P. z 1936 r., poz. 339).

Ustawa ta wraz z załącznikami straciła wprawdzie moc obowiązującą z dniem 1 stycznia 1939 r. (art. 16 ustawy o podatku obrotowym z dnia 4 maja 1938 r. — Dz. Ust. R. P. z 1938 r. poz. 292). Stworzona przez to luka istnieje też do dnia dzisiejszego. W praktyce jednak sądy rejestrowe opierają się i dziś jeszcze na wspomnianym załączniku.

W szczególności jako gospodarstwa tego rodzaju wchodzić mogą w rachubę:

- a) wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwa przemysłowe, zatrudniające ponad 15 pracowników lub — jeśli w przedsiębiorstwie stosowany jest napęd motorowy — ponad 10 pracowników;

ZWISCHEN WARTHEGAU UND UdSSR.

von Landesbauernführer Hellmut Körner

115 Seiten, 61 Abbildungen in Ganzleinen geb. Zł. 9.50

Zu beziehen vom

AGRARVERLAG, KRAKAU, NÜRNBERGERSTRASSE 5 a

23. Oktober 1936 (GBl. RP. ex 1936, Pos. 590) in Verbindung mit der Anlage zu Art. 23 des Gewerbesteuergesetzes vom 15. Juli 1925 (GBl. RP. ex 136, Pos. 339).

Dieses Gesetz, nebst Anlagen ist allerdings mit dem 1. Januar 1939 außer Kraft getreten. (Art. 16 des Umsatzsteuergesetzes vom 4. Mai 1938 — GBl. RP. ex 1938, Pos. 292). Dadurch entstandene Lücke besteht bis heute. Praktisch stützen sich die Registergerichte auf diese Anlage auch heute.

Als solche kommen in Frage:

- a) Gewerbebetriebe jeder Art die über 15 Arbeiter, oder — falls mit Kraftmaschinen ausgerüstet — über 10 Arbeiter beschäftigen;
- b) Getreidemühlen, mit Gesamtdurchmesser aller Mühlensteinpaare über 8 m (1 cm Länge eines Walzenpaares = 3 cm. \varnothing des Steinpaares. Zusammen-

Die Marktordnung

will

die Ernährungssicherung
für alle

stellung von 3 Walzen wird als zwei Paar Walzen behandelt); Brennereien, die über 200 000 hl Grad Alkohol erzeugen; Brauereien, die über 2 000 hl heiße Würze verarbeiten; Hefereien mit Brennereien verbunden, die über 400 q Preßhefe erzeugen und Preßhefefabriken, die über 200 q Preßhefe, erzeugen;

- c) ohne Rücksicht auf die Größe des Betriebes: Dampfölmühlen, Zuckerfabriken und Zuckerraffinerien, Rektifizierung des Rohsprits, Schnapsfabriken und unter Umständen auch Elektrizitätswerke.

Art. 17 HGB sieht eine Ordnungsstrafe zur Erzwingung einer Anmeldung, einer Zeichnung oder einer Einreichung von Schriftstücken vor. Die einzelne Strafe darf den Betrag von Zl. 500.— nicht übersteigen. Sie kann wiederholt auferlegt werden.

Nicht einwandfrei geklärt ist die Frage, ob die Wirkung der Eintragung nur das Nebengewerbe (den Nebenbetrieb) betrifft, oder ob zufolge der Eintragung eines Nebenbetriebes auch der landwirtschaftliche Hauptbetrieb unter das Handelsrecht fällt. Man dürfte mit guter Begründung annehmen, daß der landwirtschaftliche Hauptbetrieb auch in diesem Falle dem Handelsrecht weiterhin entzogen bleibt, es sei denn, daß gleichzeitig die Eintragung des Hauptbetriebes auf Antrag des Eigentümers aufgrund des Art. 8 HGB erfolgt.

Aus diesem Grunde ist eine weitergehende wirtschaftlich-technische Selbständigkeit des Nebenbetriebes — neben der inneren Abhängigkeit vom Hauptbetriebe — eine der wichtigsten Voraussetzungen seiner Eintragungsfähigkeit. Der Nebenbetrieb muß nach Art und Umfang einen in kaufmännischer Weise eingerichteten Geschäftsbetrieb erfordern und auch aufweisen, womit auch eine ordnungsgemäß vom Hauptbetriebe möglichst klar abgegrenzte Buchführung gemeint ist.

Die Anmeldung und beigelegten Urkunden sind, sowohl was ihre Form wie auch ihren Inhalt betrifft, vom Registergericht dahin zu prüfen, ob solche den unbedingt bindenden gesetzlichen Vorschriften entsprechen. Bei begründeten Bedenken hat das Registergericht auch die Wahrheit des Angemeldeten zu prüfen. Es ist hierbei an das Vorgebrachte nicht gebunden.

S. S.

- b) młyny zbożowe o łącznej średnicy wszystkich par kamieni młynskich ponad 8 m (1 cm długość pary walców = 3 cm średnicy pary kamieni młynskich); zestaw trzech walców uważa się za dwie pary walców); gorzelnie produkujące ponad 200 000 hektolitrostopni alkoholu; browary przerabiające ponad 2 000 hl gorącej brzezki; drożdżownie istniejące przy gorzelniach, a wytwarzające ponad 400 q drożdży prasowanych oraz samodzielne fabryki drożdży prasowanych, wytwarzające ponad 200 q drożdży prasowanych.
- c) niezależnie od rozmiarów przedsiębiorstwa: parowe olejarnie, cukrownie i rafinerie cukru, rektyfikacje surowego spirytusu, fabryki wódek oraz w pewnych okolicznościach także elektrownie.

Art. 17 KH przewiduje karę porządkową dla wymuszenia zgłoszenia, złożenia podpisu lub przedstawienia dokumentów. Kara w każdym poszczególnym wypadku nie może przekraczać sumy 500 zł. Można jednak nakładać ją wielokrotnie.

Z powołanych przepisów prawnych nie wynika z dostateczną jasnością, czy skutek prawny dokonanego wpisu obejmuje tylko przemysł uboczny (przedsiębiorstwo uboczne), czy też wskutek wpisu przedsiębiorstwa ubocznego także i gospodarstwo rolne, jako gospodarstwo główne, podpada tym samym pod działanie przepisów prawa handlowego. Można by z dużą racją przyjąć tezę, że główne gospodarstwo rolne także i w tym wypadku pozostaje w zasadzie poza obrębem mocy obowiązującej prawa handlowego, — chyba, że przedmiotem wpisu na zasadzie art. 8 KH jest na wniosek właściciela także gospodarstwo główne.

Z tego względu dość daleko idąca samodzielność gospodarczo-techniczna gospodarstwa ubocznego — bez względu na wewnętrzną jego zależność od gospodarstwa głównego — jest jednym z podstawowych warunków, od których zależy ważność wpisania go do rejestru. Gospodarstwo uboczne musi być przede wszystkim takiego typu i takich rozmiarów, jakie z natury rzeczy wymagają już organizacji całego interesu według zasad kupieckich i musi organizację taką rzeczywiście posiadać, — przez co m. i. ro-

TYGODNIK „ROLNIK”

gazeta dla drobnych rolników

Cena 1.-- złoty miesięcznie

Można zamówić przez **Wydawnictwo Rolnicze**
Kraków, Juliusza Lea 5a

zumieć należy również wymóg prawidłowej i od gospodarstwa głównego możliwie wyraźnie odgraniczonej rachunkowości.

Sąd rejestrowy obowiązany jest badać zgłoszenia o wpis do rejestru i dołączone do nich dokumenty, zarówno co do ich formy jak treści, czy zniży one zadość bezwzględnie obowiązującym przepisom prawnym. O ile zachodzą uzasadnione wątpliwości, sąd rejestrowy powinien zbadać również prawdziwość faktów przytoczonych w treści zgłoszenia. W tej mierze nie jest on związany tym, na co strona interesowaną się powołuje.

§ ANORDNUNGEN u. VERORDNUNGEN ROZPORZĄDZENIA i ZARZĄDZENIA

Erzeugnisse des Gartenbaues

Die Erzeuger von Gartenbauerzeugnissen sind verpflichtet, die gesamten Gartenbauerzeugnisse, soweit sie nicht im eigenen Betrieb oder zu Saatgut-zwecken oder zur Fütterung an die zum Betrieb gehörenden Tiere erforderlich sind, nach näherer Weisung der Regierung des Generalgouvernements (Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft) abzuliefern.

Die Ablieferung hat an die im § 1 der Anordnung über den Handel mit Erzeugnissen des Gartenbaues vom 6. August 1941 (VBlGG. S. 464) genannten Erfassungsstellen und Aufkäufer (Sammelstellen) zu erfolgen.

Die Betriebe, die Gartenbauerzeugnisse aller Art bearbeiten und verarbeiten, dürfen die von ihnen hergestellten Waren nur nach näherer Weisung der Regierung des Generalgouvernements (Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft) veräußern. Jede anderweitige Veräußerung ist ihnen untersagt.

Diese Anordnung tritt am Tage der Verkündung in Kraft. Sie gilt nicht für den Distrikt Galizien.

Verteilungsquoten für Sauerkraut und Gurken

Eine weitere Freigaberegulierung für Sauerkraut und konservierte Gurken brachten zwei neulich ergangenen Verfügungen der Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft, Abteilung Marktordnung.

Die Verteilungsquote betr. Sauerkraut ist mit sofortiger Wirkung für den Monat Januar 1942 in Höhe von 25% des Einschnitts ab 1. 10. 41 festgesetzt worden.

Die Freigaberegulierung betr. Gurken umfaßt konservierte Gurken aller Art der Ernte 1941, insbesondere: saure Gurken, Salzgurken, Gewürz-, Essig- und Senfgurken sowie Gurken aller Art in Gläsern, — mit Ausschluß jedoch von sterilisierten Gurken in Dosen, deren Verkauf auch weiterhin untersagt ist.

Die einzelnen Freigabequoten für konservierte Gurken wurden wie folgt festgesetzt:

Januar/Februar 1942	= 25%
März/April 1942	= 30%
Mai/Juni 1942	= 15%
einschließlich der bis 31. 12. 41 freigegebenen	30% = 100%.

Die Verteilung der freigegebenen Sauerkraut- und Gurkenmengen wird in den einzelnen Distrikten nach den von den Abteilungen Ernährung und Landwirtschaft der zuständigen Distriktsämter zu erteilenden näheren Weisungen erfolgen.

Leder für die Ablieferung von Schlachtvieh

Seit dem 1. August 1941 werden den Erzeugern und Mästern bei Ablieferung von Schlachtvieh auf Kreis- und Schlachtviehmärkten Prämien­scheine ausgestellt, die sie zum Bezug von Schuhen und Leder be-

Produkte ogrodnicze

Wytwórcy produktów ogrodnictwa obowiązani są dostarczyć według bliższych wskazówek Rządu Generalnego Gubernatorstwa (Głównego Wydziału Wyżywienia i Rolnictwa) wszystkich produktów ogrodnictwa, o ile one nie są wymagane dla własnego przedsiębiorstwa lub do celów zasiewu lub do karmienia zwierząt, należących do przedsiębiorstwa.

Dostawa winna nastąpić do zbiornic i osób skupujących (placówek skupu), wymienionych w § 1 zarządzenia o handlu produktami ogrodnictwa z dnia 6 sierpnia 1941 r. (Dz. Rozp. GG. str. 464).

Przedsiębiorstwom, które obrabiają i przerabiają produkty ogrodnictwa wszelkiego rodzaju, wolno towary przez siebie wytworzone sprzedawać tylko według bliższych wskazówek Rządu Generalnego Gubernatorstwa (Głównego Wydziału Wyżywienia i Rolnictwa). Każdy inny zbyt jest im zakazany.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Nie obowiązuje ono dla Okręgu Galizien (Galicja).

Kwoty zbytu kapusty i ogórków

Dalsze normy rozdziałowe dla wolnego zbytu kiszzonej kapusty i konserwowanych ogórków przyniosły dwa ostatnio wydane zarządzenia Wydziału Głównego Wyżywienia i Rolnictwa, Wydział Reglamentacji Rynku.

Odnośnie do kiszzonej kapusty kwota rozdziałowa oznaczona została ze skutkiem natychmiastowym na okres miesięcia stycznia 1942 r. w wysokości 25% kwoty repartycyjnej ustalonej ostatnio od dnia 1. 10. 41.

Unormowanie kwot dotyczących wolnego zbytu ogórków obejmuje wszelkiego rodzaju konserwowane ogórki pochodzące ze zbioru 1941 r., a w szczególności: ogórki kiszzone, ogórki solone, ogórki marynowane w korzeniach, w occie i w musztardzie oraz wszelkiego rodzaju ogórki w szklanych słojach — z wyłączeniem jednak ogórków sterylizowanych w puszkach, których sprzedaż jest i nadal zabroniona.

Poszczególne kwoty rozdziałowe dla ogórków konserwowanych ustalone zostały jak następuje:

Styczeń/luty 1942	= 25%
marzec/kwiecień 1942	= 30%
maj/czerwiec	= 15%

co wraz z przeznaczoną już dla wolnego zbytu do dn. 31. 12. 41.

kwotą 30% czyni 100%.

Rozdział zwolnionych dla sprzedaży ilości kiszzonej kapusty i ogórków w poszczególnych Okręgach dokonany będzie podług bliższych wskazówek, jakich udzieli Wydział Wyżywienia i Rolnictwa właściwych Urzędów Okręgowych.

Skóra za dostawę bydła

Od dnia 1 sierpnia 1941 r. producenci bydła rzeźnego oraz zajmujący się jego tuczeniem otrzymują na targach powiatowych i na targach bydła rzeźnego kwity premiowe uprawniające do nabycia obuwia i skóry.

rechtlichen. Die Ausfüllung der Prämien Scheine erfolgt durch die Abrechnungsstelle des Kreis- oder Schlachtviehmarktes, an der der Erzeuger oder Mäster sein Vieh an einen Viehhandelsbetrieb oder einem fleischbe- und -verarbeitenden Betrieb im Rahmen der gegebenen Marktordnungsvorschriften verkauft. Als Mäster ist nur derjenige anzusehen, der Rindvieh mindestens 4 Monate und Schweine mindestens 6 Monate auf eigene Rechnung gemästet hat.

Der Prämien Schein besteht aus einem Stammabschnitt und abtrennbaren Abschnitten. Diese Prämien Scheine berechnen den Besitzer vorwiegend zum Bezug von Schuhen. Daneben wird auch in kleinem Maße auf dem Prämien Schein Leder für Geschirre oder zur Reparatur von Schuhen ausgegeben.

Aus fabrikationstechnischen Gründen ist es nicht immer möglich, der Landwirtschaft Schuhe zu liefern, die geeignet sind, die verbrauchten Arbeitsschuhe zu ersetzen. Die Regierung ist daher verschiedentlich darauf hingewiesen worden, daß sich im Besitz der Erzeuger zum großen Teil Schuhe und Schafstiefel befinden, die noch verwendungsfähig sind, wenn sie neu vorgeschuht werden. Es fehlt jedoch der ländlichen Bevölkerung an Leder zum Vorschuhlen wie auch an Bodenleder.

Diesem Wunsch der Landwirtschaft wird Rechnung getragen, indem ab 1. 1. 1942 über 6% des Wertes des abgelieferten Schlachtviehs ein Prämien Schein zum Bezug von Leder ausgegeben wird. Ferner kann der Ablieferer auf diesen Prämien Schein 6% des Prämienwertes an Zigaretten beziehen. Prämien Scheine zum Bezug von Schuhen gelangen mit Beginn des Jahres 1942 nicht mehr zur Ausgabe.

Die im Jahre 1941 ausgegebenen Prämien Scheine zum Bezug von Schuh- und Lederwaren verlieren mit dem 31. 12. 1941 ihre Gültigkeit. Die bis zu diesem Termin nicht eingelösten Schuh- und Prämien Scheine dürfen nur dann zur Einlösung gebracht werden, wenn sie vom Bürgermeister oder Vogt (Wójt), der für den Ablieferer zuständig ist, gültig geschrieben werden.

Auf den gültig geschriebenen Prämien Scheinen kann bis zum 28. 2. 1942 zu 25% des angegebenen Prämienwertes Leder bezogen werden.

Nach dem 1. 1. 1942 erfolgt die Ausstellung der Prämien Scheine nach den gleichen Grundsätzen wie bisher, jedoch mit folgender Abänderung:

Auf den Stammscheinen des Prämien Scheines (oberer Abschnitt) wird ungeachtet des Textes 12% des Ablieferungswertes des Prämienwertes eingetragen. Der bisher

Die Marktordnung sichert die Ernährung

für Schuhe gültige untere Abschnitt erhält den Stempel- aufdruck „Zigaretten“. Er berechtigt, wie bereits erwähnt, zum Bezug von Zigaretten in Höhe von 6% des Ablieferungswertes.

Der bisher zum Bezug von „Leder bzw. Schuhe“ vorgesehene zweite untere Abschnitt kann künftig nur noch zum Einkauf von Leder benutzt werden.

Soweit Eisenerzeugnisse als Prämien für abgeliefertes Schlachtvieh herausgegeben wurden, sind keine Änderungen der getroffenen Maßnahmen vorgesehen.

Das Leder wird von den Kreislederhändlern bzw. von den Kreishauptmann mit der Verteilung von Leder beauftragten Geschäften an die Prämien Scheininhaber ausgegeben. Die Zigaretten gelangen bei den Kreisgenossenschaften, Bezirksgenossenschaften und deren Filialen zur Ausgabe. Das vorhandene Leder wird entsprechend den von der Hauptabteilung Wirtschaft

Do wystawiania kwitów premiowych upoważnione jest biuro obrachunkowe tego targu powiatowego wzgl. targu bydła rzeźnego, na którym producent lub hodowca sprzedaje swe bydło — stosownie do obowiązujących w danym miejscu i czasie przepisów reglamentacji rynku — bądź kupcowi upoważnionemu do handlu bydłem, bądź przedsiębiorstwu obróbki lub przeróbki mięsa. Za hodowcę bydła tucznego może być uważany tylko ten, kto tuczył na własny rachunek bydło rogacze przynajmniej przez 4 miesiące, lub nierogaczną przynajmniej 6 miesięcy.

Kwit premiowy składa się z odcinka pierwiastkowego i z odcinków przeznaczonych do odłączenia. Kwit premiowy uprawnia swego posiadacza w głów-

Nie marnujcie niczego!

nej mierze do nabycia obuwia. Oprócz tego może on otrzymać na kwit premiowy niewielką ilość skóry na uprząż lub na naprawę obuwia.

Technika fabrykacji obuwia nie zawsze pozwala na to, aby dostarczyć rolnikom takiego obuwia, które by mogło zastąpić im zniszczone buty robocze. Z uwagi na to zwracano się już z różnych stron do Rządu z przedstawieniami, że producenci rolni posiadają po większej części takie trzewiki zwykłe lub buty z cholewami, które mogłyby służyć jeszcze przez pewien czas, gdyby otrzymały nowe przyszwę. Ludność wiejska nie posiada jednak ani skóry potrzebnej na przyszwę, ani też skóry na spody.

Tej potrzebie ludności rolniczej uczyniono obecnie w ten sposób zadość, że od dnia 1 stycznia 1942 r. wydawane będą kwity premiowe na zakup skóry w ilości stanowiącej równowartość 6% odstawnego bydła rzeźnego. Ponadto każdy dostawca bydła może nabyć na ten sam kwit premiowy papierosy na sumę odpowiadającą 6% wartości premii. Natomiast kwity premiowe, uprawniające do nabycia gotowego obuwia, nie będą już od początku 1942 r. wydawane.

Kwity premiowe na zakup obuwia i towarów skórzanych, wydane w ciągu 1941 r., tracą ważność z dniem 31 grudnia 1941 r. Kwity na obuwie i na inne premie, z których nie skorzystano do upływu powyższego terminu, mogą być jeszcze wykupione, o ile ważność ich zostanie potwierdzona przez właściwego burmistrza lub wójta.

Na kwity, których ważność została potwierdzona, można nabywać jeszcze skórę do dnia 28 lutego 1942 r. do wysokości 25% uwidocznionej na nich wartości premii.

Począwszy od dnia 1 stycznia 1942 r. kwity premiowe wydawane będą na tych samych zasadach co dotychczas, z następującą zmianą:

Na odcinku głównym kwitu premiowego (odcinek górny), bez względu na tegoż brzmienie zaznacza się 12% wartości odstawy jako wartość premii. Odcinek dolny, ważny dotychczas na obuwie, przestemplowuje się drukiem „papierosy“.

Uprawnia on, jak już wspomniano, do nabycia papierosów na sumę odpowiadającą 6% wartości odstawy. Drugi dolny odcinek, który uprawniał dotychczas do nabycia „skóry lub obuwia“, może być na przyszłość użyty już tylko do nabycia skóry.

Zarządzenia, z których mocy wydawane były dotąd towary żelazne jako premie za odstawnie bydło rzeźne, nie uległy żadnej zmianie.

Skórę wydawać będą posiadaczom kwitów premiowych powiatowi handlarze skór oraz sklepy uprawnione przez starostę powiatowego do rozdziału skóry.

Papierosy wydawane będą przez Spółdzielnie Powiatowe i Spółdzielnie Okręgowe oraz przez filie tychże. Rozporządzalne na ten cel zapasy skóry rozdzielane będą stosownie do postanowień wydanych przez Wydział Główny

festgelegten Bestimmungen als Bodenleder, oder Oberleder oder Futterleder verteilt. Kein Prämienscheininhaber hat Anspruch auf eine bestimmte Ledersorte.

Bekämpfung von Bienenkrankheiten

Es wird die Anordnung getroffen, daß im Falle des Ausbruchs von Faulbrut oder Milbenseuche der Bienen, oder im Falle der Befürchtung des Ausbruchs einer solchen Seuche, dem Kreishauptmann (Stadthauptmann), dem Bürgermeister, dem Vogt, dem Schulzen oder dem nächsten Polizeiposten Anzeige zu erstatten ist.

Sachverständigen, oder anderen zur Durchführung des Bekämpfungsdienstes bestellten Personen ist der Zutritt zu allen Bienenständen zu gewähren, und die nötige Unterstützung zu erteilen.

Beim Vorliegen eines Seuchenverdachts hat der Besitzer des Bienenstandes dafür zu sorgen, daß Bienenvölker oder Teile von solchen, lebende oder tote Bienen, Bienenbrut, Waben oder Wabenteile, Wabenabfälle, Wachs, Honig, nicht besetzte Bienenwohnungen oder Bienengeräte bienendicht aufbewahrt werden.

Wird ein Bienenvolk als verseucht festgestellt, so ist das Gebiet im Umkreis von 5 km um den verseuchten Bienenstand vom Kreishauptmann zum Sperrgebiet zu erklären. Das Wegbringen von Bienen aus dem Sperrgebiet ist nur mit Genehmigung des Kreishauptmanns nach Einholung des Gutachtens zulässig.

Grundsteuer in Galizien

Es wird angeordnet, nach welchen Verordnungen und Dekreten die erstmalige Veranlagung zur Grundstücksteuer (Gebäudesteuer) im Distrikt Galizien für das Kalenderjahr 1942 erfolgt.

Bemessungsgrundlage (Besteuerungsgrundlage) für das Kalenderjahr 1942 bildet der zwölffache Mietzins oder Pachtzins, der für den Monat Januar 1942 erzielt wurde. Bei Ermittlung der Bemessungsgrundlage nach dem Umsatzwert, ist von dem Preis auszugehen, der im Januar 1942 für ebensolche oder ähnliche Grundstücke erzielt worden ist.

Die Grundsteuer für das Kalenderjahr 1941 gilt als abgegolten, wenn die nach bisherigem Recht für 1941 zu entrichtenden Steuern gezahlt worden sind.

ny Gospodarki, jako skóra na spody, na przyszwly lub na wkłady. Posiadaczom kwitów premiowych nie przysługuje prawo wyboru tej lub innej kategorii skóry.

Zwalczanie chorób pszczelich

Postanowienie przepisuje, że w razie wybuchu w pasiece zgnilca lub zarazy roztoczowej pszczoł lub obawy wybuchu tej zarazy, należy zrobić doniesienie do Starosty Powiatowego (Miejskiego), burmistrza, wójta, sołtysa lub do najbliższego posterunku policji. Rzeczoznawcom i innym osobom, ustanowionym celem zwalczania zarazy pszczoł, należy zezwolić na dostęp do wszystkich pasiek i udzielić potrzebnego poparcia.

W razie podejrzenia o zarazę posiadacz pasieki ma dbać o to, aby roje, ich części, żywe lub martwe pszczoły, czerw, węzy lub części węż, odpadki węż, wosk, miód, nie zajęte ule albo sprzęt pszczelarski były zabezpieczone przed dostępem pszczoł. W razie stwierdzenia, że rój jest zarażony, Starosta winien uznać obszar w obwodzie 5 km dokoła zarażonej pasieki za okręg zamknięty, z którego wolno wywozić pszczoły tylko za zgodą Starosty po zasięgnięciu opinii rzeczoznawcy.

Za zabicie rojów, dokonane na zarządzenie Starosty może być przyznane odszkodowanie, o które należy postawić wniosek do Starosty.

Podatek od nieruchomości w Galicji

Postanawia się, według których rozporządzeń i dekretów dokonuje się pierwszego wymiaru podatku od nieruchomości (podatek od budynków) za rok kalendarzowy 1942 w Okręgu Galicja.

Podstawę wymiaru podatku od nieruchomości na rok kalendarzowy 1942 stanowi dwunastokrotny czynsz z tytułu najmu lub czynsz dzierżawny, należny za miesiąc styczeń 1942. Przy ustalaniu podstawy opodatkowania według wartości obrotowej przyjmuje się cenę, jaką osiągnięto w styczniu 1942, za takie same lub podobne nieruchomości. Podatek od nieruchomości za rok kalendarzowy 1941 uważa się za wyrównany, jeśli zapłacono podatki, które należy według dotychczasowego prawa uiścić za rok 1941.

Fragekasten Skrzynka zapytań

Frachterstattung durch die L. Z.

Frage: Wann erfolgt Frachterstattung durch die Landwirtschaftliche Zentralstelle?

Antwort: I. Um den gesetzlich festgelegten Preis zu erhalten, muß der landwirtschaftliche Erzeuger als Verkäufer seine Ware frei derjenigen ihm nächstgelegenen Verladestelle liefern, von der sie mit Eisenbahn oder Schiff versandt werden kann. Liefert er an eine Mühle, so ist die Ware frei Mühlenempfangs-

Zwrot kosztów frachtu przez C. U. R.

Pytanie: Kiedy Centralny Urząd Rolniczy zwraca koszt frachtu?

Odpowiedź: 1. Producent rolny, który chce za swe produkty otrzymać urzędowo ustaloną cenę, musi jako sprzedawca odstawić towar franco do tego najbliższej leżącego miejsca załadowania, z którego towar może już być wysłany dalej koleją lub statkiem. Jeżeli dostarcza swój towar młynowi, wówczas dostawa musi być

station oder der der Mühle nächstgelegenen Wasserstation zu liefern. Die Abfuhrkosten von der Bahn oder vom Schiff hat die Mühle zu tragen (vergl. § 5 Abs. 2 der Anordn. über die Preisfestsetzung für Getreide usw. vom 2. 8. 1941).

Wenn der Erzeuger den Transport zu der ihm nächstgelegenen Eisenbahnstation der Erfassungsstelle überläßt, die ihn mit eigenen Transportmitteln besorgt, muß er sich folgende Abzüge gefallen lassen:

bei einer Entfernung über	3—5 km	—,50 Zl. je 100 kg
" " " "	5—10 " "	—,75 " " 100 "
" " " "	10—15 " "	1.— " " 100 "
" " " "	15—20 " "	1,25 " " 100 "
" " " "	20—25 " "	1,50 " " 100 "
" " " "	über 25 " "	2.— " " 100 "

Liegt die Erfassungsstelle am Ort einer Handlungsmühle und liefert sie die Ware zur Verarbeitung an die Handlungsmühle, so dürfen dem Erzeuger für den Transport von der Erfassungsstelle zur Handlungsmühle keine Abzüge gemacht werden. Der Grundpreis für Roggen mit Zuschlag (Druschprämie) beträgt (vergl. Art. 1 und la zur Anordn. über die Preisfestsetzung für Getreide usw. vom 2. 8. 41):

in der Zeit vom	15. 7. 41—30. 9. 41	28.— Zl. je 100 kg
" " " "	1. 10. 41—30. 1. 42	27.— " " 100 "
" " " "	1. 2. 42—28. 2. 42	26.— " " 100 "

Der Mehleinkaufspreis für Roggen beträgt für das ganze Wirtschaftsjahr 1941/42 gleichbleibend 30.— Zl. je 100 kg. Der Weizenerzeugerpreis beträgt für das ganze Wirtschaftsjahr 1941/42 ebenfalls gleichbleibend 32.— Zl., der Mehleinkaufspreis für Weizen 38.— Zl. je 100 kg.

Soweit Brotgetreide (Roggen und Weizen) sowie Mehl und Kleie mit der Eisenbahn oder auf dem Wasserweg befördert werden, werden die Frachtkosten von der Frachtausgleichskasse der Landwirtschaftlichen Zentralstelle vergütet. Gebühren für Anschlußgleis auf der Empfangsstation gelten jedoch nicht als Fracht. Die Frachterstattung erfolgt nach Einreichung einer Zusammenstellung der Frachtbriefe mit Angabe der Kontraktnummern (wenn solche geschlossen wurden) und Beifügung der Abrechnung. Die Frachtausgleichskasse der Landwirtschaftlichen Zentralstelle befindet sich in Krakau, Hans-Dürer Straße 32.

II. Soweit es sich um Metzgetreide handelt, sind die Erfassungsstellen oder Handlungsmühlen verpflichtet, es

Bestellt für Eure Mitarbeiter den

„Kalendarez Rolniczy 1942“

im Agrarverlag

Krakau, Nürnbergerstr. (Jul. Lea) 5a

von den Lohn- und Umtauschmühlen abzutransportieren. (§ 16 Abs. 4 der Anordn. über die Getreide- und Futtermittelwirtschaft im Wirtschaftsjahr 1941/42 vom 17. 7. 41.)

Die Lohn- und Umtauschmühle erhält jedoch von der Handlungsmühle für Lagerung des Metzgetreides 0,20 Zl. für je 100 kg und wenn sie den Transport des Metzgetreides zur Erfassungsstelle oder Handlungsmühle selber ausführt, außerdem 1 Zl. für je 100 kg. Wenn die zwischen Erzeugerpreis und Mehleinkaufspreis bestehende Spanne nicht ausreicht, um die Transportkosten des Metzgetreides zu bestreiten, kann Erstattung der Mehrkosten bei der Frachtausgleichskasse der Landwirtschaftlichen Zentralstelle beantragt werden. Hierzu ist eine Bestätigung des ausgeführten Transportes beizufügen, welche die beförderte Menge sowie Zahl und Art der Transportmittel angibt und von der zuständigen Kreishauptmannschaft, Amt für Ernährung und Landwirtschaft, ausgestellt wird.

uskutecznioma franco do stacji odbiorczej odnośnego młynna lub do najbliższej tego młynna leżącej stacji wodnej (przystani). Koszty przewiezienia ze stacji kolejowej lub ze statku do młynna ponosi młyn (porów. § 5 ust. 2 zarządzenia o ustaleniu cen zboża itd. z dnia 2. 8. 1941 r.).

Producent może również transport towaru do najbliższej położonej stacji kolejowej przerzucić na właściwą stację ujęcia, która wykona transport własnymi środkami przewozowymi; wówczas jednak potrąci mu się od ceny następujące kwoty:

przy odległości ponad	3—5 km	—,50 zł za 100 kg
" " " "	5—10 " "	—,75 " " 100 "
" " " "	10—15 " "	1.— " " 100 "
" " " "	15—20 " "	1,25 " " 100 "
" " " "	20—25 " "	1,50 " " 100 "
" " " "	ponad 25 " "	2.— " " 100 "

Jeżeli jednak stacja ujęcia ma swą siedzibę w miejscowości, w której znajduje się młyn handlowy i dostarczony sobie towar odstawia do tegoż młynna dla przeróbki, wówczas od ceny należnej producentowi nie wolno odliczać żadnych potrąceń za transport ze stacji ujęcia do młynna handlowego. Cena zasadnicza żyta wraz z dodatkiem (premią za omłot) wynosi (porów. zał. 1 i la do zarządzenia o ustaleniu cen zboża itd. z dnia 2. 8. 1941 r.):

w czasie od	15. 7. 41 do 30. 9. 41	28.— zł za każde 100 kg
" " " "	1. 12. 41 do 30. 1. 42	27.— " " 100 "
" " " "	1. 2. 42 do 28. 2. 42	26.— " " 100 "

Cena nabywca dla młynów wynosi przez cały rok gospodarczy 1941/42 bez zmiany 30.— zł. za 100 kg. Cena produkcyjna pszenicy wynosi za cały rok gospodarczy 1941/42 również bez zmiany 32.— zł. za 100 kg, cena zaś nabywca dla młynów 38.— zł. za 100 kg.

Cena nabywca dla młynów wynosi przez cały rok gospodarczy 1941/42 bez zmiany 30.— zł. za 100 kg. Cena produkcyjna pszenicy wynosi za cały rok gospodarczy 1941/42 również bez zmiany 32.— zł. za 100 kg, cena zaś nabywca dla młynów 38.— zł. za 100 kg.

O ile zboże chlebowe (żyto i pszenica), mąka lub otręby przewożone są koleją lub drogą wodną, wówczas koszty frachtu zwraca frachtowa kasa wyrównawcza Centralnego Urzędu Rolniczego. Opłat za tor dojazdowy na stacji odbiorczej nie wlicza się jednak do kosztów frachtu. Zwrot kosztów frachtu następuje po przedłożeniu zestawienia listów przewozowych z podaniem numerów kontraktów (o ile one były zawarte) i z dołączeniem obrachunku. Frachtowa kasa wyrównawcza Centralnego Urzędu Rolniczego ma swą siedzibę w Krakowie, ul. Mikołajska 32.

II. O ile chodzi o t. zw. zboże miarkowe, stacje ujęcia wzgl. młyny handlowe są obowiązane załatwić transport tego zboża z młynów pracujących za opłatą lub na wymianę (§ 16 ust. 4 zarządzenia o gospodarce zbożem i paszami w roku gospodarczym 1941/42 z dnia 17. 7. 1941).

Młyn przerabiający za opłatą lub na wymianę pobiera jednak od młynna handlowego tytułem opłaty za składowanie zboża miarkowego 0,20 zł za 100 kg, o ile zaś sam załatwił transport zboża miarkowego do stacji ujęcia lub do młynna handlowego, ponadto jeszcze 1.— zł za 100 kg. Jeżeli rozpiętość pomiędzy ceną produkcyjną a ceną nabywca dla młynów nie wystarcza na pokrycie kosztów transportu zboża miarkowego, można złożyć wniosek w frachtowej kasie wyrównawczej Centralnego Urzędu Rolniczego o zwrot niepokrytej nadwyżki kosztów. Do wniosku takiego należy załączyć poświadczenie załatwienia odnośnego transportu, które winno zawierać wyszczególnienie odwiezionej ilości towaru oraz ilości i rodzaju użytych środków przewozowych; poświadczenie takie wystawia właściwe Starostwo, Urząd Wyżywienia i Rolnictwa.

Rolnicy!

Już ukazały się z niecierpliwością oczekiwane książki BIBLIOTEKI ROLNICZEJ!!!

Doświadczeni fachowcy piszą dla rolnika, omawiając na podstawie praktyki wszystkie zagadnienia gospodarstwa rolnego, hodowli bydła i uprawy roli. Niejedna dobra rada uchroni Was w wielu wypadkach przed dużymi stratami oraz wskaże Wam drogę do ulepszeń.

Parę groszy przyniesie Wam tysiakkrotne zyski!

Zeszyt 1:

„Właściwa hodowla cieląt”
przez Dr. Rudolfa Ruffessa.

Tuż mówić do Was hodowca zwierząt z własnej bogatej praktyki. Objaśnienia jego ilustrowane licznymi obrazkami wskazują praktycznie, jak należy właściwie postępować, jak uniknąć strat i w jaki sposób osiągnąć można największe zyski z hodowli.

35 stron z 11 rycinami. Cena 3.— zł.

Zeszyt 2:

„Budownictwo z gliny na wsi”
przez architekta Karola Küntzela.

Architekt i budowniczy, specjalista budowy z gliny dla gospodarstw rolnych, opisał swoje liczne doświadczenia w tej książce; służy Wam radą we wszystkich kwestiach budowy z gliny, uwzględniając straż gospodarczą, utrzymanie oraz wyzyskanie już istniejących budowli.

24 stron z 26 rycinami. Cena 2.50 zł.

Zeszyt 3:

„Sadownictwo w gospodarstwie wiejskim”
napisał Radca Otto Wagner.

Fachowiec sadownictwa wskazuje Wam drogę do podniesienia wydajności drzew owocowych. Omawia dobór gatunków drzew przy zakładaniu szkółek, wskazuje, jak właściwie i skutecznie nawozić, jak obcinać i uszlachetniać drzewa owocowe.

70 stron, 34 ryc. Cena 5.— zł.

Zeszyt 4:

„Hodowla konia”
Dr. Juliusza Kiela.

Broszura Dr. Kiela opisuje fachowo prowadzoną hodowlę koni, służąc każdemu praktyczną radą w tak ważnym zagadnieniu.

75 stron, 23 ryc. Cena 4.— zł.

Zeszyt 5:

„Tuczenie świń paszą z własnego gospodarstwa”
Dr. Jana Wackera.

Autor omawia, jak przy minimalnych wydatkach osiągnąć można najlepsze wyniki w tuczeniu. Niewątpliwie znajdziesz i Ty niejedną wskazówkę do lepszego wykorzystania środków do tuczenia świń.

30 stron, Cena 2.50 zł.

Zeszyt 6:

„Hodowla prosiąt”
Dr. Waltera Wörra.

W tomie niniejszym opisuje autor w sposób popularny chów prosiąt, kreśli, jak należy karmić, jak zapobiegać chorobom, wreszcie do jak doskonałych rezultatów doprowadza racjonalna hodowla.

40 stron, 25 ryc. Cena 3.50 zł.

Zeszyt 7:

„Nowoczesna gospodarka pastwiskowa”
Prof. Dr. R. Geitha.

Doświadczony praktyk poucza w tej broszurze, co powinien wiedzieć każdy rolnik o doborze roślin pastwiskowych, o ich dostawie, pielęgnowaniu i gospodarowaniu pastwisk.

80 stron, 51 ryc. Cena 5.50 zł.

Zeszyt 8:

„Uprawa lucerny na lekkim gruncie”
Prof. Dr. Alfreda Kōnekampa.

Lucerna jest rośliną masowo uprawianą, zawierającą najwięcej białka, w użyciu wielostronną i najbardziej oszczędną rośliną pastewną. Ty więc zainteresujesz się napewno niniejszą broszurką, jako wielce ciekawą i pouczającą.

45 stron, 21 ryc. Cena 4.— zł.

Zeszyt 9:

„Nawozy naturalne”

Prof. Dr. E. Scheffera.

Dbaj o zdrową glebę!!! Nie tylko sztuczne nawozy są nieodzownym dla roli składnikiem — i nawozy naturalne są konieczne. O ich racjonalnym użyciu i przechowaniu poucza autor w tej książce.

55 stron, 7 ryc. Cena 4.50 zł.

Zeszyt 10:

„Pielęgnacja podków i kopyt”

Dr. Jana Jöckla
i Prof. Dr. Stockklausnera.

Rok rocznie marnuje się wiele wydatków z powodu niezajomości, jak ważną kwestią jest racjonalne pielęgnowanie kopyt i podków. Książka niniejsza służy radą i wskazuje, jak pomóc sobie w tych licznych wypadkach utrzymania zdrowego bydła i podniesienia ich wydajności pracy.

75 stron, 64 ryc. Cena 5.— zł.

Obecnie zaczęto wydawać tomy od 1—7, a w najbliższym czasie ukazą się i następne tj. od 8—10. Dostawa nastąpi za pobraniem pocztowym. Do wyżej wymienionych cen dolicza się koszty przesyłki. Wystarczy wypełnić zamówienie na załączonym blankiecie i przesłać jako druk na adres:

WYDAWNICTWO ROLNICZE

KRAKÓW, NURNBERGERSTRASSE 5a (JULIUSZA LEA 5a)

tu wyciąć

i w otwartej kopercie do Wydawnictwa Rolniczego wysłać!!!

Niniejszym zamawiam przesyłkę za pobraniem pocztowym:

Tom I.... egz. „Właściwa hodowla cieląt”.	Tom VI.... egz. „Hodowla prosiąt”.
„ II.... „ „Budowle z gliny na wsi”	„ VII.... „ „Nowoczesne pastwisko”.
„ III.... „ „Sadownictwo w gospodarstwie wiejskim”.	„ VIII.... „ „Uprawa lucerny na lekkim gruncie”.
„ IV.... „ „Hodowla konia”.	„ IX.... „ „Nawóz naturalny”.
„ V.... „ „Tuczenie świń paszą z własnego gospodarstwa”.	„ X.... „ „Pielęgnacja kopyt i podków”.

Nazwisko

Imię

Miejscowość

Poczta

Ulica, Nr. domu

(Niepotrzebne skreślić!)

In dem abgelaufenen Jahre...

habe ich den mir so oft gegebenen Rat befolgt.

Meine Maschinen wurden im Winter in einer Landmaschinen-Reparaturwerkstatt nachgesehen. Alle Teile, die abgenutzt waren und eine Störung verursachen konnten, wurden ausgewechselt.

Die Ernte wurde deshalb schneller, sicherer und verlustloser eingebracht.

Ich werde im kommenden Jahre auch so handeln.

W ubiegłym roku...

usłuchałem tak często udzielanych mi rad.

Podczas zimy zostały moje maszyny przejrane w warsztacie reparacyjnym maszyn rolniczych. Wszystkie zużyte części, które mogły spowodować jakąś przeszkodę, zostały wymienione.

Dlatego zebrałem żniwa

prędzej, pewniej
i z mniejszymi stratami

W przyszłym roku postąpię tak samo.

LANDWIRTSCHAFTLICHE ZENTRALSTELLE
KUNDENDIENST • REPARATURWERKSTÄTTE • ERSATZTEILLAGER

ÜBERALL IM GENERALGOVERNEMENT

Kaffeerösterei und Kaffee-Ersatzfabrik

„PLUTON“

Palarnia Kawy i Fabryka Kawy Zbożowej

T. M. TARASIEWICZÓW A. G. - S. A.

Warschau, Żytniastr. 10 • Warszawa ul. Żytnia 10

Fernruf 580-97 Telefon

PAPIER
FÜR VERPACKUNG
UND VERWALTUNG

PAPIERGROSSHANDLUNG

Michał Fleischer

TREUHÄNDIGE VERWALTUNG

Krakau, Reichsstraße 6

Tel. 106-38 und 175-56

Lemberg, Sixtusstraße 23

Tel. 224-22

DR. A. WANDER A. G.

erzeugt unter anderen:

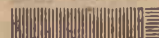
Marmelade, Fruchtsäfte, Tomatenmark,
Weltbekannte Kraftnahrungen, Nahrungsmittelpräparate, Malz-
extrakte, Puddingpulver, Gelees, „DAWA“-Backpulver, Vanillin-
Zucker. Backöle — und etliche chemisch-technische Erzeugnisse**C. ULRICH** Centrala - WARSZAWA
Ceglana 11 - Tel. 568-60

Rok zał. 1805

*Hodowla i sprzedaż: Nasiona, drzewka, narzędzia
ogrodnicze, cebulki, rośliny*

Cenniki na żądanie.

Stacja hodowli nasion. Stacja oceny nasion. Stacja ochrony roślin

Maszyny do wyro-
bu dachówek ce-
mentowych, formy
do rur Portland
Cement, wapno,
farby cemen-
to-
we, materiały bu-
dowlane sprzedaż
„Maszynobet“Dom Przemysłu owo-
handlowy Klemens
Jura, Kraków ul.
Krowoderska L. 4,
Telefon Nr 183-30
Skład i warsztaty:
Gęsia R.**Meble - darmo**przesyłka na prowincję.
Wybór sypialni, stołowych,
gabinetów, salonów, szaf,
tapczanów

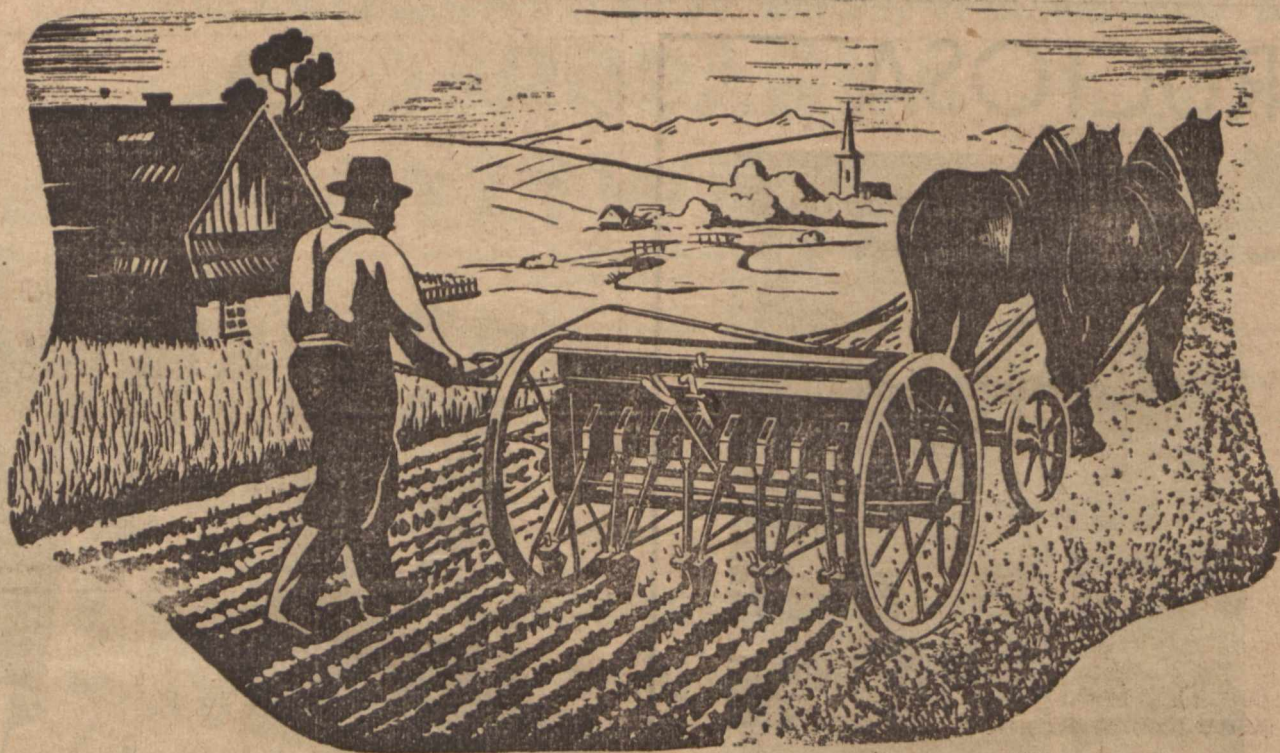
Warszawa, Świętokrzyska 12 (Sklep)

**Konserven-
und Nahrungsmittel - Fabrik****Fabryka Konserw
i przetworów spożywczych****» W A N D A «**

W A R S Z A W A

Bracia Pakulscy

W A R S Z A W A

Von der Wichtigkeit des Saatbettes...

Eine saubere Furche und eine zeitlich richtige Zubereitung des Saatbettes sind die Grundlagen für ein gutes Gedeihen der Feldfrüchte und die Voraussetzung für eine zufriedenstellende Ernte. Wenn auch zwischen Saat und Ernte mancher Fehler gut gemacht werden kann, in jedem Fall ist die sorgfältig zubereitete Saatfurche für den Ernteerfolg ausschlaggebend. Fruchtfolge, Düngung, Sortenwahl und anderes mehr kann für den Erfolg wesentlich sein — ebenso wichtig aber ist, daß der Pflug zum Acker paßt und auch die Auswahl der sonstigen Ackergeräte richtig getroffen ist.

O ważności gleby...

Czysta bruzda i stosowne przygotowanie gleby są podstawą dobrego i pomyślnego dojrzewania plodów rolnych i dają nadzieję pomyślnego żniwa. Jeżeli nawet między zasiewem a żniwami popełnić można bezkarnie niejedną błąd, to starannie przygotowana gleba ma w swych skutkach dla wyniku żniwa, rozstrzygające znaczenie. Porządek siania, nawóz, wybór gatunku, są ze względu na wynik żniw bardzo ważne, jednak nie mniejsze znaczenie ma odpowiedni dobór pługa i innych narzędzi rolniczych.

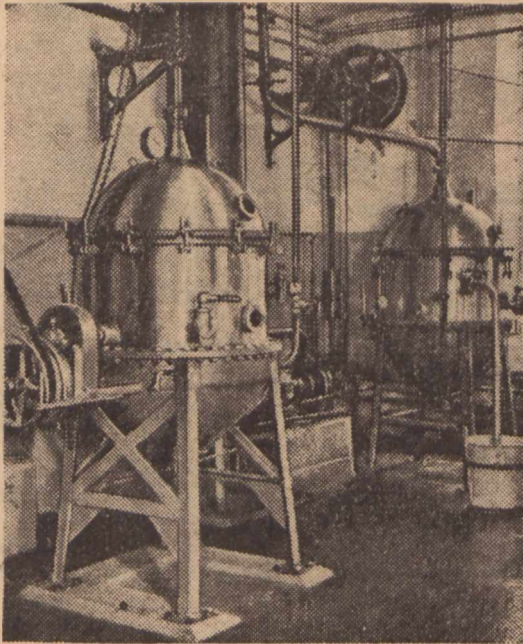

LANDWIRTSCHAFTLICHE ZENTRALSTELLE

WARSZTATY REPERACYJNE • OBSŁUGA KLIENTÓW • CZĘŚCI ZASTĘPCZE

W CAŁYM GENERALGOUVERNEMENT

FRUCTOSA

*Marmelade
und Konserven*

BIER · SCHNÄPSE · LIMONADEN

in bekannter Güte empfiehlt

A. G. Habermusch u. Schiele

Warschau, Grzybowskastr. 58

Gegr. 1846 rok zał.

PIWA · WÓDKI · LEMONIADY

znane ze swej jakości poleca

A. G. Habermusch u. Schiele

Warszawa, Grzybowska 58